

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2023 m. spalio 16 d.
(OR. en)

14271/23

Tarpinstitucinė byla:
2022/0345 (COD)

ENV 1134
SAN 594
COMPET 998
CONSOM 369
AGRI 616
CODEC 1900

POSĖDŽIO REZULTATAI

nuo: Tarybos generalinio sekretoriato
kam: Delegacijoms

Ankstesnio
dokumento Nr.: 13857/23 + COR 1

Komisijos dok. Nr.: 14223/22 + ADD 1 - COM(2022) 541 final + Annex

Dalykas: Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl komunalinių
nuotekų valymo (nauja redakcija)
– Bendras požiūris

Delegacijoms priede pateikiamas bendro požiūrio dėl Komunalinių nuotekų valymo direktyvos
tekstas, kurį Taryba (aplinka) patvirtino 2023 m. spalio 16 d. įvykusiame 3973-iame posėdyje.

Palyginti su Komisijos pasiūlymu, Taryboje vykusių diskusijų metu padaryti pakeitimai pažymėti
paryškintuoju šriftu, o išbrauktas tekstas – simboliu [...].

Pasiūlymas

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS DIREKTYVA

dėl komunalinių nuotekų valymo (nauja redakcija)

(Tekstas svarbus EEE)

EUROPOS PARLAMENTAS IR EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdami į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 192 straipsnio 1 dalį,

atsižvelgdami į Europos Komisijos pasiūlymą,

teisėkūros procedūra priimamo akto projektą perdavus nacionaliniams parlamentams,

atsižvelgdami į Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę¹,

atsižvelgdami į Regionų komiteto nuomonę²,

laikydami įprastos teisėkūros procedūros,

¹ OL C [...], [...], p. [...].

² OL C [...], [...], p. [...].

kadangi:

- (1) Tarybos direktyva 91/271/EEB³ buvo keletą kartų⁴ iš esmės keičiama. Kadangi tą direktyvą reikia keisti dar kartą, dėl aiškumo ji turėtų būti išdėstyta nauja redakcija;
- (2) Direktyvoje 91/271/EEB nustatyta teisinė sistema, kuria reglamentuojamas komunalinių nuotekų surinkimas, valymas ir išleidimas bei biologiškai skaidžių tam tikrų pramonės sektorių nuotekų išleidimas. **Komunalines nuotekas gali sudaryti įvairūs buitinių nuotekų, komunalinių paviršinių nuotekų ir kitos kilmės nebutinių nuotekų mišiniai. Nuotekos iš įstaigų, pavyzdžiui, biurų, mokyklų, virtuvių, kuriose ruošiamas maistas ir t. t., kurios daugiausia susidaro dėl žmogaus medžiagų apykaitos, taip pat priskiriamos buitiniams nuotekoms.** [...] Direktyvos 91/271/EEB tikslas – apsaugoti aplinką nuo neigiamo nepakankamai išvalytų komunalinių nuotekų išleidimo poveikio. Šia direktyva turėtų būti toliau siekiama to paties tikslo, kartu prisidedant prie visuomenės sveikatos apsaugos, kai, pavyzdžiui, komunalinės nuotekos išleidžiamos į maudyklų vandenį ar vandens telkinius, iš kurių imamas geriamasis vanduo, arba kai komunalinės nuotekos naudojamos kaip visuomenės sveikatai svarbių parametų rodiklis. Ji taip pat turėtų pagerinti sanitarijos paslaugų ir pagrindinės informacijos, susijusios su komunalinių nuotekų surinkimo ir valymo veiklos valdymu, prieinamumą. Galiausiai, šia direktyva turėtų būti prisidedama prie laipsniško šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) išmetimo vykdant komunalinių nuotekų surinkimo ir valymo veiklą [...] **mažinimo** [...] skatinant energijos vartojimo efektyvumą ir atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamybą, taigi ir prie 2050 m. poveikio klimatui neutralumo tikslo, nustatyto Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2021/1119⁵;

³ 1991 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyva 91/271/EEB dėl miesto nuotekų valymo (OL L 135, 1991 5 30, p. 40).

⁴ Žr. VII priedo A dalį.

⁵ 2021 m. birželio 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1119, kuriuo nustatoma poveikio klimatui neutralumo pasiekimo sistema ir iš dalies keičiami reglamentai (EB) Nr. 401/2009 ir (ES) 2018/1999 (Europos klimato teisės aktas) (OL L 243, 2021 7 9, p. 1).

- (3) 2019 m. Komisija atliko Tarybos direktyvos 91/271/EEB vertinimą pagal Reglamentavimo kokybės ir rezultatų programą⁶ (toliau – vertinimas). Atlikus šį vertinimą paaiškėjo, kad tam tikras direktyvos nuostatas reikia atnaujinti. Buvo nustatyti trys svarbūs likusios komunalinių nuotekų keliamos taršos apkrovos šaltiniai, kurių būtų galima išvengti, t. y. [...] **kanalizacijos** išlaja ir **užterštų** komunalinių paviršinių nuotekų **išleidimas**, galbūt netinkamai veikiančios individualios sistemos (t. y. sistemos, kuriose valomos į nuotakynus nepatenkančios buitinės nuotekos) ir mažos aglomeracijos, kurios šiuo metu nevisiškai patenka į Direktyvos 91/271/EEB taikymo sritį. Šie trys taršos šaltiniai daro didelį neigiamą poveikį Sąjungos paviršinio vandens telkiniams. Be to, vertinimo ataskaitoje taip pat pabrėžiama, kad reikia didinti komunalinių nuotekų tvarkymo veiklos skaidrumą ir valdymą, pasinaudoti komunalinių nuotekų valymo sektoriaus teikiamomis galimybėmis išnaudoti jo potencialą atsinaujinančiųjų išteklių energijai plėtoti ir imtis apčiuopiamų veiksmų siekiant energinio neutralumo, taip prisidedant prie poveikio klimatui neutralumo, ir suderinti sveikatos parametrų, pavyzdžiui, COVID-19 viruso ir jo atmainų, stebėseną komunalinėse nuotekose, taip remiant visuomenės sveikatos srities veiksmus;
- (4) mažos aglomeracijos daro didelį neigiamą poveikį 11 proc. Sąjungos paviršinio vandens telkinių⁷. Siekiant geriau spręsti tokių aglomeracijų keliamos taršos problemą ir užkirsti kelią nevalytų komunalinių nuotekų išleidimui į aplinką, į šios direktyvos taikymo sritį turėtų būti įtrauktos visos [...] **1 250** gyventojų ekvivalentų (GE) dydžio ir didesnės aglomeracijos;

⁶ Komisijos tarnybų darbinis dokumentas, 1991 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyvos 91/271/EEB dėl miesto nuotekų valymo vertinimo santrauka (SWD(2019) 701 final).

⁷ EAA ataskaita „European waters: Assessment of status and pressures 2018“, Nr. 7/2018.

- (5) siekiant užtikrinti veiksmingą komunalinių nuotekų valymą prieš išleidžiant jas į aplinką, visos komunalinės nuotekos iš [...] **1 250 GE** dydžio ir didesnių aglomeracijų turėtų būti surenkamos centralizuotuose nuotakynuose, **išskyrus tuo atveju, jei valstybės narės pagrindžia leidžiančią nukrypti nuostatą dėl individualių sistemų naudojimo pagal šią direktyvą. Apibrėždamos savo aglomeracijas, valstybės narės turėtų atsižvelgti į orientacinę referencinę ribą (10–25 GE vienam hektarui), kurią viršijus laikoma, kad konkreči teritorija yra gana tankiai apgyvendinta ir galbūt ekonominė veikla joje gana sutelkta.** Jei [...] nuotakynai jau veikia, valstybės narės turėtų užtikrinti, kad prie jų būtų prijungti visi [...] **buitinių** nuotekų šaltiniai;
- (5a) siekiant įgyvendinti šioje [nauja redakcija išdėstytoje direktyvoje] nustatytus reikalavimus, reikės didelių investicijų. Be to, valstybės narės, kurios įstojo į Sąjungą 2004 m. arba vėliau, turėjo jau anksčiau investuoti, kad įgyvendintų direktyvą. Todėl būtina atsižvelgti į specifinę tų valstybių narių, kurios įstojo į Sąjungą 2004 m. ar vėliau ir kuriose yra daug mažų aglomeracijų, kurioms taikomi nauji direktyvos reikalavimai dėl komunalinių nuotekų surinkimo ir valymo aglomeracijose, kurių dydis yra nuo 1250 GE iki 2000 GE, padėtį, leidžiant joms savo nacionaliniuose įgyvendinimo planuose pratęsti terminą, per kurį turi būti užtikrinta atitiktis šiems naujiems reikalavimams. Mažesnės negu 2000 GE aglomeracijos, kuriose jau įrengti nuotakynai ir kurios išleidžia komunalines nuotakas į kitose aglomeracijose esančius valymo įrenginius, neturėtų būtų įtraukiamos apskaičiuojant procentinę dalį, kai taikoma 23 straipsnio 5 dalies a punkte nurodyta nukrypti leidžianti nuostata;

- (5b) valstybėms narėms turėtų būti suteikta daugiau laiko nuotakynų ir valymo infrastruktūroms pastatyti tose aglomeracijose, kurių dydis yra nuo 1250 GE iki 2000 GE, kai galima įrodyti, kad dėl būtinybės išsaugoti kultūros paveldą, laikantis SESV 167 straipsnyje nurodytų tikslų, sukurti reikiamą infrastruktūrą yra ypač sunku;
- (6) [...] kai galima įrodyti, kad centralizuoto komunalinių nuotekų nuotakyno sukūrimas arba prijungimas prie jo neduotų jokios naudos aplinkai ar sveikatai, būtų techniškai neįmanomas arba pareikalautų pernelyg didelių išlaidų, valstybėms narėms turėtų būti leidžiama naudoti individualias komunalinių nuotekų surinkimo, kaupimo ir, kai taikytina, valymo sistemas, jei jomis užtikrinamas toks pats aplinkos, įskaitant požeminius vandenį ir jų hidrogeologines sąlygas, apsaugos lygis. Individualios sistemos gali apimti įvairias surinkimo, kaupimo ir valymo sistemas, pavyzdžiui, gamtinius sprendimus, mažas valymo sistemas, laikinas talpyklas, iš kurių nuotekos reguliariai išleidžiamos į valymo įrenginius; [...]
- (6a) šiuo tikslu valstybės narės turėtų sukurti nacionalinius, regioninius ar vietos registrus, kuriuose būtų nurodytos jų teritorijoje naudojamos individualios sistemos ir laikinasis kaupimas, ir imtis visų būtinų priemonių užtikrinti, kad tokių sistemų konstrukcija būtų tinkama, kad tos sistemos būtų tinkamai prižiūrimos ir kad būtų vykdoma reguliari jų atitikties kontrolė laikantis rizika grindžiamo požiūrio. Visų pirma valstybės narės turėtų užtikrinti, kad individualios sistemos, naudojamos komunalinėms nuotekoms surinkti ir laikyti, būtų nelaidžios ir sandarios, o sistemų stebėseną ir tikrinimą būtų atliekami reguliariai ir nustatytais intervalais; Kai individualios sistemos naudojamos daugiau kaip 2 % komunalinių nuotekų apkrovos nacionaliniu lygmeniu 2 000 GE ir didesnėse aglomeracijose surinkti ir (arba) išvalyti, valstybės narės turėtų pateikti Komisijai individualių sistemų, o ne nuotakynų naudojimo pagrindimą, nurodyti tų sistemų atitikties pagal šią direktyvą nustatytiems standartams lygį ir priemones, kurių imtasi siekiant sumažinti tokių sistemų naudojimą. Komisijai turėtų būti suteikti įgaliojimai priimti įgyvendinimo aktus, kuriais nustatoma ataskaitų teikimo forma ir informacijos, kurią turi pateikti nacionalinės institucijos, išsamumo lygis;

- (7) lyjant susidaranti [...] **kanalizacijos** išlaja ir komunalinės paviršinės nuotekos yra didelis likęs į aplinką išleidžiamų teršalų šaltinis. Numatoma, kad tų teršalų kiekis didės dėl bendro urbanizacijos ir klimato kaitos nulemtu laipsniško lietaus kritulių režimo pasikeitimo poveikio. Sprendimai, kaip sumažinti šį taršos šaltinį, turėtų būti nustatomi vietos lygmeniu, atsižvelgiant į konkrečias vietos sąlygas. Jie turėtų būti grindžiami integruota kiekybine ir kokybine vandentvarka miestų teritorijose. Todėl valstybės narės turėtų užtikrinti, kad vietos lygmeniu būtų parengti integruoti visų 100 000 GE dydžio ir didesnių aglomeracijų komunalinių nuotekų tvarkymo planai, nes iš šių aglomeracijų yra išleidžiama didelė dalis teršalų. Be to, reikėtų parengti ir integruotus 10 000–100 000 GE dydžio aglomeracijų, kuriose [...] **kanalizacijos** išlaja arba komunalinės paviršinės nuotekos kelia pavojų aplinkai ar visuomenės sveikatai, komunalinių nuotekų tvarkymo planus. **Į šiuos planus turėtų būti įtrauktos priemonės, skirtos galimai didelei taršai, susidarančiai dėl atskirai surinktų komunalinių nuotekų, pvz., dėl pirmų liūčių po ilgų sausų laikotarpių tankiai apgyvendintose vietovėse. Šios priemonės galėtų apimti prevencines laikinas priemones arba laikinąjį kaupimą ir tinkamą šių gausių pirmųjų liūčių vandens valymą. Siekiant užtikrinti tinkamą integruotų valdymo planų aprėptį ir visapusišką paviršinių nuotekų problemų sprendimą, tie planai turėtų būti parengti atitinkamų aglomeracijų drenažo zonoms;**
- (8) siekiant užtikrinti, kad integruoti komunalinių nuotekų tvarkymo planai būtų ekonomiškai efektyvūs, svarbu, kad jie būtų pagrįsti pažangiose miesto vietovėse taikoma geriausia praktika. Todėl svarstytinios priemonės turėtų būti grindžiamos išsamia vietos sąlygų analize ir jomis pirmenybė turėtų būti teikiama prevenciniam požiūriui, kuriuo siekiama apriboti neužteršto lietaus vandens surinkimą ir optimizuoti esamos infrastruktūros naudojimą. Teikiant pirmenybę žaliajai plėtrai, nauja pilkoji infrastruktūra turėtų būti numatoma tik tais atvejais, kai tai tikrai būtina.

- (8a) Siekiant apsaugoti aplinką (ypač pakrančių ir jūros) ir visuomenės sveikatą nuo neigiamo nepakankamai išvalytų komunalinių nuotekų išleidimo poveikio, antrinis valymas turėtų būti taikomas visoms komunalinėms nuotekoms, išleidžiamoms iš [...] **1 250 GE** dydžio ir didesnių aglomeracijų. **Išplėtus direktyvos taikymo sritį įtraukiant mažesnes aglomeracijas, valstybėms narėms turėtų būti suteikta pakankamai laiko reikiamai infrastruktūrai įrengti, kad būtų įvykdyti šie įpareigojimai. Lygiai taip pat valstybėms narėms turėtų būti suteikta pakankamai laiko pritaikyti savo valymo infrastruktūras, skirtas aglomeracijoms, iš kurių nuotekos išleidžiamos į priekrančių vandenį arba „mažiau jautrias“ zonas, kuriose pagal Tarybos direktyvą 91/271/EEB antrinis valymas nebuvo reikalaujamas;**
- (8b) nuotekų išleidimas į kalnuotas vietas (daugiau kaip 1 500 m virš jūros lygio), kur veiksmingą biologinį valymą sunku taikyti dėl žemų temperatūrų, turėtų būti taikomi ne tokie griežti valymo reikalavimai kaip antriniam valymui, jei išsamių tyrimų rezultatai rodo, kad toks nuotekų išleidimas nepakenks aplinkai ir žmonių sveikatai. Ši nukrypti leidžianti nuostata taip pat turėtų būti taikoma ir nuotekų išleidimui į giliuosius jūrų vandenį iš mažesnių negu 150 000 GE aglomeracijų, esančių mažiau apgyvendintuose atokiausiuose regionuose, kuriose yra mažiau negu 275 000 gyventojų ir kurioms būdinga sudėtinga topografija, pavyzdžiui, statūs šlaitai, ir jų komunalinių nuotekų išleidimui į giliuosius jūrų vandenį atviruose vandenynuose, teikiant pirmenybę aukštam šių išleidžiamų komunalinių nuotekų praskiedimui nuotekų priimtuve. Vis dėlto, siekiant užtikrinti vienodas sąlygas visoms valstybėms ir užtikrinti aukštą aplinkos ir žmonių sveikatos apsaugos lygį visoje Europos Sąjungos teritorijoje, ši nukrypti leidžianti nuostata turėtų būti taikoma ne ilgiau kaip 20 metų, t. y. laikotarpį, kurio reikia, kad likę įrenginiai būtų palaipsniui atnaujinti iki antrinio valymo lygmens tose vietovėse, kuriose antrinį valymą gali būti sunkiau taikyti. Šios nukrypti leidžiančios nuostatos turėtų būti taikomos, jei išsamių tyrimų rezultatai rodo, kad toks nuotekų išleidimas nedaro neigiamo poveikio aplinkai ir žmonių sveikatai ir nedaro poveikio nuotekų priimtovo atitikčiai kitiems atitinkamiems Europos teisės aktams, pavyzdžiui, Maudyklų vandens direktyvai, Vandens pagrindų direktyvai ar Jūrų strategijos pagrindų direktyvai.

- (9) atlikus vertinimą paaiškėjo, kad įgyvendinant Direktyvą 91/271/EEB pavyko gerokai sumažinti išmetamą azoto ir fosforo kiekį. Vis dėlto, kaip teigiama vertinime, komunalinių nuotekų valymo įrenginiai tebėra svarbus šių teršalų patekimo į aplinką kelias, tiesiogiai lemiantis Sąjungos vandens telkinių ir jūrų eutrofikaciją. Dalies šios taršos galima išvengti, nes technologinė pažanga ir geroji praktika rodo, kad pagal Direktyvą 91/271/EEB nustatytos azoto ir fosforo išmetamųjų teršalų ribinės vertės yra pasenusios ir turėtų būti sugriežtintos, **ypač didesnių valymo įrenginių atveju**. Tretinis valymas turėtų būti sistemingai diegiamas visuose komunalinių nuotekų valymo įrenginiuose, kuriuose valoma [...] **150 000** GE ir didesnė apkrova, nes tokie įrenginiai yra svarbus likęs azoto ir fosforo išmetamųjų teršalų šaltinis;
- (10) tretinis valymas taip pat turėtų būti privalomas 10 000 GE dydžio ir didesnėse aglomeracijose, kurios išleidžia nuotekas į eutrofikacijos paveiktas zonas arba zonas, kurioms ji gresia. Siekiant užtikrinti, kad pastangos apriboti eutrofikaciją būtų derinamos atitinkamų baseinų lygmeniu visoje surinkimo zonoje, šioje direktyvoje turėtų būti išvardytos zonos, kuriose, remiantis šiuo metu turimais duomenimis, eutrofikacija laikoma problema. Be to, siekiant užtikrinti atitinkamų Sąjungos teisės aktų suderinamumą, valstybės narės turėtų nustatyti kitas jų teritorijoje esančias zonas, kurios yra paveiktos eutrofikacijos arba kurioms ji gresia, visų pirma remdamosi duomenimis, surinktais pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2000/60/EB⁸, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2008/56/EB⁹ ir Tarybos direktyvą 91/676/EEB¹⁰. Ribinių verčių sugriežtinimas, nuoseklesnis ir įtraukesnis eutrofikacijai jautrių teritorijų nustatymas ir įpareigojimas užtikrinti tretinį valymą visuose dideliuose įrenginiuose kartu padės apriboti eutrofikaciją. Kadangi tai pareikalaus papildomų investicijų nacionaliniu lygmeniu, valstybėms narėms turėtų būti suteikta pakankamai laiko reikiamai infrastruktūrai sukurti;

⁸ 2000 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/60/EB, nustatanti Bendrijos veiksmų vandens politikos srityje pagrindus (OL L 327, 2000 12 22, p. 1).

⁹ 2008 m. birželio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/56/EB, nustatanti Bendrijos veiksmų jūrų aplinkos politikos srityje pagrindus (Jūrų strategijos pagrindų direktyva) (OL L 164, 2008 6 25, p. 19).

¹⁰ 1991 m. gruodžio 12 d. Tarybos direktyva 91/676/EEB dėl vandenių apsaugos nuo taršos nitratais iš žemės ūkio šaltinių (OL L 375, 1991 12 31, p. 1).

- (11) naujausiomis mokslo žiniomis, kuriomis grindžiamos kelios Komisijos strategijos¹¹, pabrėžiama būtinybė imtis veiksmų, kad būtų išspręsta mikroteršalų, kurių šiuo metu **paprastai** aptinkama visuose Sąjungos vandenyse, problema. Kai kurių iš šių mikroteršalų net ir [...] **maža koncentracija, skaičiuojama mikrogramais litrui ar mažesnė**, yra pavojinga visuomenės sveikatai ir aplinkai. Todėl, siekiant užtikrinti, kad iš komunalinių nuotekų būtų pašalinta kuo daugiau įvairių mikroteršalų, turėtų būti įdiegtas papildomas, t. y. ketvirtinis, valymas. Ketvirtinis valymas pirmiausia turėtų būti skirtas organiniams mikroteršalams, kurie sudaro didelę taršos dalį ir kuriems pašalinti jau yra sukurtos technologijos, valyti. Valymas turėtų būti nustatomas remiantis atsargumo principu, derinamu su rizika grindžiamu požiūriu. Todėl visuose komunalinių nuotekų valymo įrenginiuose, kurių apkrova [...] **200 000** GE ir didesnė, turėtų būti atliekamas ketvirtinis valymas, nes iš šių įrenginių į aplinką išleidžiama didelė mikroteršalų dalis, o mikroteršalų šalinimas tokio masto komunalinių nuotekų valymo įrenginiuose yra ekonomiškai efektyvus. **Valstybės narės turėtų užtikrinti, kad 200 000 GE ir didesnių valymo įrenginių atveju pirmenybė būtų teikiama reikiamoms investicijoms, kad atitinkama įranga įrenginiuose, kuriuose rizika žmonių sveikatai ir aplinkai yra didžiausia, būtų įrengta nedelsiant.**

¹¹ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui: Europinė plastikų žiedinėje ekonomikoje strategija (COM/2018/028 final); Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui „Europos Sąjungos strateginis požiūris į vaistus aplinkoje“ (COM(2019) 128 final); Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Cheminių medžiagų strategija tvarumui užtikrinti. Aplinkos be toksinių medžiagų kūrimas“ (COM(2020) 667 final); Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Kuriame sveiką planetą visiems. ES veiksmų planas „Siekiant nulinės oro, vandens ir dirvožemio taršos““ (COM(2021) 400 final).

10 000 GE [...] dydžio ir **didesnių** [...] aglomeracijų atveju reikėtų reikalauti, kad valstybės narės, remdamosi aiškiais kriterijais, kurie turėtų būti nurodyti, taikytų ketvirtinį valymą zonose, kurios, kaip nustatyta, yra jautrios taršai mikroteršalais. Tokioms zonoms turėtų būti priskiriamos vietos, kuriose dėl išvalytų komunalinių nuotekų išleidimo į vandens telkinius susidaro mažas skiedimo santykis arba kuriose nuotekų priimtuvų vanduo naudojamas geriamajam vandeniui gaminti ar kaip maudyklų vanduo. Kad išvengtų reikalavimo ketvirtinį valymą taikyti 10 000 GE [...] dydžio ir **didesnėse** [...] aglomeracijose, valstybės narės, remdamosi standartizuotu rizikos vertinimu, [...] turėtų **įvertinti pavojų, kuri mikroteršalų išleidimas į komunalines nuotekas** [...] kelia aplinkai ar visuomenės sveikatai. **Jei didesnėje nei 10 000 GE aglomeracijoje, kuri, kaip nustatyta, yra jautri taršai mikroteršalais, yra keletas komunalinių nuotekų valymo įrenginių, turėtų būti reikalaujama, kad ketvirtinis valymas būtų taikomas tik į rizikos zoną išleidžiamoms nuotekoms.** Kad valstybės narės turėtų pakankamai laiko suplanuoti ir sukurti reikiamą infrastruktūrą, reikalavimas dėl ketvirtinio valymo turėtų būti taikomas palaipsniui iki [...] **2045 m.**, nustatant aiškius tarpinius tikslus;

- (12) siekiant užtikrinti nuolatinę nuotekų valymo įrenginių išleidžiamų nuotekų atitiktį antrinio, tretinio ir ketvirtinio valymo reikalavimams, ėminiai turėtų būti imami pagal šios direktyvos reikalavimus ir atitikti joje nustatytas parametrų vertes. Siekiant atsižvelgti į galimus techninius tų ėminių rezultatų skirtumus, turėtų būti nustatytas didžiausias tų parametrų verčių neatitinkančių ėminių skaičius;

- (13) ketvirtinis valymas, būtinas mikroteršalams iš komunalinių nuotekų pašalinti, pareikalaus papildomų išlaidų, pavyzdžiui, susijusių su stebėseną ir nauja pažangia įranga, kurią reikia įdiegti tam tikruose komunalinių nuotekų valymo įrenginiuose. Siekiant padengti šias papildomas išlaidas ir laikantis Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 191 straipsnio 2 dalyje nustatyto principo „teršėjas moka“, svarbu, kad gamintojai, pateikiantys Sąjungos rinkai produktus, kurių sudėtyje yra medžiagų, kurios pasibaigus jų naudojimo laikui komunalinėse nuotekose aptinkamos kaip mikroteršalai (mikroteršalus sudarančios medžiagos), prisiimtų atsakomybę už papildomą valymą, reikalingą šioms medžiagoms, susidarantiems jiems vykdant profesinę veiklą, pašalinti. Didesnės gamintojo atsakomybės sistema yra tinkamiausia priemonė šiam tikslui pasiekti, nes ji apribotų finansinį poveikį mokesčių mokėtojams ir vandens tarifui, kartu skatindama kurti žalesnius produktus. **Šiomis aplinkybėmis didesnė gamintojo atsakomybė turėtų būti taikoma neatsižvelgiant į tai, ar gaminiai pateikti rinkai, arba į tai, ar jų atskiros sudedamosios dalys buvo pagamintos valstybėje narėje ar trečiojoje šalyje, ar gamintojai turi registruotą buveinę Europos Sąjungoje, ar gaminys pateikiamas rinkai per skaitmeninę platformą.** Vaistų ir kosmetikos gaminių liekanos šiuo metu yra pagrindiniai komunalinėse nuotekose aptinkamų mikroteršalų, dėl kurių nuotekas reikia papildomai valyti (atlikti ketvirtinį valymą), šaltiniai. Todėl dėl šių dviejų produktų grupių turėtų būti taikoma didesnė gamintojo atsakomybė. **Remiantis turimais duomenimis, galimas gaminių sąnaudų padidėjimas dėl didesnės gamintojo atsakomybės taikymo arba galimas gaminius rinkai pateikiančių pramonės šakų, kurioms būtų taikoma didesnė gamintojo atsakomybė, pelno maržos sumažėjimas būtų nedidelis ES lygmeniu ir nekeltų pavojaus šių gaminių įperkamumui ir prieinamumui ES rinkoje; Siekiant atsižvelgti į konkrečias nacionalines sąlygas, kartu išsaugant Europos vidaus rinką ir, kai ir jei reikia, išsaugant vaistų prieinamumą ir įperkamumą, valstybės narės turėtų turėti galimybę nustatyti papildomas didesnės gamintojo atsakomybės sistemų reikalavimus. Tai turėtų būti daroma, visų pirma, taikant gamintojo atsakomybę perimančių organizacijų nacionalines pripažinimo procedūras prieš faktiškai įsteigiant tokias organizacijas, kaip nurodyta 10 straipsnio 1 dalyje;**

- (14) vis dėlto turėtų būti įmanoma atleisti nuo didesnės gamintojo atsakomybės įpareigojimų, kai rinkai pateikiami nedideli produktuose **esantys medžiagų** kiekiai, t. y. mažiau nei 1 tona [...] **per metus**, nes tokiais atvejais gamintojui tenkanti papildoma administracinė našta būtų neproporcingai didelė, palyginti su nauda aplinkai. Atleidimas nuo atsakomybės taip pat turėtų būti galimas, kai gamintojas gali įrodyti, kad produkto naudojimo laikotarpio pabaigoje mikroteršalų nesusidaro. Taip gali būti, pavyzdžiui, jei galima įrodyti, kad produkto liekanos greitai biologiškai suyra nuotekose ir aplinkoje arba nepasiekia komunalinių nuotekų valymo įrenginių. Komisijai turėtų būti suteikti įgaliojimai priimti įgyvendinimo aktus, kuriais būtų nustatyti išsamūs kriterijai, pagal kuriuos būtų galima nustatyti rinkai pateikiamus produktus, kurių naudojimo laikotarpio pabaigoje nuotekose nesusidaro mikroteršalų, **ir jų pavojingumą**. Rengdama šiuos kriterijus Komisija turėtų atsižvelgti į mokslinę ar kitą turimą techninę informaciją, įskaitant atitinkamus tarptautinius standartus;
- (15) siekiant išvengti galimų vidaus rinkos iškreipimų, šioje direktyvoje turėtų būti nustatyti minimalieji didesnės gamintojo atsakomybės principo įgyvendinimo reikalavimai, o dėl praktinio sistemos organizavimo turėtų būti sprendžiama nacionaliniu lygmeniu. **Siekiant sudaryti palankesnes sąlygas medžiagų ir produktų, dėl kurių komunalinėse nuotekose susidaro mikroteršalų likučiai**, pakeitimui, gamintojų įnašai turėtų būti proporcingi jų rinkai pateikiamų produktų kiekiui ir jų liekanų pavojingumui. Įnašais turėtų būti padengtos, bet neviršytos su mikroteršalų stebėsenos veikla, statistinių duomenų apie **valstybių narių** rinkai pateiktų produktų kiekius ir pavojingumą rinkimu, ataskaitų teikimu ir nešališku tikrinimu, taip pat ketvirtinio valymo taikymu komunalinėms nuotekoms efektyviu būdu ir laikantis šios direktyvos nuostatų susijusios **investicijų ir veiklos išlaidos, įskaitant šios direktyvos įsigaliojimo dieną jau įdiegtų įrenginių išankstinį finansavimą**. Kadangi komunalinės nuotekos valomos kolektyviai, tikslinga nustatyti reikalavimą, kad gamintojai įstotų į centralizuotą organizaciją, kuri jų vardu galėtų įgyvendinti jų įsipareigojimus pagal didesnės gamintojo atsakomybės principą;

(16) vertinimas taip pat parodė, kad nuotekų valymo sektorius turi galimybę gerokai sumažinti savo energijos suvartojimą ir gaminti atsinaujinančiųjų išteklių energiją, pavyzdžiui, geriau išnaudoti komunalinių nuotekų valymo įrenginiuose esančius paviršius saulės energijai gaminti arba gaminti biodujas iš dumblo. Vertinimas taip pat parodė, kad be aiškių teisinių įpareigojimų šiame sektoriuje galima tikėtis tik dalinės pažangos. Atsižvelgiant į tai, valstybės narės turėtų būti įpareigos užtikrinti, kad [...] metinis energijos kiekis, suvartojamas visuose jų teritorijoje esančiuose komunalinių nuotekų valymo įrenginiuose, kuriuose valoma 10 000 GE ir didesnė apkrova, neviršytų tų komunalinių nuotekų valymo įrenginių pagamintos atsinaujinančiųjų išteklių energijos, apibrėžtos Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2018/2001¹² 2 straipsnio 1 punkte, kiekio. **Siekiant atsižvelgti į kiekvieno komunalinių nuotekų valymo įrenginio ypatumus, optimizuoti reikalingas investicijas ir suteikti reikiamą lankstumą, kad būtų pasiektas energinio neutralumo tikslas, kartu užtikrinant, kad būtų visiškai išnaudotas atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamybos ir energijos taupymo potencialas, tas tikslas turėtų būti pasiektas nacionaliniu lygmeniu, o ne kiekvieno valymo įrenginio. Turėtų būti atsižvelgiama į visą atsinaujinančiųjų išteklių energiją, kurią komunalinių nuotekų valymo įrenginių valdytojai gamina vietoje ar už jos ribų, pvz., hidraulinę, saulės, šiluminę, vėjo energiją ar biodujas. Ne daugiau kaip 30 % energijos, tiesiogiai nesusijusios su komunalinių nuotekų tvarkymo veikla ar tvarkymo valdytojo veikla, gali būti perkama iš išorės šaltinių.** Šis tikslas turėtų būti pasiektas palaipsniui ne vėliau kaip iki [...]2045 m. gruodžio 31 d., nustatant tarpinius tikslus. Pasiekus šį energinio neutralumo tikslą, šiame sektoriuje išmetamas šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) kiekis, kurio galima išvengti, **reikšmingai** sumažės [...], o tai padės siekti 2050 m. poveikio klimatui neutralumo tikslų ir susijusių nacionalinių bei Sąjungos tikslų, pavyzdžiui, Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) 2018/842¹³ nustatytų tikslų. **Tačiau iniciatyvos, kuriomis siekiama energetinio neutralumo, neturėtų lemti didesnio išmetamo metano ir azoto suboksido kiekio.**

¹² 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2018/2001 dėl skatinimo naudoti atsinaujinančiųjų išteklių energiją (OL L 328, 2018 12 21, p. 82).

¹³ 2018 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/842, kuriuo, prisidedant prie klimato politikos veiksmų, kad būtų vykdomi įsipareigojimai pagal Paryžiaus susitarimą, valstybėms narėms nustatomi įsipareigojimai 2021–2030 m. laikotarpiu sumažinti išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų metinį kiekį, ir iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 525/2013 (OL L 156, 2018 6 19, p. 26).

Skatinant biodujų ar saulės energijos gamybą ES ir kartu stiprinant energijos vartojimo efektyvumo priemones pagal principą „svarbiausia – energijos vartojimo efektyvumas“¹⁴, kuris reiškia, kad formuojant energetikos politiką ir priimant atitinkamus investicinius sprendimus kuo labiau atsižvelgiama į ekonomiškai efektyvias energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemones, taip pat bus padedama mažinti Sąjungos energetinę priklausomybę – tai vienas iš Komisijos plane „REPowerEU“¹⁵ nurodytų tikslų. Tai taip pat atitinka Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2018/844¹⁶ ir Direktyvą (ES) 2018/2001, pagal kurią komunalinių nuotekų valymo vietos priskiriamos atsinaujinančiųjų išteklių energijai gaminti tinkamoms vietoms, t. y. vietoms, kurios yra ypač tinkamos energiją iš atsinaujinančiųjų išteklių gaminantiems įrenginiams įrengti. Kad energinio neutralumo tikslą pasiektų taikydamos tinkamiausias priemones kiekvienam komunalinių nuotekų valymo įrenginiui ir nuotakynui, valstybės narės turėtų užtikrinti, kad kas ketverius metus būtų atliekamas energijos vartojimo auditas, **kaip apibrėžta** [...] **Direktyvoje (ES) 2023/1791**¹⁷ [...]. Atliekant tą auditą turėtų būti nustatomas atsinaujinančiųjų išteklių energijos naudojimo ar gamybos potencialas, vadovaujantis [...] **šioje direktyvoje** nustatytais kriterijais;

¹⁴ 2021 m. rugsėjo 28 d. Komisijos rekomendacija (ES) 2021/1749 dėl principo „svarbiausia – energijos vartojimo efektyvumas“ praktinio taikymo. Principo įgyvendinimo priimant sprendimus energetikos ir kituose sektoriuose gairės ir pavyzdžiai.

¹⁵ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui Planas „REPowerEU“, COM(2022) 230 final.

¹⁶ 2018 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2018/844, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2010/31/ES dėl pastatų energinio naudingumo ir Direktyva 2012/27/ES dėl energijos vartojimo efektyvumo ([...] **OL L 156, 2018 6 19, p. 75–91**).

¹⁷ **2023 m. rugsėjo 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2023/1791 dėl energijos vartojimo efektyvumo, kuria iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2023/955 (nauja redakcija)**. [...]

- (17) kadangi dėl tarpvalstybinio vandens taršos pobūdžio kaimyninės valstybės narės arba trečiosios šalys turi bendradarbiauti spręsdamos tokios taršos problemą ir nustatydamos priemonės, skirtas jos šaltiniui pašalinti, turėtų būti reikalaujama, kad valstybės narės informuotų viena kitą arba trečiąją šalį, jei didelė vandens tarša, susidaranti dėl vienoje valstybėje narėje arba trečiojoje šalyje išleidžiamų komunalinių nuotekų, daro arba gali daryti poveikį kitos valstybės narės arba trečiosios šalies vandens kokybei. Tokia informacija turėtų būti teikiama nedelsiant, jei atsitiktinė tarša daro didelį poveikį pasroviui esantiems vandens telkiniams. **Jei valstybės narės yra sudariusios ankstesnius tarpusavio susitarimus arba susitarimus su trečiosiomis šalimis aplinkos apsaugos srityje vandens klausimais, gali būti atsižvelgiama į bendradarbiavimą pagal šiuos susitarimus.** Komisija turėtų būti informuojama ir prireikus dalyvauti posėdžiuose valstybių narių prašymu. Taip pat svarbu spręsti tarpvalstybinės taršos, keliamos trečiųjų šalių, turinčių bendrus vandens telkinius su kai kuriomis valstybėmis narėmis, problemą. Sprendžiant iš trečiųjų šalių arba į jas patenkančių teršalų problemą, bendradarbiavimas ir koordinavimas su trečiosiomis šalimis gali būti vykdomas pagal Jungtinių Tautų Europos ekonomikos komisijos (UNECE) vandenų konvenciją¹⁸ arba kitas atitinkamas regionines konvencijas, pavyzdžiui, regionines jūrų ar upių konvencijas;
- (18) siekdamas užtikrinti aplinkos ir žmonių sveikatos apsaugą, valstybės narės turėtų užtikrinti, kad komunalinių nuotekų valymo įrenginiai, pastatyti pagal šios direktyvos reikalavimus, būtų suprojektuoti, pastatyti, eksploatuojami ir prižiūrimi taip, kad būtų užtikrintas pakankamas jų veikimas visomis įprastomis vietos klimato sąlygomis;

¹⁸ UNECE tarpvalstybinių vandentakių ir tarptautinių ežerų apsaugos ir naudojimo konvencija su pakeitimais kartu su Sprendimu VI/3, kuriuo paaiškinama prisijungimo procedūra.

(19) į komunalinių nuotekų valymo įrenginius taip pat patenka nebutinės nuotekos, įskaitant gamybines nuotekas, kuriose gali būti įvairių Direktyvoje 91/271/EEB aiškiai nepaminėtų teršalų, pavyzdžiui, sunkiųjų metalų, mikroplastikų, mikroteršalų ir kitų cheminių medžiagų. **Šios nebutinės nuotekos gali atsirasti dėl pramonės veiklos, komercinių įstaigų ar ligoninių ir kitų medicinos įstaigų ir t. t.** Daugeliu atvejų apie tokius teršalus, kurie gali ne tik pabloginti valymo procesą ir prisidėti prie nuotekų priimtovo taršos, bet ir trukdyti panaudoti dumblą ir pakartotinai panaudoti išvalytas nuotekas, nėra pakankamai žinių ir supratimo. Todėl valstybės narės turėtų reguliariai stebėti tokius nebutinius teršalus, kurie patenka į komunalinių nuotekų valymo įrenginius ir yra išleidžiami į vandens telkinius, ir teikti jų ataskaitas. Siekiant užkirsti kelią taršai, kurią sukelia nebutinių nuotekų išleidimas jų susidarymo vietoje, pramonės sektorių ar įmonių, prijungtų prie nuotakynų, nuotekų išleidimui turėtų būti taikomos iš anksto nustatomos **taisyklės ir (arba) turėtų būti išduodamas išankstinis specialus kompetentingos institucijos ar atitinkamos įstaigos** leidimas. Siekiant užtikrinti, kad nuotakynai ir komunalinių nuotekų valymo įrenginiai būtų techniškai pajėgūs priimti ir išvalyti gaunamus teršalus, su tvarkymo subjektais, kurie valdo komunalinių nuotekų valymo įrenginius, į kuriuos patenka nebutinės nuotekos, turėtų būti konsultuojamasi **ir jie turėtų būti informuojami** prieš išduodant tuos leidimus **ar priimant taisykles** ir jiems **paprašius** turėtų būti suteikta galimybė susipažinti su išduotais leidimais, kad jie galėtų pritaikyti savo valymo procesus. Jei įtekančiuose vandenyse nustatoma nebutinė tarša, valstybės narės turėtų imtis tinkamų priemonių taršai mažinti jos susidarymo vietoje, sustiprindamos nuotakynuose esančių teršalų stebėseną, kad būtų galima nustatyti taršos šaltinius, ir prireikus peržiūrėdamos atitinkamiems prijungtiems komunalinių nuotekų valymo įrenginiams išduotus leidimus.

- (19a) Sąjungos vandens išteklių patiria vis didesnę spaudimą, todėl kai kuriose Sąjungos vietovėse nuolat arba laikinai trūksta vandens. Sąjungos gebėjimą reaguoti į didėjančią vandens išteklių daromą spaudimą būtų galima pagerinti plačiau pakartotinai naudojant išvalytas komunalines nuotekas ir ribojant gėlo vandens išgavimą iš paviršinių ir požeminių vandens telkinių. Todėl turėtų būti skatinamas ir taikomas pakartotinis išvalytų komunalinių nuotekų panaudojimas, kai tik tai tikslinga, kartu atsižvelgiant į poreikį užtikrinti, kad būtų pasiekti Direktyvoje 2000/60/EB apibrėžti geros priimančiųjų telkinių ekologinės ir cheminės būklės tikslai. Komunalinių nuotekų valymo reikalavimų sugriežtinimas ir veiksmai, kuriais siekiama geriau stebėti, sekti ir mažinti taršą jos susidarymo vietoje, turės įtakos išvalytų komunalinių nuotekų kokybei, todėl bus remiamas pakartotinis vandens naudojimas. Kai vanduo pakartotinai naudojamas žemės ūkio drėkinimo sistemose, jis turėtų būti naudojamas pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2020/741¹⁹;
- (20) siekiant užtikrinti tinkamą šios direktyvos įgyvendinimą ir ypač išmetamųjų teršalų ribinių verčių laikymąsi, svarbu stebėti išvalytų komunalinių nuotekų išleidimą į aplinką. Stebėseną turėtų būti vykdoma nacionaliniu lygmeniu nustatčius [...] privalomas iš anksto nustatomas **taisykles ir (arba) išankstinio** leidimo išleisti išvalytas komunalines nuotekas į aplinką išdavimo sistemą. Be to, siekiant užkirsti kelią netyčiniam [...] bioterpės išleidimui į aplinką iš šią technologiją naudojančių komunalinių nuotekų valymo įrenginių, į leidimus išleisti nuotekas būtina įtraukti konkrečius įpareigojimus nuolat stebėti tokį išleidimą ir užkirsti jam kelią;
- (20a) **prireikus valstybės narės turėtų pritaikyti savo komunalinių nuotekų surinkimo ir valymo infrastruktūras prie savo populiacijos ir susijusios buitinių nuotekų apkrovos raidos, kad jos ir toliau atitiktų šios direktyvos reikalavimus. Galimas nuotekų poveikis vandens telkiniams dėl tokios infrastruktūrų statybos ir pritaikymo neturėtų būti laikomas jų įpareigojimų pagal Direktyvą 2000/60/EB pažeidimu, jei tenkinamos visos šioje direktyvoje nustatytos sąlygos;**

¹⁹ 2020 m. gegužės 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2020/741 dėl pakartotinio vandens naudojimo minimaliųjų reikalavimų (OL L 177, 2020 6 5, p. 32).

- (21) siekiant užtikrinti aplinkos apsaugą, tiesioginiam biologiškai skaidžių tam tikrų pramonės sektorių nebutinių nuotekų išleidimui į aplinką turėtų būti taikomas išankstinis nacionalinio lygmens leidimas ir atitinkami reikalavimai. Šiais reikalavimais turėtų būti užtikrinta, kad tam tikruose pramonės sektoriuose tiesiogiai išleidžiamoms nuotekoms būtų taikomas antrinis, tretinis ir ketvirtinis valymas, būtinas žmonių sveikatai ir aplinkai apsaugoti;
- (22) pagal SESV 168 straipsnio 1 dalį, Sąjungos veiksmai papildo nacionalinę politiką ir turi būti nukreipti į visuomenės sveikatos gerinimą ir ligų prevenciją. Siekiant užtikrinti tinkamiausią atitinkamų visuomenės sveikatos duomenų, susijusių su komunalinėmis nuotekomis, naudojimą, turėtų būti nustatyta ir prevenciniais ar išankstinio perspėjimo tikslais taikoma komunalinių nuotekų stebėseną, pavyzdžiui, nustatant konkrečius virusus komunalinėse nuotekose kaip epidemijų ar pandemijų pradžios signalą. Valstybės narės turėtų užmegzti [...] kompetentingų institucijų, atsakingų už visuomenės sveikatą, ir kompetentingų institucijų, atsakingų už komunalinių nuotekų tvarkymą, dialogą ir koordinavimą, [...] **kiek tai susiję su** visuomenės sveikatai svarbių parametru, kuriuos reikia stebėti komunalinėse nuotekose, sąrašo **nustatymu**, [...] taip pat ėminių ėmimo dažnumu ir vieta. Taikant šį metodą bus pasinaudota kitomis Sąjungos iniciatyvomis visuomenės sveikatos apsaugos srityje, pavyzdžiui, aplinkos stebėseną, apimančia nuotekų stebėseną, ir šis metodas jas papildys²⁰. Remiantis COVID-19 pandemijos metu surinkta informacija ir patirtimi, įgyta įgyvendinant Komisijos rekomendaciją dėl bendro požiūrio į SARS-CoV-2 viruso ir jo atmainų buvimo nuotekose stebėjimo sistemų įdiegimą ES²¹ (toliau – rekomendacija), **susidarius ekstremaliajai visuomenės sveikatos situacijai** turėtų būti reikalaujama, kad valstybės narės reguliariai stebėtų atitinkamus sveikatos parametrus. [...]. Siekiant užtikrinti, kad būtų taikomi suderinti metodai, valstybės narės, kiek įmanoma, turėtų taikyti rekomendacijoje nustatytus ėminių ėmimo ir analizės metodus SARS-CoV-2 virusui ir jo atmainoms stebėti;

²⁰ Komisijos komunikatas „Europos pasirengimo ekstremaliosioms sveikatai situacijoms ir reagavimo į jas institucijos steigimas – tolesnis žingsnis kuriant Europos sveikatos sąjungą“ (COM(2021) 576 final).

²¹ 2021 m. kovo 17 d. Komisijos rekomendacija (ES) 2021/472 dėl bendro požiūrio į SARS-CoV-2 viruso ir jo atmainų buvimo nuotekose stebėjimo sistemų įdiegimą ES (OL L 98, 2021 3 19, p. 3).

- (23) Sąjunga pripažįsta, kad svarbu spręsti atsparumo antimikrobinėms medžiagoms (AAM) problemą, ir 2017 m. priėmė Bendros sveikatos koncepcija grindžiamą Europos kovos su atsparumu antimikrobinėms medžiagoms (AAM) veiksmų planą²². Pasaulio sveikatos organizacijos (PSO) duomenimis, nuotekos yra pripažintos pagrindiniais antimikrobinų medžiagų ir jų metabolitų, taip pat antimikrobinėms medžiagoms atsparių bakterijų ir jų genų šaltiniais ir tai yra patvirtinta dokumentais. Siekiant pagilinti žinias apie pagrindinius AAM šaltinius, būtina nustatyti įpareigojimą vykdyti AAM buvimo komunalinėse nuotekose stebėseną, kad būtų toliau plėtojamos mokslo žinios ir ateityje būtų galima imtis tinkamų veiksmų;
- (24) siekiamos apsaugoti aplinką ir žmonių sveikatą, valstybės narės turėtų nustatyti riziką, kylančią dėl komunalinių nuotekų tvarkymo. **Rizikos vertinimas gali apimti plataus masto cheminę patikrą ir (arba) biologiniu poveikiu grindžiamus metodus.** Atsižvelgdamos į nustatytą riziką ir kai to reikia, kad būtų laikomasi Sąjungos vandens teisės aktų reikalavimų, valstybės narės turėtų imtis griežtesnių komunalinių nuotekų surinkimo ir valymo priemonių nei priemonės, kurių reikia šioje direktyvoje nustatytiems minimaliesiems reikalavimams įvykdyti. Atsižvelgiant į situaciją, tos griežtesnės priemonės gali apimti, *inter alia*, nuotakynų sukūrimą, integruotų komunalinių nuotekų tvarkymo planų parengimą arba antrinio, tretinio ar ketvirtinio valymo taikymą komunalinėms nuotekoms aglomeracijose arba komunalinių nuotekų valymo įrenginiuose, kuriuose valoma apkrova nesiekia GE ribų, nuo kurių pradedami taikyti standartiniai reikalavimai. Jos taip pat gali apimti pažangesnį valymą nei tas, kuris yra būtinas, kad būtų laikomasi minimaliųjų reikalavimų, arba išvalytų komunalinių nuotekų dezinfekavimą, būtina, kad būtų laikomasi Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2006/7/EB²³;

²² Komisijos komunikatas Tarybai ir Europos Parlamentui: „Bendros sveikatos koncepcija grindžiamas Europos kovos su atsparumu antimikrobinėms medžiagoms (AAM) veiksmų planas“ (COM/2017/0339 final).

²³ 2006 m. vasario 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/7/EB dėl maudyklų vandens kokybės valdymo, panaikinanti Direktyvą 76/160/EEB (OL L 64, 2006 3 4, p. 37).

(25) 6-asis darnaus vystymosi tikslas ir su juo susijęs uždavinys, kuriuo reikalaujama, kad valstybės narės iki 2030 m. visiems užtikrintų tinkamas ir teisingas sanitarijos ir higienos sąlygas ir panaikintų tuštinimosi lauke praktiką, ypatingą dėmesį skirdamos moterų bei mergaičių ir pažeidžiamų asmenų poreikiams²⁴. **Sanitariniuose įrenginiuose turėtų būti sudarytos sąlygos saugiai tvarkyti ir šalinti žmonių šlapimą, išmatas ir menstruacijų kraują.** Be to, Europos socialinių teisių ramsčio²⁵ 20-uoju principu nustatyta, kad kiekvienas turi teisę gauti kokybiškas pagrindines paslaugas, įskaitant vandens tiekimo ir sanitarijos paslaugas. Atsižvelgdamos į tai ir vadovaudamosi PSO sanitarijos ir sveikatos gairių rekomendacijomis²⁶ ir Vandens ir sveikatos protokolo²⁷ nuostatomis, valstybės narės galimybės naudotis sanitarijos paslaugomis klausimą turėtų spręsti nacionaliniu lygmeniu. Tai turėtų būti daroma veiksmais, kuriais siekiama pagerinti galimybę naudotis sanitarijos paslaugomis visiems, pavyzdžiui, įrengiant sanitarinius įrenginius viešosiose vietose, taip pat skatinant, kad tinkami sanitariniai įrenginiai būtų įrengti viešojo administravimo įstaigose ir viešuosiuose pastatuose ir jais būtų galima naudotis nemokamai ir (arba) už visiems prieinamą kainą, **įskaitant visų rūšių įrenginius ir paslaugas, pavyzdžiui, nuleidžiamuosius ar sausuosius tualetus.** Tie įrenginiai turėtų būti tvarkomi taip, kad būtų saugūs, o tai reiškia, kad jie turėtų būti [...] prieinami visiems, įskaitant specialiųjų poreikių turinčius asmenis, pavyzdžiui, vaikus, vyresnio amžiaus žmones, neįgaliuosius ir benamius, turėtų būti įrengti tokioje vietoje, kurioje kyla mažiausia rizika naudotojų saugumui, ir turėtų būti higieniškai ir techniškai saugūs naudoti. Be to, tokių įrenginių turėtų būti pakankamai, kad būtų galima patenkinti žmonių poreikius ir kad laukimo laikas nebūtų nepagrįstai ilgas; **Sprendimai dėl pakankamo sanitarinių įrenginių skaičiaus viešosiose erdvėse turėtų būti priimami nacionaliniu lygmeniu;**

²⁴ 2015 m. rugsėjo 25 d. Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos priimta rezoliucija ([A/70/L.1](#)).

²⁵ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui dėl Europos socialinių teisių ramsčio sukūrimo (COM(2017) 0250 final).

²⁶ PSO sanitarijos ir sveikatos gairės, 2018 m.

²⁷ 1992 metų Tarpvalstybinių vandentakių ir tarptautinių ežerų apsaugos ir naudojimo konvencijos vandens ir sveikatos protokolas, 1999 m. birželio 17 d.

- (26) specifinė mažumų kultūrų, pavyzdžiui, romų ir klajoklių, neatsižvelgiant į tai, ar jie turi nuolatinio gyventojų statusą, padėtis, visų pirma tai, kad jie neturi galimybių naudotis sanitarijos paslaugomis, buvo pripažinta 2020 m. spalio 7 d. Komisijos komunikate „Lygybės sąjunga. ES romų lygybės, įtraukties ir dalyvavimo strateginis planas“, kuriame raginama didinti veiksmingas lygias galimybes naudotis pagrindinėmis paslaugomis. Apskritai tikslinga, kad valstybės narės ypač daug dėmesio skirtų pažeidžiamoms ir marginalizuotoms grupėms, imdamosi būtinų priemonių šių grupių galimybėms naudotis sanitarijos paslaugomis pagerinti. Svarbu, kad šios grupės būtų nustatomos laikantis Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2020/2184²⁸ 16 straipsnio 1 dalies. Priemonės, kuriomis siekiama pagerinti pažeidžiamų ir marginalizuotų grupių galimybes naudotis sanitarijos paslaugomis, gali apimti galimybę naudotis sanitariniais įrenginiais viešosiose erdvėse nemokamai arba už nedidelį paslaugos mokestį, prisijungimo prie tinkamų komunalinių nuotekų nuotakynų gerinimą arba palaikymą ir informuotumo apie artimiausius sanitarinius įrenginius didinimą;
- (27) remiantis ES žmogaus teisių gairėmis dėl saugaus geriamojo vandens ir sanitarijos paslaugų²⁹, ypatingą dėmesį reikėtų skirti moterų ir mergaičių poreikiams, nes joms kyla ypatingas pavojus ir jos susiduria su užpuolimo, seksualinio smurto ir smurto dėl lyties, priekabiavimo ir kitomis jų saugumui kylančiomis grėsmėmis, kai naudojasi sanitariniais įrenginiais ne savo namuose. Tai atitinka Tarybos išvadas dėl diplomatijos vandens srityje³⁰, kuriose dar kartą patvirtinama, kad svarbu į tokią diplomatiją įtraukti lyčių aspektą. Todėl valstybės narės turėtų skirti ypatingą dėmesį moterims ir mergaitėms kaip pažeidžiamai grupei ir imtis būtinų priemonių, kad pagerintų arba išlaikytų galimybę saugiai naudotis sanitarijos paslaugomis;

²⁸ 2020 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2020/2184 dėl žmoniems vartoti skirto vandens kokybės (*OL L 435, 2020 12 23, p. 1*).

²⁹ ES žmogaus teisių gairės dėl saugaus geriamojo vandens ir sanitarijos paslaugų (10145/19).

³⁰ Tarybos išvados dėl diplomatijos vandens srityje (13991/18).

- (28) vertinime padaryta išvada, kad dumblo tvarkymą būtų galima patobulinti, kad jis geriau atitiktų žiedinės ekonomikos ir atliekų hierarchijos, apibrėžtos Direktyvos 2008/98/EB 4 straipsnyje, principus. Veiksmai, kuriais siekiama geriau stebėti ir mažinti išleidžiamų nebutinių nuotekų keliamą taršą jos susidarymo vietoje, padės pagerinti susidarančio dumblo kokybę ir užtikrinti saugų jo naudojimą žemės ūkyje. Siekiant užtikrinti tinkamą ir saugų maisto medžiagų, įskaitant labai svarbią medžiagą fosforą, išgavimą iš dumblo, Sąjungos lygmeniu turėtų būti nustatytos mažiausios išgavimo normos; **Išgautos maisto medžiagos turėtų būti naudojamos kaip pagrindinių maisto medžiagų pakaitalai, pavyzdžiui, gaminant trąšas;**
- (28a) **komunalinėse nuotekose esančios maisto medžiagos gali būti naudingos tais atvejais, kai išvalytos komunalinės nuotekos pakartotinai naudojamos žemės ūkyje pagal Reglamentą (ES) 2020/741. Tokiais atvejais valstybės narės konkrečiomis sąlygomis, kuriomis siekiama užtikrinti aukščiausią aplinkos ir žmonių sveikatos apsaugos lygį, gali pasinaudoti nuo įpareigojimo taikyti tretinį valymą pagal šios direktyvos 7 straipsnį nukrypti leidžiančia nuostata tik tos išvalytų komunalinių nuotekų dalies, kuri pakartotinai naudojama žemės ūkyje, atžvilgiu;**
- (29) būtina [...] **tinkama** stebėseną, kad būtų galima patikrinti, ar laikomasi naujų reikalavimų, susijusių su mikroteršalais, nebutine tarša, energiniu neutralumu, [...], **kanalizacijos** išlaja ir komunalinių paviršinių nuotekų išleidimu. Norint patikrinti, [...] **kaip laikomasi** ketvirtinio valymo **reikalavimų** dėl mikroteršalų kiekio mažinimo komunalinėse nuotekose, pakanka stebėti ribotą tipinių mikroteršalų rinkinį. Stebėsenos dažnumas turėtų būti suderintas su šiuo metu Šveicarijoje taikoma geriausia praktika. Kad šie įpareigojimai išliktų ekonomiškai efektyvūs, jie turėtų būti pritaikyti prie komunalinių nuotekų valymo įrenginių ir aglomeracijų dydžio;

(29a) kai aktualu, turėtų būti stebimi mikroplastiko ir atitinkamų mikroteršalų kiekiai iš atskirų sistemų išleidžiamoje kanalizacijos išlajoje ir išleidžiamose komunalinėse paviršinėse nuotekose, taikant reprezentatyviųjų ėminių ėmimo programą, kuri leistų nustatyti koncentraciją vandens kokybės modeliavimo tikslu. Kai aktualu, turėtų būti stebimas išmetamas ŠESD kiekis remiantis skaičiavimais ir modeliavimu. Stebėseną taip pat padės teikti duomenis bendrai aplinkos stebėsenos sistemai, sukurtai pagal 8-ąją aplinkosaugos veiksmų programą³¹, o konkrečiau – ją pagrindžiančiai nulinės taršos stebėsenos sistemai³²;

³¹ 2022 m. balandžio 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas (ES) 2022/591 dėl bendrosios Sąjungos aplinkosaugos veiksmų programos iki 2030 m. (OL L 114, 2022 4 12, p. 22).

³² Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Kuriame sveiką planetą visiems. ES veiksmų planas „Siekiant nulinės oro, vandens ir dirvožemio taršos““ (COM(2021) 400 final).

(30) siekiant sumažinti administracinę našą ir geriau išnaudoti skaitmeninimo teikiamas galimybes, reikėtų patobulinti ir supaprastinti direktyvos įgyvendinimo ataskaitų teikimą, panaikinant valstybių narių prievolę kas dvejus metus teikti ataskaitas Komisijai ir Komisijos prievolę kas dvejus metus skelbti ataskaitas. Jį reikėtų pakeisti reikalavimu, kad valstybės narės, padedant Europos aplinkos agentūrai (EAA), tobulintų esamus nacionalinius standartizuotus duomenų rinkinius, sukurtus pagal Direktyvą 91/271/EEB, ir reguliariai juos atnaujintų. **Šiuos duomenų rinkinius Komisija naudos siekdama patikrinti, kaip laikomasi šios direktyvos. Ataskaitų teikimo modelį parengs EAA, bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis.** Komisijai ir EAA turėtų būti suteikta [...] **prieiga** prie nacionalinių duomenų bazių. Siekiant užtikrinti, kad būtų teikiama išsami informacija apie šios direktyvos taikymą, į duomenų rinkinius turėtų būti įtraukta informacija apie komunalinių nuotekų valymo įrenginių atitiktį valymo reikalavimams (išleidžiamų ir neišleidžiamų teršalų apkrovos ir koncentracija), apie tai, kiek pasiekti energinio neutralumo tikslai, apie valymo įrenginių, kuriuose valoma apkrova viršija 10 000 GE, išmetamą ŠESD kiekį ir apie priemones, kurių valstybės narės ėmėsi dėl [...] **kanalizacijos** išlajos ir (arba) komunalinių paviršinių nuotekų, galimybės naudotis sanitarijos paslaugomis ir valymo individualiose sistemose. Be to, turėtų būti užtikrintas visiškas suderinamumas su Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 166/2006³³, kad duomenys būtų kuo geriau naudojami ir būtų užtikrintas visiškas skaidrumas;

³³ 2006 m. sausio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 166/2006 dėl Europos išleidžiamų ir perduodamų teršalų registro sukūrimo ir iš dalies keičiantis Tarybos direktyvas 91/689/EEB ir 96/61/EB (Tekstas svarbus EEE) (OL L 33, 2006 2 4, p. 1–17).

- (31) siekiant užtikrinti, kad ši direktyva būtų įgyvendinta laiku ir tinkamai, labai svarbu, kad valstybės narės parengtų nacionalinę įgyvendinimo programą, įskaitant ilgalaikį reikiamų investicijų programavimą ir finansavimo strategiją. Apie šias nacionalines programas turėtų būti pranešama Komisijai. Siekiant sumažinti administracinę naštą, šis reikalavimas neturėtų būti taikomas valstybėms narėms, [...] **kuriose [...] daugiau kaip 95 % aglomeracijų laikomasi 3–8 straipsnių reikalavimų. [...]. Siekiant užtikrinti šios direktyvos įgyvendinimą, būtinos pakankamos privačiosios ir viešosios investicijos. Todėl rengdama kitą, laikotarpio po 2027 m., daugiametę finansinę programą ir vėlesnes programas Komisija turėtų atsižvelgti į valstybių narių pateiktas nacionalines įgyvendinimo programas, o valstybės narės turėtų nedelsdamos įdiegti reikiamą gamintojo atsakomybės sistemą;**
- (32) komunalinių nuotekų surinkimo ir valymo sektorius yra specifinis, jis veikia kaip uždaroji rinka, nes viešosios ir mažosios įmonės yra prijungtos prie nuotakyno ir neturi galimybės pasirinkti tvarkymo subjektų. Todėl svarbu užtikrinti, kad visuomenei būtų prieinami pagrindiniai tvarkymo subjektų veiklos rezultatų rodikliai, pavyzdžiui, pasiektas valymo lygis, valymo išlaidos, suvartota ir pagaminta energija, susijęs išmetamas ŠESD kiekis ir anglies pėdsakas. Kad visuomenė geriau suprastų komunalinių nuotekų valymo pasekmes, pagrindinė informacija apie metines nuotekų surinkimo ir valymo sąnaudas kiekvienam namų ūkiui, **bent jau didesnėse nei 10 000 GE aglomeracijose**, turėtų būti pateikiama lengvai prieinamu būdu, pavyzdžiui, sąskaitose faktūrose, o kita išsami informacija turėtų būti prieinama internete, tvarkymo subjekto arba kompetentingos institucijos interneto svetainėje;

- (33) Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/4/EB³⁴, laikantis 1998 m. Orhuso konvencijos dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimant sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais (toliau – Orhuso konvencija), valstybėse narėse užtikrinama teisė susipažinti su informacija apie aplinką. Orhuso konvencija apima plataus pobūdžio pareigas, susijusias tiek su informacijos apie aplinką teikimu to paprašius, tiek su aktyvia tokios informacijos sklaida. Svarbu, kad šios direktyvos nuostatos, susijusios su galimybe susipažinti su informacija ir dalijimosi duomenimis tvarka, papildytų tą direktyvą ir jomis būtų nustatytas įpareigojimas internete patogiu būdu pateikti visuomenei informaciją apie komunalinių nuotekų surinkimą ir valymą, nesukuriant atskiro teisinio režimo;
- (34) siekiant užtikrinti šios direktyvos veiksmingumą ir įgyvendinti jos tikslą apsaugoti visuomenės sveikatą vykdant Sąjungos aplinkos politiką, reikia, kad fiziniai ar juridiniai asmenys arba, kai tinkama, jų tinkamai įsteigtos organizacijos galėtų remtis ja teismo procesuose, o nacionaliniai teismai galėtų į ją atsižvelgti kaip į vieną iš Sąjungos teisės elementų, kad, *inter alia*, galėtų, kai tikslinga, peržiūrėti nacionalinės institucijos sprendimus. Be to, pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką, remiantis Europos Sąjungos sutarties (ES sutartis) 4 straipsnio 3 dalyje nustatyto lojalios bendradarbiavimo principu, valstybių narių teismai turi užtikrinti asmens teisių pagal Sąjungos teisę teisminę apsaugą. ES sutarties 19 straipsnio 1 dalimi reikalaujama, kad valstybės narės numatytų teisių gynimo priemones, būtinas užtikrinant veiksmingą teisminę apsaugą Sąjungos teisei priklausančiose srityse. Be to, remiantis Orhuso konvencija, suinteresuotai visuomenei turėtų būti suteikta teisė kreiptis į teismą ir taip padėti ginti teisę gyventi sveikatai nekenksmingoje ir gerovę užtikrinančioje aplinkoje;

³⁴ 2003 m. sausio 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/4/EB dėl visuomenės galimybės susipažinti su informacija apie aplinką ir panaikinanti Tarybos direktyvą 90/313/EEB (OL L 41, 2003 2 14, p. 26–32).

(35) siekiant suderinti šią direktyvą su mokslo ir technikos pažanga, pagal SESV 290 straipsnį Komisijai turėtų būti deleguoti įgaliojimai priimti aktus, kuriais būtų iš dalies keičiamos tam tikros priedų dalys, susijusios su antrinio, tretinio ir ketvirtinio valymo **stebėsenos ir rezultatų vertinimo metodais** [...] ir specialių leidimų išleisti nebuitines nuotekas į nuotakynus ir komunalinių nuotekų valymo įrenginius reikalavimais. [...] Ypač svarbu, kad atlikdama parengiamąjį darbą Komisija tinkamai konsultuotųsi, taip pat ir su ekspertais, ir kad tos konsultacijos būtų vykdomos vadovaujantis Tarpinstituciniame susitarime dėl geresnės teisėkūros nustatytais principais. Visų pirma, siekiant užtikrinti vienodas galimybes dalyvauti atliekant su deleguotaisiais aktais susijusį parengiamąjį darbą, Europos Parlamentas ir Taryba visus dokumentus gauna tuo pačiu metu kaip ir valstybių narių ekspertai, o jų ekspertams sistemingai suteikiama galimybė dalyvauti Komisijos ekspertų grupių, kurios atlieka su deleguotaisiais aktais susijusį parengiamąjį darbą, posėdžiuose;

- (36) siekiant užtikrinti vienodas šios direktyvos įgyvendinimo sąlygas, Komisijai turėtų būti suteikti įgyvendinimo įgaliojimai priimti individualių sistemų projektavimo standartus, patvirtinti ketvirtinio valymo rodiklių stebėsenos ir vertinimo metodus **ir su energiniu neutralumu susijusius tikslus**, nustatyti bendras tam tikrų produktų atleidimo nuo didesnės gamintojo atsakomybės reikalavimo taikymo sąlygas ir kriterijus, nustatyti metodikas, kuriomis remiantis būtų rengiami integruoti komunalinių nuotekų tvarkymo planai, **rengti alternatyvius rodiklius, susijusius su apkrova grindžiamu taršos mažinimo orientaciniu tikslu, grindžiamus, pavyzdžiui, kanalizacijos išlajos apimtimi, dažnumu, arba kitus atitinkamus alternatyvius rodiklius, nustatyti mažiausias fosforo ir azoto pakartotinio naudojimo ir perdirbimo normas, taip pat nustatyti, [...] atsparumo antimikrobinėms medžiagoms, išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio ir mikroplastikų kiekio komunalinėse nuotekose ir dumble matavimo metodikas**, ir patvirtinti informacijos, kurią valstybės narės turi pateikti ir EAA turi surinkti apie šios direktyvos įgyvendinimą, teikimo formą ir tvarką. Tais įgaliojimais turėtų būti naudojamosi laikantis Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 182/2011³⁵;
- (37) valstybės narės turėtų nustatyti sankcijų, taikomų pažeidus pagal šią direktyvą priimtas nacionalines nuostatas, taisykles ir imtis visų būtinų priemonių užtikrinti, kad šios sankcijos būtų įgyvendintos. Sankcijos turėtų būti veiksmingos, proporcingos ir atgrasomos.[...]

³⁵ 2011 m. vasario 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 182/2011, kuriuo nustatomos valstybių narių vykdomos Komisijos naudojimosi įgyvendinimo įgaliojimais kontrolės mechanizmų taisyklės ir bendrieji principai (OL L 55, 2011 2 28, p. 13).

- (38) laikydamosi Tarpinstitucinio susitarimo dėl geresnės teisėkūros³⁶, Komisija turėtų šios direktyvos vertinimą atlikti per tam tikrą laikotarpį nuo datos, iki kurios ji turi būti perkelta į nacionalinę teisę. Tas vertinimas turėtų būti grindžiamas įgyvendinant šią direktyvą sukaupia patirtimi ir surinktais duomenimis, turimomis PSO rekomendacijomis, taip pat atitinkamais mokslo, analitiniais ir epidemiologiniais duomenimis. Atliekant vertinimą ypatingą dėmesį reikėtų skirti galimam poreikiui koreguoti produktų, dėl kurių turi būti taikoma didesnė gamintojo atsakomybė, sąrašą, atsižvelgiant į rinkai pateikiamų produktų asortimento raidą **ir atleidimo nuo didesnės gamintojo atsakomybės sąlygas**, gerėjančias žinias apie mikroteršalų buvimą nuotekose ir jų poveikį visuomenės sveikatai bei aplinkai ir duomenis, gautus vykdant naujus įpareigojimus stebėti mikroteršalų kiekį įtekėjimo į komunalinių nuotekų valymo įrenginius ir išleidimo iš jų vietose. **Remiantis šio vertinimo rezultatais ir (arba) remiantis naujais moksliniais įrodymais dėl mikroteršalų buvimo nuotekose, III priede pateiktas gaminių sąrašas turėtų būti reguliariai iš dalies keičiamas, kad į 9 straipsnyje nurodytos didesnės gamintojo atsakomybės taikymo sritį būtų įtraukti nauji sektoriai.**
- (39) Direktyvoje 91/271/EEB specialūs terminai numatyti Majotui dėl to, kad 2014 m. jis buvo įtrauktas į atokiausių regionų, apibrėžtų Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 349 straipsnyje, sąrašą. Todėl įpareigojimų įrengti nuotakynus ir taikyti antrinį nuotekų valymą komunalinėms nuotekoms, susidarančioms [...] **1 250** GE dydžio ir didesnėse aglomeracijose, taikymas Majotui turėtų būti atidėtas;
- (39a) tikslinga atsižvelgti į ypatingą Majoto ir kitų Sąjungos atokiausių regionų, išvardytų SESV 349 straipsnyje, kuriame numatytos konkrečios paramos šiems regionams priemonės, padėti. Kalbant apie šių teritorijų komunalinių nuotekų valymą, ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas sudėtingoms sąlygoms, susijusioms su topografija ir izoliuotumu;**

³⁶ Europos Parlamento, Europos Sąjungos Tarybos ir Europos Komisijos tarpinstitucinis susitarimas dėl geresnės teisėkūros (OL L 123, 2016 5 12, p. 1–14).

- (40) siekiant užtikrinti aplinkos apsaugos tęstinumą, svarbu, kad valstybės narės išlaikytų bent dabartinį tretinio valymo lygį, kol bus pradėti taikyti nauji fosforo ir azoto kiekio mažinimo reikalavimai. Todėl Tarybos direktyvos 91/271/EB 5 straipsnis turėtų būti taikomas tol, kol bus pradėti taikyti tie nauji reikalavimai;
- (41) kadangi šios direktyvos tikslų, t. y. apsaugoti aplinką ir visuomenės sveikatą, siekti, kad komunalinių nuotekų surinkimo ir valymo veiklos poveikis klimatui būtų neutralus, gerinti galimybę naudotis sanitarijos paslaugomis ir užtikrinti reguliarių visuomenės sveikatai svarbių parametrų stebėjimą, valstybės narės negali deramai pasiekti, o dėl veiksmų masto ir poveikio tų tikslų būtų geriau siekti Sąjungos lygmeniu, laikydamosi ES sutarties 5 straipsnyje nustatyto subsidiarumo principo Sąjunga gali priimti priemones. Pagal tame straipsnyje nustatytą proporcingumo principą šia direktyva neviršijama to, kas būtina nurodytiems tikslams pasiekti;
- (42) pareiga perkelti šią direktyvą į nacionalinę teisę turėtų apsiriboti tomis nuostatomis, kurios iš esmės skiriasi nuo ankstesnės direktyvos nuostatų. Pareiga perkelti nepakeistas nuostatas atsiranda pagal anksčiau priimtą direktyvą;
- (43) ši direktyva neturėtų daryti poveikio valstybių narių pareigoms, susijusioms su direktyvų perkėlimo į nacionalinę teisę terminais, nurodytais [VII] priedo B dalyje,

PRIĖMĖ ŠIĄ DIREKTYVĄ:

1 straipsnis

Dalykas

Šia direktyva nustatomos taisyklės dėl komunalinių nuotekų surinkimo, valymo bei išleidimo, siekiant apsaugoti aplinką bei žmonių sveikatą, kartu laipsniškai [...] **sumažinant** išmetamus šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekius **iki tvaraus lygio** ir gerinant komunalinių nuotekų surinkimo ir valymo veiklos energijos balansą. Ja taip pat nustatomos taisyklės dėl naudojimosi sanitarijos paslaugomis, komunalinių nuotekų sektoriaus skaidrumo ir reguliarios komunalinių nuotekų parametrų, kurie yra svarbūs visuomenės sveikatai, stebėsenos.

2 straipsnis

Terminų apibrėžtys

Šioje direktyvoje vartojamų terminų apibrėžtys:

- 1) komunalinės nuotekos – buitinės nuotekos **arba** [...] buitinės nuotekos, **sumišusios su** [...] nebuitinėmis nuotekomis [...] **arba** su komunalinėmis paviršinėmis nuotekomis, **arba su nebuitinėmis nuotekomis ir komunalinėmis paviršinėmis nuotekomis**;
- 2) buitinės nuotekos – gyvenviečių, [...] paslaugų **ir įstaigų** nuotekos, kurios daugiausia susidaro dėl žmogaus medžiagų apykaitos ir **(arba)** buitinės namų veiklos;

- 3) nebuitinės nuotekos – [...] nuotekos, **išskyrus buitines nuotekas ir komunalines paviršines nuotekas**, išleidžiamos iš vietų [...], naudojamų [...]:
- prekybai
- [...]
- [...] **arba** pramoninei **ar ekonominei** veiklai;
- 4) aglomeracija – teritorija, **kurioje populiacija (išreikšta gyventojų ekvivalentu), kartu su ekonomine veikla arba atskirai**, [...] yra pakankamai koncentruota [...], kad komunalinės nuotekos būtų surenkamos ir nukreipiamos į **vieną ar daugiau** [...] komunalinių nuotekų valymo įrenginių **ir** (arba) į [...] **vieną ar daugiau** galutinių išleidimo vietų;
- 5) komunalinės paviršinės nuotekos – **kritulių vanduo**, [...] surinktas iš aglomeracijų centralizuota ar autonomine kanalizacija;
- 6) **kanalizacijos** [...] išlaja – nevalytų komunalinių nuotekų išlaja iš centralizuotos kanalizacijos į nuotekų priimtuvą;
- 7) nuotakynas – vamzdynų sistema komunalinėms nuotekoms surinkti ir transportuoti ;
- 8) centralizuota kanalizacija – **vienas bendras** vamzdynas komunalinėms nuotekoms, **įskaitant komunalines paviršines nuotekas**, surinkti ir transportuoti;

9) autonominė kanalizacija – vamzdynų sistema, kurioje atskirai surenkamos ir transportuojamos **komunalinės paviršinės nuotekos** arba [...]:

[...] **komunalinės nuotekos, neįskaitant komunalinių paviršinių nuotekų;**

[...]

[...]

[...];

10) **1 gyventojų ekvivalentas arba (1 GE)** – [...] organinių biologiškai skaidžių teršalų apkrova **per parą**, kuriai biochemiškai suskaidyti per penkias paras suvartojamo deguonies poreikis (BDS5) yra 60 g per parą;

10a) pirminis valymas – komunalinių nuotekų valymas taikant fizinį ir (arba) cheminį procesą, apimantį skendinčių medžiagų nusodinimą, ar kitokius procesus, kai atitekančių nuotekų BDS5 sumažinamas bent 20 % prieš jas išleidžiant, o bendrasis skendinčių medžiagų kiekis, buvęs atitekančiose nuotekose, sumažinamas bent 50 %;

11) antrinis valymas – komunalinių nuotekų valymas, taikant procesą, paprastai apimantį biologinį valymą ir antrinį nusodinimą, arba kitokį procesą, **kuriuo sumažinamas biologiškai skaidžių organinių medžiagų kiekis komunalinėse nuotekose;**

12) tretinis valymas – komunalinių nuotekų valymas taikant tokį procesą, kuriuo [...] **sumažinamas** azoto ir (**arba**) fosforo kiekis [...] komunalinėse nuotekose;

13) ketvirtinis valymas – komunalinių nuotekų valymas taikant tokį procesą, kuriuo [...] **sumažinamas** įvairių mikroteršalų kiekis [...] komunalinėse nuotekose;

- 14) dumblas – [...] **organinės ir neorganinės liekanos**, susidarančios valant komunalines nuotekas **komunalinių nuotekų valymo įrenginyje (išskyrus žvyrą, riebalus, kitas atliekas ir bet kokias atsijas ir liekanas, susidariusias pradinio apdorojimo etapu)**;
- 15) eutrofikacija – maisto medžiagų, ypač azoto ir (arba) fosforo junginių, kurie skatina dumblių bei aukštesniųjų augalų augimą, gausėjimas vandenyje, kuris nepageidaujamai sutrikdo vandens organizmų pusiausvyrą ir daro poveikį tokio vandens kokybei;
- 16) mikroteršalas – medžiaga, įskaitant jos skilimo produktus, [...] **aptinkama vandens aplinkoje, komunalinėse nuotekose ir (arba) dumble**, kuri gali būti laikoma pavojinga žmonių sveikatai arba aplinkai, remiantis Reglamento (EB) **1272/2008**³⁷ I priedo 3 ir 4 dalyse pateiktais atitinkamais kriterijais, **net esant mažai koncentracijai**;
- 17) skiedimo santykis – nuotekų priimtovo metinio srauto išleidimo vietoje [...] **pastarųjų penkerių metų vidurkio** [...] ir iš valymo įrenginio **į paviršinius vandenis** išleidžiamų komunalinių nuotekų metinio tūrio **pastarųjų penkerių metų vidurkio** santykis; [...]
- 18) gamintojas – gamintojas, importuotojas ar platintojas, kuris vykdydamas profesinę veiklą pateikia gaminius valstybės narės rinkai, be kita ko, pagal nuotolinės prekybos sutartį, apibrėžtą Direktyvos 2011/83/EB 2 straipsnio 7 punkte;
- 19) gamintojo atsakomybę perimanti organizacija – [...] **nacionaliniu lygmeniu pripažinta** organizacija, įsteigta [...] **siekiant sudaryti gamintojams sąlygas vykdyti jų pareigas pagal 9 ir 10** straipsnius;

³⁷ Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1272/2008 dėl cheminių medžiagų ir mišinių klasifikavimo, ženklavimo ir pakavimo (OL L 353, 2008 12 31, p. 1).

- 20) sanitarija – priemonės ir paslaugos, skirtos, **be kita ko**, žmonių šlapimui, išmatoms ir menstruacijų kraujui saugiai **tvarkyti ir** šalinti;
- 21) atsparumas antimikrobinėms medžiagoms – mikroorganizmų gebėjimas išgyventi arba daugintis esant tokiai antimikrobinės medžiagos koncentracijai, kurios paprastai pakanka tos pačios rūšies mikroorganizmų dauginimuisi nuslopinti arba jiems sunaikinti;
- 22) suinteresuota visuomenė – visuomenė, kuriai turi arba gali turėti poveikį arba kuriai rūpi su [...] šios direktyvos **6, 7 arba 8 straipsniuose** nustatytų įpareigojimų įgyvendinimu susijusio **sprendimo priėmimas; pagal šią apibrėžtį** [...] nevyriausybinės organizacijos, skatinančios žmonių sveikatos ar aplinkos apsaugą **ir atitinkančios visus nacionalinės teisės reikalavimus, laikomos suinteresuotomis**;
- 23) [...] bioterpė – [...] priemonės, **paprastai gaminamos iš plastiko**, naudojamos komunalinių nuotekų valymo įrenginiuose reikalingoms bakterijoms dauginti;
- 24) pateikimas rinkai – gaminio tiekimas valstybės narės rinkai pirmą kartą;
- 25) **apkrova – organinių biologiškai skaidžių medžiagų kiekis, matuojamas kaip BDS5 komunalinėse nuotekose, išreikštas GE, arba bet koks teršalas ar maisto medžiaga, išreikšti masės vienetais per tam tikrą laiką;**
- 26) **individuali sistema – sanitarijos įrenginys, kuriame surenkamos, laikomos, valomos ir (arba) šalinamos buitinės nuotekos iš pastatų ar pastatų dalių, neprijungtų prie komunalinių nuotekų nuotakyno.**

3 straipsnis

Nuotakynai ir apkrovos, išreikštos GE, apskaičiavimas

1. Valstybės narės užtikrina, kad visos [...] 2 000 GE dydžio arba didesnės aglomeracijos atitiktų šiuos reikalavimus:
 - a) jose būtų nuotakynai;
 - b) prie nuotakyno būtų prijungti visi jų buitinių nuotekų šaltiniai.
 2. [...] Valstybės narės užtikrina, kad [...] **1 250–2 000 GE dydžio aglomeracijos atitiktų [...] 1 dalies reikalavimus ne vėliau kaip 2035 m. gruodžio 31 d. [...]**

[...]

[...]
- Valstybės narės gali nukrypti nuo šio termino, jei tenkinamos 23 straipsnio 5 dalyje nustatytos sąlygos.**
3. **GE išreikšta apkrova yra apskaičiuojama pagal didžiausią vidutinę savaitės apkrovą, susidariusią toje aglomeracijoje per metus, išskyrus neįprastas situacijas, pavyzdžiui, dėl smarkių liūčių. GE išreikšta apkrova, kuri turi būti valoma komunalinių nuotekų valymo įrenginyje, taip pat apskaičiuojama pagal didžiausią vidutinę savaitės apkrovą.**
 - 4 [...]. Nuotakynai turi atitikti I priedo A dalies reikalavimus.

4 straipsnis

Individualios sistemos

1. [...] **Valstybės narės gali nukrypti** nuo 3 straipsnio, [...] **jei** nuotakyno įrengimas **arba prijungimas prie jo nėra pateisinamas dėl to, kad tai neduotų naudos aplinkai ar sveikatai, arba tai nėra techniškai įmanoma**, arba tai būtų susiję su pernelyg didelėmis išlaidomis.

Nukrypdamos nuo 3 straipsnio, valstybės narės užtikrina, kad **1250 GE ir didesnėse aglomeracijose arba tokių aglomeracijų dalyse** būtų naudojamos individualios komunalinių nuotekų **surinkimo, laikymo ir, kai taikytina**, valymo sistemos (toliau – individualios sistemos).

2. Valstybės narės užtikrina, kad individualios sistemos būtų suprojektuotos, eksploatuojamos ir techniškai prižiūrimos taip, kad jomis būtų **pasiektas** [...] toks pats **aplinkos apsaugos lygis** [...] kaip ir atliekant 6 ir 7 straipsniuose nurodytus antrinį ir tretinį valymą.
3. Valstybės narės užtikrina, kad **individualios sistemos, naudojamos 1250 GE ir didesnėse aglomeracijose** [...], būtų įregistruotos [...] **nacionaliniame, regiono ar vietos** registre ir kad atitinkama institucija **ar kita nacionaliniu, regiono ar vietos lygmeniu įgaliota įstaiga** tas sistemas reguliariai tikrintų **ar vykdytų kitas reguliarios patikros ar kontrolės priemones, laikydamosi rizika grindžiamo požiūrio**.

[...] 4. Komisijai suteikiami įgaliojimai priimti [...] **įgyvendinimo aktus**, [...] **kuriais būtų užtikrinamas vienodas šios direktyvos taikymas, nustatant minimaliuosius reikalavimus** [...] dėl:

- a) **1 ir 2 dalyse nurodytų** individualių sistemų projektavimo, eksploatavimo ir techninės priežiūros ir
- b) [...] reguliaraus tikrinimo, kaip nurodyta [...] **3 dalyje, laikantis rizika grindžiamo požiūrio** [...].

Tie įgyvendinimo aktai priimami ne vėliau kaip [Leidinių biuro prašoma įrašyti datą – 24 mėnesiai po šios direktyvos įsigaliojimo dienos] taikant 28 straipsnio 2 dalyje nurodytą nagrinėjimo procedūrą.

[...] **5.** Valstybės narės, kuriose individualios sistemos naudojamos daugiau kaip 2 % komunalinių nuotekų apkrovos **nacionaliniu lygmeniu** 2 000 GE dydžio ir didesnėse aglomeracijose **surinkti ir (arba) išvalyti**, pateikia Komisijai [...] individualių sistemų naudojimo kiekvienoje tokioje aglomeracijoje pagrindimą. Tuo pagrindu:

- a) įrodoma, kad 1 dalyje nustatytos individualių sistemų naudojimo sąlygos yra tenkinamos;
- b) apibūdinamos pagal 2 **ir 3** dalis taikomos priemonės;
- c) įrodoma, kad laikomasi [...] **4** dalyje nurodytų minimaliųjų reikalavimų, jei Komisija yra pasinaudojusi savo [...] **įgyvendinimo** įgaliojimais pagal tą dalį.

[...] **6.** Komisijai suteikiami įgaliojimai priimti įgyvendinimo aktus, kuriais nustatoma [...] **5** dalyje nurodytos informacijos teikimo forma. Tie įgyvendinimo aktai priimami laikantis 28 straipsnio 2 dalyje nurodytos nagrinėjimo procedūros. **Šią formą Komisija pateikia ne vėliau kaip [Leidinių biuro prašoma įrašyti datą – 24 mėnesiai po šios direktyvos įsigaliojimo dienos].**

5 straipsnis

Integruoti komunalinių nuotekų tvarkymo planai

1. Ne vėliau kaip iki [...] **2035 m.** gruodžio 31 d. valstybės narės užtikrina, kad būtų parengtas integruotas komunalinių nuotekų tvarkymo planas, skirtas 100 000 GE dydžio ir didesnių aglomeracijų **drenažo zonoms**.
2. Ne vėliau kaip iki [...] **2030 m.** gruodžio 31 d. valstybės narės sudaro sąrašą 10 000–100 000 GE dydžio aglomeracijų, kurios, atsižvelgiant į ankstesnio laikotarpio duomenis, **modeliavimą** ir naujausias klimato prognozes, **taip pat spaudimą ir poveikio vertinimą, atliktą pagal upių baseinų valdymo planą**, atitinka vieną ar daugiau iš šių sąlygų:
 - a) [...] **kanalizacijos** išlaja [...] kelia grėsmę aplinkai arba žmonių sveikatai;
 - b) [...] **kanalizacijos** išlaja sudaro daugiau kaip [...] **3 %** metinės surinktų komunalinių nuotekų apkrovos **pagal I priedo 1 lentelėje ir, kai aktualu, 2 lentelėje nurodytus parametrus**, apskaičiuotos pagal **srautą** sausomis oro sąlygomis [...];
 - c) dėl [...] **kanalizacijos** išlajos [...] neįmanoma įgyvendinti kurio nors iš šių dalykų:
 - i) pagal Direktyvos (ES) 2020/2184 5 straipsnį nustatytų reikalavimų;
 - ii) Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2006/7/EB³⁸ 5 straipsnio 3 dalyje nustatytų reikalavimų;

³⁸ 2006 m. vasario 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/7/EB dėl maudyklų vandens kokybės valdymo, panaikinanti Direktyvą 76/160/EEB (OL L 64, 2006 3 4, p. 37).

- iii) Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/105/EB³⁹ 3 straipsnyje nustatytų reikalavimų;
 - iv) Direktyvos 2000/60/EEB 4 straipsnyje iškeltų aplinkos tikslų;
 - v) **pagal Direktyvos 2006/118/EB⁴⁰ 3 straipsnį nustatytų reikalavimų;**
- d) buvo nustatyti atitinkami taškai autonominėje kanalizacijoje, kuriuose numatoma, kad komunalinės paviršinės nuotekos bus užterštos taip, kad jų išleidimas į nuotekų priimtuvą galės būti laikomas keliančiu riziką aplinkai ar žmonių sveikatai arba trukdys įgyvendinti kurią nors iš c punkte nurodytų direktyvų.**

Sudariusios pirmoje pastraipoje nurodytą sąrašą, valstybės narės jį peržiūri kas [...] **šešerius** metus ir prareikus atnaujina.

3. Iki [...] **2040** m. gruodžio 31 d. valstybės narės užtikrina, kad būtų parengti integruoti 2 dalyje nurodytų aglomeracijų drenažo zonų komunalinių nuotekų tvarkymo planai.
4. Integruoti komunalinių nuotekų tvarkymo planai paprašius pateikiami Komisijai.
5. Integruoti komunalinių nuotekų tvarkymo planai apima bent V priede nustatytus elementus.

³⁹ 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/105/EB dėl aplinkos kokybės standartų vandens politikos srityje, iš dalies keičianti ir panaikinanti Tarybos direktyvas 82/176/EEB, 83/513/EEB, 84/156/EEB, 84/491/EEB, 86/280/EEB ir iš dalies keičianti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2000/60/EB (OL L 348, 2008 12 24, p. 84).

⁴⁰ 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/118/EB dėl požeminio vandens apsaugos nuo taršos ir jo būklės blogėjimo.

6. Komisijai suteikiami įgaliojimai priimti įgyvendinimo aktus, kuriais **užtikrinamas vienodas šio straipsnio taikymas, nustatant:**

- a) [...] V priedo 3 punkte nurodytų priemonių nustatymo metodikas;
- b) [...] alternatyvių rodiklių, pagal kuriuos galima patikrinti, ar V priedo 2 punkto a dalyje nurodytas orientacinis taršos mažinimo tikslas yra pasiektas, nustatymo metodikas;
- c) [...] formą, kuria integruoti komunalinių nuotekų tvarkymo planai turi būti pateikiami Komisijai, jei ji jų paprašo pagal 4 dalį.

Tie įgyvendinimo aktai priimami [**Leidinių biuro prašoma įrašyti datą – 24 mėnesiai po šios direktyvos įsigaliojimo**] pagal 28 straipsnio 2 dalyje nurodytą nagrinėjimo procedūrą.

7. Valstybės narės užtikrina, kad parengti integruoti komunalinių nuotekų tvarkymo planai būtų peržiūrimi **bent** kas [...] **šešerius** metus ir prireikus atnaujinami. **Atnaujinus 2 dalyje nurodytą sąrašą, valstybės narės užtikrina, kad integruoti aglomeracijų valdymo planai būtų parengti per šešerius metus nuo jų įtraukimo į tą sąrašą.**

6 straipsnis

Antrinis valymas

1. [...] Valstybės narės užtikrina, kad **nuotekos iš 2 000 GE dydžio ir didesnes aglomeracijas aptarnaujančių komunalinių nuotekų valymo įrenginių** prieš jas išleidžiant į nuotekų priimtuvą, [...] atitiktų **I priedo B dalyje ir 1 lentelėje nustatytus atitinkamus antrinio valymo [...] reikalavimus laikantis I priedo D dalyje nustatytų stebėsenos ir rezultatų vertinimo metodų.**

2 000–10 000 GE dydžio aglomeracijoms, kurių nuotekos išleidžiamos į [...] priekrantės vandenį, kaip apibrėžta Direktyvoje 2000/60/EB, ir kuriuose [Leidinių biuro prašoma įrašyti datą – šios direktyvos įsigaliojimo datą] taikomas atitinkamas valymas pagal Tarybos direktyvos 91/271/EEB 7 straipsnį, 1 dalyje nustatytas įpareigojimas netaikomas iki [...] 2035 m. gruodžio 31 d.

Aglomeracijoms, išleidžiančioms nuotekas į mažiau jautrias zonas, kaip nurodyta Tarybos direktyvos 91/271/EEB 6 straipsnio 1 dalyje, [Leidinių biuro prašoma įrašyti datą – šios direktyvos įsigaliojimo datą], 1 dalyje nustatyti įpareigojimai pradedami taikyti [Leidinių biuro prašoma įrašyti datą – paskutinę dvyliktų metų po šios direktyvos įsigaliojimo dieną].

2. [...] Valstybės narės užtikrina, kad **ne vėliau kaip 2035 m. gruodžio 31 d. nuotekos iš 1 250–2 000 GE dydžio aglomeracijas aptarnaujančių komunalinių nuotekų valymo įrenginių**, [...] prieš jas išleidžiant į nuotekų priimtuvą, [...] atitiktų **I priedo B dalyje ir 1 lentelėje nustatytus atitinkamus antrinio valymo reikalavimus laikantis I priedo D dalyje nustatytų stebėsenos ir rezultatų vertinimo metodų [...].**

Valstybės narės gali nukrypti nuo šio termino, jei tenkinamos 23 straipsnio 5 dalyje nustatytos sąlygos.

3. [...] Komunalinėms nuotekoms, kurios išleidžiamos į aukštų kalnų regionuose (daugiau kaip 1500 m virš jūros lygio) esančius vandenį, kur veiksmingą biologinį valymą sunku taikyti dėl žemos temperatūros, arba komunalinėms nuotekoms, kurios išleidžiamos į giliuosius jūrų vandenį iš mažesnių negu 150 000 GE aglomeracijų mažiau apgyvendintuose atokiausiuose regionuose, kur veiksmingą biologinį valymą sunku atlikti dėl teritorijos topografijos ir geografijos, iki [Leidinių biuro prašoma įrašyti datą – paskutinę dvidešimtų metų po direktyvos įsigaliojimo dieną] gali būti taikomi ne tokie griežti valymo reikalavimai, kaip numatyta 1 dalyje, jei išsamūs tyrimai rodo, kad tokios išleidžiamos nuotekos nedaro neigiamo poveikio aplinkai ir žmonių sveikatai ir netrukdo tam, kad nuotekų priimtuvai atitiktų atitinkamus kokybės tikslus ir kitų atitinkamų Sąjungos teisės aktų atitinkamas nuostatas.

[...]

7 straipsnis

Tretinis valymas

1. Iki [...] **2035** m. gruodžio 31 d. valstybės narės užtikrina, kad nuotekos, išleidžiamos iš 50 % komunalinių nuotekų valymo įrenginių, kuriuose valoma [...] **150 000** GE ir didesnė apkrova ir kuriuose [Leidinių biuro prašoma įrašyti šios direktyvos įsigaliojimo datą] tretinis valymas neatliekamas, [...] **atitiktų atitinkamus** tretinio valymo **reikalavimus pagal I priedo B dalį ir 2 lentelę prieš jas išleidžiant į nuotekų priimtuvą.** [...]

Ne vėliau kaip iki [...] **2040** m. gruodžio 31 d. valstybės narės užtikrina, kad visi komunalinių nuotekų valymo įrenginiai, kuriuose valoma [...] **150 000** GE ir didesnė apkrova, [...] **atitiktų atitinkamus** tretinio valymo **reikalavimus pagal I priedo B dalį ir 2 lentelę prieš nuotekas išleidžiant į nuotekų priimtuvą.** [...]

2. Iki [...] **2027** m. gruodžio 31 d. valstybės narės sudaro savo teritorijoje esančių eutrofikacijai jautrių zonų sąrašą ir jį atnaujina kas [...] **šešerius** metus pradėdamos nuo [...] **2033** m. gruodžio 31 d.

Pirmoje dalyje nurodytas sąrašas apima II priede nurodytas zonas.

Pirmoje pastraipoje nustatytas reikalavimas netaikomas, jei valstybė narė visoje savo teritorijoje taiko tretinį valymą pagal [...] **I priedo B dalį ir 2 lentelę.**

3. [...] [...] **Valstybės narės užtikrina, kad nuotekos, išleidžiamos iš 10 000 GE dydžio ir didesnių aglomeracijų, prieš jas išleidžiant į 2 dalyje nurodytą sąrašą įtrauktas zonas, atitiktų I priedo B dalyje ir 2 lentelėje nustatytus atitinkamus tretinio valymo reikalavimus ne vėliau kaip:**

- a) **2033 m. gruodžio 31 d. – iš 20 % šių aglomeracijų;**
- b) **2039 m. gruodžio 31 d. – iš 60 % šių aglomeracijų;**
- c) **2045 m. gruodžio 31 d. – iš visų aglomeracijų.**

Valstybės narės gali nukrypti nuo 7 straipsnio 3 dalyje nustatytų terminų, jei tenkinamos 23 straipsnio 5 dalyje nustatytos sąlygos. Tačiau komunalinių nuotekų valymo įrenginiai, kuriuose valoma 150 000 GE ir didesnė apkrova, vis tiek turi atitikti 7 straipsnio 1 dalyje nustatytus terminus.

- 3a. 1 ir 3 dalyse nurodyti komunalinių nuotekų išleidimai turi atitikti I priedo B dalyje ir 2 lentelėje nustatytus atitinkamus reikalavimus laikantis I priedo D dalyje nustatytų stebėsenos ir rezultatų vertinimo metodų.**
- 3b. Komunalinių nuotekų valymo įrenginiams, kurie statomi, kuriuose iš esmės atnaujinamas tretinis valymas arba kurių statyba buvo užsakyta po 2020 m. gruodžio 31 d. ir iki šios direktyvos įsigaliojimo dienos, šios direktyvos 7 straipsnyje nustatyti reikalavimai pradedami taikyti ne vėliau kaip praėjus penkeriems metams po 1 ir 3 dalyse nustatytų terminų.**

4. [...]

Komisijai suteikiami įgaliojimai, laikantis 27 straipsnyje nustatytos tvarkos, priimti deleguotuosius aktus, kuriais iš dalies keičiami I priedo [...] D dalyje **pateikti stebėsenos ir rezultatų vertinimo metodai**, [...] kad būtų prisitaikyta prie technikos ir mokslo pažangos.

5. Nukrypdamos nuo 3 [...] dalies, valstybės narės gali nuspręsti, kad individualiam komunalinių nuotekų valymo įrenginiui, esančiam į 2 dalyje nurodytą sąrašą įtrauktoje zonoje, 3 [...] dalyje nustatyti reikalavimai netaikomi, jei galima įrodyti, kad į visus toje zonoje esančius komunalinių nuotekų valymo įrenginius patenkančiose nuotekose:
- a) **nuo šios direktyvos įsigaliojimo dienos bendras fosforo kiekis ir bendras azoto kiekis sumažinamas bent 75 %;**
- [...] b) iki [...] **2039** m. gruodžio 31 d. bendras fosforo kiekis sumažinamas 82,5 %, o bendras azoto kiekis – 80 %;
- [...] c) iki [...] **2045** m. gruodžio 31 d. bendras fosforo kiekis sumažinamas **87,5** % o bendras azoto kiekis – **82,5** %.
6. Iš komunalinių nuotekų valymo įrenginių, kuriuose valoma 10 000 GE ir didesnė apkrova, į eutrofikacijai jautrių zonų, įtrauktų į 2 dalyje nurodytą sąrašą, vandens baseiną išleidžiamoms nuotekoms, taip pat taikomos šio straipsnio 3 [...] ir 5 dalys.
7. Valstybės narės užtikrina, kad nuotekos, išleidžiamos iš komunalinių nuotekų valymo įrenginių, esančių zonoje, kuri į 2 dalyje nurodytą sąrašą įtraukta atlikus vieną iš reguliarių sąrašo atnaujinimų, kuriuos reikalaujama atlikti pagal tą dalį, atitiktą 3 [...] dalyje nustatytus reikalavimus per septynerius metus nuo įtraukimo į tą sąrašą.

8 straipsnis

Ketvirtinis valymas

1. [...] Valstybės narės užtikrina, kad [...] iš komunalinių nuotekų valymo įrenginių, kuriuose valoma [...] **200 000 GE** ir didesnė apkrova, išleidžiamos nuotekos, **prieš jas išleidžiant į nuotekų priimtuvą, [...] atitiktų I priedo B dalyje ir 3 lentelėje nustatytus atitinkamus ketvirtinio valymo reikalavimus laikantis I priedo D dalyje nustatytus stebėsenos ir rezultatų vertinimo metodų ne vėliau kaip:**
 - a) **2035 m. gruodžio 31 d. – iš 20 % šių komunalinių nuotekų valymo įrenginių išleidžiamos nuotekos;**
 - b) [...] **2040 m. [...] gruodžio 31 d. [...] – iš 60 % šių komunalinių nuotekų valymo įrenginių išleidžiamos nuotekos;**
 - c) **2045 m. gruodžio 31 d. – visos iš šių komunalinių nuotekų valymo įrenginių išleidžiamos nuotekos.**
2. 2030 m. gruodžio 31 d. valstybės narės turi būti sudariusios savo teritorijoje esančių zonų, kuriose mikroteršalų **iš komunalinių nuotekų valymo įrenginių** koncentracija arba kaupimasis kelia grėsmę žmonių sveikatai arba aplinkai, sąrašą. Tą sąrašą valstybės narės peržiūri **2033 m., vėliau** kas [...] **šešerius** metus ir prireikus atnaujina.

Pirmoje pastraipoje nurodytas sąrašas **grindžiamas mikroteršalų išleidimo į komunalines nuotekas keliamos grėsmės žmonių sveikatai arba aplinkai** [...] toliau išvardytose zonose [...] **vertinimu:**

- a) vandens telkiniuose, iš kurių imamas žmonėms vartoti skirtas vanduo, apibrėžtas Direktyvos (ES) 2020/2184 2 straipsnio 1 punkte;
- b) maudyklų vandenyje, kuriam taikoma Direktyva 2006/7/EB;
- c) ežeruose, apibrėžtuose Direktyvos 2000/60/EB 2 straipsnio 5 punkte;
- d) upėse, apibrėžtose Direktyvos 2000/60/EB 2 straipsnio 4 punkte, arba kituose vandens srautuose, kuriuose skiedimo santykis yra mažesnis kaip 10;
- e) zonose, kuriose vykdoma akvakultūros veikla, apibrėžta Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1380/2013⁴¹ 4 straipsnio 25 punkte;
- f) zonose, kuriose turi būti atliekamas papildomas valymas siekiant laikytis Direktyvose 2000/60/EB, **2006/118/EB** ir 2008/105/EB nustatytų reikalavimų.
- g) priekrančių vandenyse, kaip apibrėžta Direktyvos 2000/60/EB 2 straipsnio 7 punkte;**
- h) tarpiniuose vandenyse, kaip apibrėžta Direktyvos 2000/60/EB 2 straipsnio 6 punkte;**
- i) jūrų vandenyse, kaip apibrėžta Direktyvos 2008/56/EB 3 straipsnio 1 punkte.**

Antroje pastraipoje nurodytas rizikos vertinimas paprašius pateikiamas Komisijai.

⁴¹ 2013 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1380/2013 dėl bendros žuvininkystės politikos, kuriuo iš dalies keičiami Tarybos reglamentai (EB) Nr. 1954/2003 ir (EB) Nr. 1224/2009 bei panaikinami Tarybos reglamentai (EB) Nr. 2371/2002 ir (EB) Nr. 639/2004 bei Tarybos sprendimas 2004/585/EB (OL L 354, 2013 12 28, p. 22).

3. Komisijai suteikiami įgaliojimai priimti įgyvendinimo aktus, kuriais nustatoma 2 dalies antroje pastraipoje nurodyto rizikos vertinimo forma ir jo atlikimo metodas. Tie įgyvendinimo aktai priimami laikantis 28 straipsnio 2 dalyje nurodytos nagrinėjimo procedūros.

4. [...] Valstybės narės užtikrina, kad [...] 10 000 [...] GE dydžio ir **didesnės** aglomeracijos, [...] prieš nuotekas išleidžiant į zonas, įtrauktas į 2 dalyje nurodytą sąrašą, **atitiktų I priedo B dalyje ir 3 lentelėje nustatytus** ketvirtinio valymo **reikalavimus** laikantis [...] **I priedo D dalyje nustatytų stebėsenos ir rezultatų vertinimo metodų ne vėliau kaip:**

a) **2035 m. gruodžio 31 d. – 20 % šių aglomeracijų;**

b) **2040 m. gruodžio 31 d. – 60 % šių aglomeracijų;**

c) **2045 m. gruodžio 31 d. – visos aglomeracijos.**

[...]

5.[...].

5. Valstybės narės užtikrina, kad nuotekos, išleidžiamos iš komunalinių nuotekų valymo įrenginių, esančių zonoje, kuri į 2 dalyje nurodytą sąrašą įtraukta atlikus vieną iš reguliarių sąrašo atnaujinimų, kuriuos reikalaujama atlikti pagal tą dalį, atitiktų 4 dalyje ir I priedo B dalyje ir 3 lentelėje nustatytus reikalavimus per septynerius metus nuo įtraukimo į tą sąrašą, bet ne vėliau, nei 4 dalyje nustatyti terminai.

Komisijai suteikiami įgaliojimai, laikantis 27 straipsnyje nustatytos tvarkos, priimti deleguotuosius aktus, kuriais iš dalies keičiami I priedo [...] D dalyje **pateikti stebėsenos ir rezultatų vertinimo metodai**, [...] pritaikant juos prie technikos ir mokslo pažangos.

6. [...] Komisija [...] **gali priimti** įgyvendinimo aktus, kuriais nustatomi stebėsenos ir ėminių ėmimo metodai, kuriais turi naudotis valstybės narės siekdamos nustatyti, ar komunalinėse nuotekose yra I priedo [...] 3 lentelėje nurodytų rodiklių, ir jų kiekį. Tie įgyvendinimo aktai priimami laikantis 28 straipsnio 2 dalyje nurodytos nagrinėjimo procedūros.

9 straipsnis

Didesnė gamintojo atsakomybė

1. Valstybės narės imasi priemonių, skirtų užtikrinti, kad **ne vėliau kaip [Leidinių biuro prašoma įrašyti datą – paskutinę trečių metų po šios direktyvos įsigaliojimo dieną]** III priede išvardytus gaminius rinkai pateikiantys gamintojai prisiimtų didesnę atsakomybę.

Tomis priemonėmis užtikrinama, kad gamintojai padengtų:

- a) visas 8 straipsnyje nustatytų reikalavimų laikymosi išlaidas, įskaitant komunalinių nuotekų ketvirtinio valymo siekiant iš jų pašalinti mikroteršalus, patenkančius į nuotekas iš tų gamintojų rinkai pateikiamų gaminių bei tų gaminių liekanų, išlaidas, 21 straipsnio 1 dalies a punkte nurodytos mikroteršalų stebėsenos išlaidas ir
- (b) rinkai pateikiamų gaminių duomenų rinkimo ir tikrinimo išlaidas, taip pat
- (c) kitas reikiamas su didesne gamintojo atsakomybe susijusias išlaidas.

2. Valstybės narės atleidžia gamintojus nuo jiems pagal 1 dalį tenkančios didesnės gamintojo atsakomybės, jei jie gali įrodyti bet kurią iš šių dalykų:
 - a) [...] **gaminiuose**, kuriuos jie pateikia **Sajungos** rinkai, **medžiagų** kiekis yra mažesnis nei **1 tona** per metus;
 - b) iš jų rinkai pateikiamų gaminių gyvavimo ciklo pabaigoje mikroteršalai į nuotekas nepatenka.
3. Komisijai suteikiami įgaliojimai priimti įgyvendinimo aktus, kuriais nustatomi išsamūs vienodo 2 dalies b punkte nustatytos sąlygos taikymo konkrečių kategorijų gaminiams **ir jų pavojingumui** kriterijai. Tie įgyvendinimo aktai priimami laikantis 28 straipsnio 2 dalyje nurodytos nagrinėjimo procedūros **ne vėliau kaip [Leidinių biuro prašoma įrašyti datą – paskutinę antrų metų po šios direktyvos įsigaliojimo dieną]**.
4. Valstybės narės užtikrina, kad 1 dalyje nurodyti gamintojai savo didesnės gamintojo atsakomybės reikalavimą įgyvendintų kolektyviai [...].

Valstybės narės užtikrina, kad:

- a) 1 dalyje nurodyti gamintojai privalėtų kartą per metus gamintojo atsakomybę perimančiai organizacijai pateikti:
 - i) informaciją apie III priede išvardytų gaminių, kuriuos jie vykdydami profesinę veiklą pateikia rinkai per metus, kiekį;
 - ii) informaciją apie i papunktyje nurodytų gaminių pavojingumą nuotekose jų gyvavimo ciklo pabaigoje;
 - iii) jei taikoma, gaminių, kurių atžvilgiu gamintojai atleisti nuo atsakomybės pagal 2 dalį, sąrašą;

- b) iš 1 dalyje nurodytų gamintojų būtų reikalaujama finansiškai prisidėti prie gamintojo atsakomybę perimančių organizacijų siekiant padengti su jų didesne gamintojo atsakomybe susijusias išlaidas;
- c) kiekvieno gamintojo įnašas, nurodytas b punkte, būtų nustatomas pagal **medžiagų, esančių** jo rinkai pateikiamuose gaminiuose, kiekį ir pavojingumą nuotekose;
- d) kasmet atliekant nepriklausomą auditą būtų tikrinamas gamintojo atsakomybę perimančių organizacijų finansų valdymas, įskaitant gebėjimą padengti **1** [...] dalyje nurodytas išlaidas, pagal a punktą surinktos informacijos kokybę ir tinkamumą ir pagal b punktą renkamų įnašų tinkamumą.

5. Valstybės narės užtikrina, kad:

- a) būtų aiškiai apibrėžtos visų susijusių subjektų, įskaitant 1 dalyje nurodytus gamintojus, gamintojo atsakomybę perimančias organizacijas, privačiąsias ar viešąsias komunalinių nuotekų valymo įmones ir vietos valdžios institucijas, funkcijas ir pareigas;
- b) siekiant laikytis 8 straipsnio 1, 4 ir 5 dalyse nustatytų reikalavimų ir terminų, būtų nustatyti komunalinių nuotekų tvarkymo tikslai ir visi kiti didesnės gamintojo atsakomybės reikalavimui įgyvendinti svarbūs kiekybiniai ar kokybiniai tikslai;
- c) būtų sukurta ataskaitų teikimo sistema, skirta duomenims apie valstybės narės rinkai gamintojų pateiktus 1 dalyje nurodytus gaminius, duomenims apie nuotekų ketvirtinį valymą ir kitiems taikant **šios dalies** b punktą svarbiems duomenims rinkti.

10 straipsnis

Minimalieji gamintojo atsakomybę perimančioms organizacijoms keliami reikalavimai

1. Valstybės narės imasi būtinų priemonių užtikrinti, kad visos pagal 9 straipsnio 4 dalį įsteigtos gamintojo atsakomybę perimančios organizacijos:
 - a) būtų aiškiai apibrėžusios geografinę aprėptį, derančią su 8 straipsnyje nustatytais reikalavimais;
 - b) turėtų reikiamas finansines ir organizacines priemones su didesne gamintojo atsakomybe susijusioms gamintojų pareigoms vykdyti, **įskaitant finansines garantijas, kuriomis visais atvejais užtikrinamas ketvirtinio komunalinių nuotekų valymo tęstinumas pagal šios direktyvos 8 straipsnį;**
 - c) viešai skelbtų informaciją apie:
 - i) organizacijos savininkus ir narius;
 - ii) gamintojų mokamus finansinius įnašus;
 - iii) kasmet vykdomą veiklą, įskaitant aiškų informavimą apie savo finansinių priemonių naudojimą.

Informacijos teikimas visuomenei pagal šį straipsnį nedaro poveikio neskelbtinos komercinės informacijos konfidencialumo išsaugojimui pagal atitinkamus Sąjungos ir nacionalinės teisės aktus.

Valstybės narės užtikrina, kad į tokias priemones būtų įtraukta gamintojo atsakomybę perimančių organizacijų nacionalinė pripažinimo procedūra, kuria būtų patvirtinama, kad šios organizacijos, prieš jas faktiškai įsteigiant ir pradedant vykdyti veiklą, laikosi šioje dalyje nustatytų reikalavimų.

2. Valstybės narės sukuria tinkamą stebėsenos ir vykdymo užtikrinimo sistemą, kuria būtų užtikrinta, kad gamintojo atsakomybę perimančios organizacijos vykdytų savo prievoles, gamintojo atsakomybę perimančių organizacijų finansinės priemonės būtų naudojamos tinkamai ir kad visi didesnę atsakomybę turintys subjektai teiktų patikimus duomenis kompetentingoms institucijoms ir, jei gamintojo atsakomybę perimančios organizacijos jų paprašo, joms taip pat.
3. Jei valstybės narės teritorijoje yra kelios gamintojo atsakomybę perimančios organizacijos, ta valstybė narė paskiria bent vieną privačių interesų neturinčią įstaigą arba viešojo sektoriaus instituciją įgyvendinimui prižiūrėti.
4. Valstybė narė užtikrina, kad jos rinkai gaminius pateikiantys kitoje valstybėje narėje įsisteigę gamintojai:
 - a) jos teritorijoje įsisteigusį juridinį arba fizinį asmenį paskirtų kaip įgaliotąjį atstovą, kuris vykdytų didesnės gamintojo atsakomybės prievoles jos teritorijoje, arba
 - b) imtųsi lygiaverčių priemonių nurodytosioms a punkte.
5. Valstybės narės užtikrina, kad vyktų reguliarus dialogas tarp atitinkamų su didesnės gamintojo atsakomybės reikalavimo įgyvendinimu susijusių subjektų, įskaitant gamintojus ir platintojus, gamintojo atsakomybę perimančių organizacijų, privačiųjų ar viešųjų komunalinių nuotekų valymo įmonių, vietos valdžios institucijų ir pilietinės visuomenės organizacijų.
6. **Ne vėliau kaip šios direktyvos įsigaliojimo dieną Komisija pasirūpina, kad būtų organizuotas valstybių narių keitimasis informacija, patirtimi ir geriausia praktika, susijusia su 9 ir 10 straipsnių įgyvendinimu, visų pirma su:**
 - a) **gamintojo atsakomybę perimančių organizacijų steigimo, pripažinimo ir veikimo kontrolės priemonėmis;**
 - b) **priemonėmis, skirtomis kontroliuoti, kaip gamintojai laikosi šioje direktyvoje apibrėžtų pareigų;**

- c) veiksmingu šių elementų įgyvendinimu:
 - i) visų išlaidų padengimu, kaip nurodyta 9 straipsnio 1 dalyje, ir
 - ii) gamintojų įnašų apskaičiavimo metodų, kuriuos taiko didesnę gamintojo atsakomybę perimanti organizacija, kaip nurodyta 9 straipsnio 4 dalies c punkte, kontrole;
- d) atleidimu nuo atsakomybės pagal 9 straipsnį;
- e) visais kitais klausimais, susijusiais su veiksmingu 9 ir 10 straipsnių įgyvendinimu.

Komisija skelbia keitimosi informacija, patirtimi ir geriausia praktika šiais ir kitais svarbiais aspektais rezultatus ir, kai aktualu, teikia rekomendacijas ir (arba) gaires valstybėms narėms.

Remdamasi valstybių narių pateikta informacija, Komisija sudaro ir reguliariai atnaujina prašymų atleisti nuo atsakomybės, kuriuos valstybės narės gavo iš gamintojų, pagal 9 straipsnio 2 dalį, sąrašą. Šis sąrašas pateikiamas valstybių narių nacionalinėms kompetentingoms institucijoms jų prašymu.

11 straipsnis

Energinis neutralumas [...]

1. Valstybės narės užtikrina, kad kas ketverius metus būtų atliekamas **eksploatuojamų** komunalinių nuotekų valymo įrenginių ir nuotakynų energijos vartojimo auditas, **kaip apibrėžta Direktyvos (ES) 2023/1791 2 straipsnio 32 punkte**. Atliekant tuos auditus [...], be kita ko, nustatomas ekonomiškai efektyvių **priemonių** potencialas **sumažinti energijos** naudojimą **ir [...]** **padidinti** atsinaujinančiųjų išteklių energijos naudojimą bei gamybą, visų pirma siekiant nustatyti ir išnaudoti biodujų gamybos potencialą kartu mažinant išmetamą [...] **ŠESD** kiekį. Pirmieji auditai atliekami:
 - a) iki [...] **2030** m. gruodžio 31 d. – komunalinių nuotekų valymo įrenginių, kuriuose valoma 100 000 GE ir didesnė apkrova, ir su jais susijusių nuotakynų;
 - b) iki [...] **2035** m. gruodžio 31 d. – komunalinių nuotekų valymo įrenginių, kuriuose valoma 10 000–100 000 GE apkrova, ir su jais susijusių nuotakynų.
2. Valstybės narės užtikrina, kad **komunalinių nuotekų valymo įrenginiai, kuriuose valoma 10 000 GE ir didesnė apkrova, gamintų [...]** atsinaujinančiųjų išteklių energiją, apibrėžtą Direktyvos (ES) 2018/2001 2 straipsnio 1 punkte [...], **visų pirma remdamosi 1 dalyje nurodytų auditų rezultatais.**

Šią energiją gaminama komunalinių nuotekų valymo įrenginių valdytojai vietoje ar už jų ribų. Ne daugiau kaip 30 % energijos gali būti perkama iš išorinių atsinaujinančiųjų išteklių.

Valstybės narės užtikrina, kad nacionaliniu lygmeniu komunalinių nuotekų valymo įrenginių iš atsinaujinančiųjų išteklių pagaminamos energijos arba perkamos energijos pagal antrą pastraipą bendras metinis kiekis būtų lygiavertis bent:

- a) nuo 2030 m. gruodžio 31 d. – [...] **20 %** viso tų įrenginių suvartojamos energijos kiekio;
- aa) nuo 2035 m. gruodžio 31 d. – 40 % viso tų įrenginių suvartojamos energijos kiekio;**
- b) nuo [...] **2040** m. gruodžio 31 d. – [...] **60 %** viso tų įrenginių suvartojamos energijos kiekio;
- c) nuo [...] **2045** m. gruodžio 31 d. – 100 % viso tų įrenginių suvartojamos energijos kiekio.

3. Komisija gali priimti įgyvendinimo aktą, kuriuo nustatomi metodai, skirti įvertinti, ar pasiekti 2 dalyje nurodyti tikslai. Tie įgyvendinimo aktai priimami laikantis 28 straipsnio 2 dalyje nurodytos nagrinėjimo procedūros.

12 straipsnis

Tarpvalstybinis bendradarbiavimas

1. Kai vandens telkiniams, kurie yra kurios nors valstybės narės jurisdikcijoje esančioje teritorijoje, kenkia komunalinės nuotekos, išleidžiamos iš kitos valstybės arba trečiosios šalies, valstybė narė, kurios vandenims toks poveikis daromas, turi apie tai pranešti tai kitai valstybei narei arba trečiajai šaliai ir Komisijai.

Atsitiktinės taršos, galinčios padaryti didelį poveikį pasroviui esantiems vandens telkiniams, atveju toks pranešimas pateikiamas nedelsiant.

Susijusios valstybės narės bendradarbiauja dėl tokių nuotekų identifikavimo ir dėl priemonių, kurių turi būti imtasi taršos šaltinyje teršiamiems vandenims apsaugoti, kad būtų užtikrinta, jog bus laikomasi šios direktyvos.

2. Atitinkamos valstybės narės informuoja Komisiją apie visą 1 dalyje nurodytą bendradarbiavimą. Atitinkamoms valstybėms narėms paprašius į bendradarbiavimą įsitraukia ir Komisija.

13 straipsnis

Vietos klimato sąlygos

Valstybės narės užtikrina, kad komunalinių nuotekų valymo įrenginiai, pastatyti taip, kad atitiktų 6, 7, ir 8 straipsniuose nustatytus reikalavimus, būtų suprojektuoti, pastatyti, eksploatuojami ir prižiūrimi taip, kad visomis įprastinėmis vietos klimato sąlygomis būtų užtikrintas pakankamas jų veikimas. Projektuojant nuotekų valymo įrenginius, atsižvelgiama į sezoninius apkrovos svyravimus.

14 straipsnis

Nebuitinių nuotekų išleidimas

1. Valstybės narės užtikrina, kad nebuitinėms nuotekoms, išleidžiamoms į nuotakynus ir komunalinių nuotekų valymo įrenginius, būtų taikomos iš anksto nustatomos **taisyklės ir (arba) specialūs kompetentingų institucijų ar atitinkamų įstaigų** išduodami išankstiniai leidimai.

Tomis iš anksto nustatomomis taisyklėmis ir (arba) specialiais išankstiniais leidimais užtikrinama, kad būtų laikomasi kituose Sąjungos teisės aktuose nustatytų vandens kokybės reikalavimų ir kad, kai taikytina, būtų stebima atitinkamų išleidžiamų nebuitinių nuotekų kokybė ir kiekis.

Kai yra numatytos iš anksto nustatomos taisyklės ir (arba) specialūs išankstiniai leidimai dėl nuotekų išleidimo į nuotakynus ir nuotekų valymo įrenginius, valstybės narės užtikrina, kad kompetentinga institucija:

- a) prieš išduodama specialius leidimus, konsultuotųsi su nuotakynų ir komunalinių nuotekų valymo įrenginių, į kuriuos bus išleidžiamos nebuitinės nuotekos, valdytojais **ir juos informuotų;**
- b) leistų nuotakynų ir komunalinių nuotekų valymo įrenginių, į kuriuos bus išleidžiamos nebuitinės nuotekos, valdytojams, jiems **paprašius**, susipažinti su specialiais leidimais, išduodamais jų vandens baseinuose [...];
- c) **kai yra numatytos iš anksto nustatomos nuotekų išleidimo į nuotakynus ir komunalinių nuotekų valymo įrenginius taisyklės, valstybės narės užtikrina, kad prieš priimant iš anksto nustatomas taisykles būtų konsultuojamasi su nuotakynų ir komunalinių nuotekų valymo įrenginių, į kuriuos bus išleidžiamos nebuitinės nuotekos, valdytojais.**

2. Valstybės narės **užtikrina, kad kompetentingos institucijos ar atitinkamos įstaigos** imtųsi tinkamų priemonių, įskaitant **iš anksto nustatomų taisyklių ir (arba) specialių išankstinių leidimų peržiūrėjimą**, kad nustatytų **šio straipsnio** 1 dalyje nurodytų nebuitinių nuotekų taršos šaltinius, užkirstų kelią tokiai taršai ir kuo labiau ją sumažintų, jei susidaro viena iš šių situacijų:

- a) vykdant stebėseną pagal 21 straipsnio 3 dalį nuotekų įtekėjimo į komunalinių nuotekų valymo įrenginius ir jų išleidimo iš tų įrenginių vietose atrandama teršalų;
- b) dumblą iš komunalinių nuotekų valymo įrenginių ketinama naudoti pagal Tarybos direktyvą 86/278/EEB⁴²;

⁴² 1986 m. birželio 12 d. Tarybos direktyva 86/278/EEB dėl aplinkos, ypač dirvožemio, apsaugos naudojant žemės ūkyje nuotekų dumblą (OL L 181, 1986 7 4, p. 6).

- c) išvalytas komunalines nuotekas ketinama pakartotinai naudoti pagal Reglamentą (ES) 2020/741;
- d) nuotekų priimtuvus naudojamas žmonėms vartoti skirto vandens, apibrėžto Direktyvos (ES) 2020/2184 2 straipsnio 1 punkte, gavybai;
- e) į nuotakyną arba komunalinių nuotekų valymo įrenginius patenkančių nebuitinių nuotekų tarša kelia riziką to nuotakyno arba tų įrenginių veikimui.

3. **Šio straipsnio** 1 dalyje nurodytos **iš anksto nustatomos taisyklės ir specialūs išankstiniai** leidimai turi atitikti I priedo C dalyje nustatytus reikalavimus. Komisijai suteikiami įgaliojimai, laikantis 27 straipsnyje nustatytos tvarkos, priimti deleguotuosius aktus, kuriais iš dalies keičiama I priedo C dalis siekiant ją pritaikyti prie technikos ir mokslo pažangos aplinkosaugos srityje.

4. 1 dalyje nurodyti specialūs leidimai yra peržiūrimi ir, jei reikia, pritaikomi bent kas [...] **dešimt metų.**

1 dalyje nurodytos iš anksto nustatomos taisyklės peržiūrimos reguliariais intervalais ir, jei reikia, pritaikomos.

Jei nebuitinių nuotekų, komunalinių nuotekų valymo įrenginio arba nuotekų priimtovo savybės labai pasikeičia, specialūs leidimai peržiūrimi ir pritaikomi prie šių pasikeitimų.

15 straipsnis

Komunalinių nuotekų išleidimas ir jų vandens pakartotinis naudojimas

1. **Kai tinkama**, valstybės narės [...] skatina pakartotinai naudoti išvalytas nuotekas iš [...] komunalinių nuotekų valymo įrenginių. Jei išvalytos **komunalinės** nuotekos pakartotinai naudojamos žemės ūkio drėkinimo sistemose, jos turi atitikti pagal Reglamentą (ES) 2020/741 nustatytus reikalavimus.

Jei išvalytos komunalinės nuotekos pakartotinai naudojamos žemės ūkio drėkinimo sistemose, valstybės narės gali nukrypti nuo I priedo 2 lentelėje nustatytų tretinio valymo reikalavimų, kiek tai susiję su išvalytų komunalinių nuotekų dalimi, kuri skirta tik pakartotiniam naudojimui drėkinimui žemės ūkyje, jei galima įrodyti, kad:

- a) **nuotekų dalyje, kuri pakartotinai naudojama, esančių maisto medžiagų kiekis neviršija tikslinių pasėlių poreikio ir**
 - b) **nekyla rizikos aplinkai, ypač dėl to paties vandens baseino vandenių eutrofikacijos; taip pat nekyla rizikos žmonių sveikatai, ypač kiek tai susiję su patogeniniais organizmais, ir**
 - c) **valymo įrenginys yra pakankamai pajėgus valyti arba laikyti komunalines nuotekas, kad būtų išvengta tokio išleidimo į nuotekų priimtuvą, kuris neatitinka I priedo B dalyje ir 2 lentelėje nustatytų reikalavimų laikantis I priedo D dalyje nustatytų kontrolės metodų.**
2. Valstybės narės užtikrina, kad **bent visiems** nuotekų išleidimams **iš 1 250 GE ir didesnių** komunalinių nuotekų valymo įrenginių būtų taikomos **iš anksto nustatomos taisyklės ir (arba) specialūs leidimai**. Tokiomis **taisyklėmis ir (arba) leidimais** užtikrinama, kad būtų laikomasi I priedo B dalyje nustatytų reikalavimų.

3. 2 dalyje nurodyti **iš anksto nustatomos taisyklės ir (arba) specialūs leidimai** peržiūrimi bent kas [...] **dešimt** metų ir, jei reikia, pritaikomi. **Jei atitekančių komunalinių nuotekų, iš komunalinių nuotekų valymo įrenginio išleidžiamų nuotekų arba nuotekų priimtovo savybės labai pasikeičia, specialių leidimų nuostatos atnaujinamos siekiant užtikrinti, kad ir toliau būtų laikomasi I priedo B dalyje išdėstytų reikalavimų.**
4. Valstybės narės imasi visų būtinų priemonių siekdamos pritaikyti savo komunalinių nuotekų surinkimo ir valymo infrastruktūras, kad būtų išspręsta padidėjusios buitinių nuotekų apkrovos problema, be kita ko, prireikus statydamos naujas infrastruktūras. Laikoma, kad tai darančios valstybės narės laikosi Direktyvos 2000/60/EB 4 straipsnyje nustatytų aplinkosaugos tikslų, jei tenkinamos visos šios sąlygos:
- a) komunalinių nuotekų valymo įrenginio statybai ir plėtimui siekiant išvalyti padidėjusias apkrovas ar kitaip nevalytas buitinių nuotekų apkrovas būtina gauti išankstinį leidimą pagal šią direktyvą ;
 - b) naudos, kurią teiktų komunalinių nuotekų valymo įrenginys, kaip nurodyta a punkte, dėl priežasčių, susijusių su techninėmis galimybėmis ir neproporcingomis sąnaudomis, negalima pasiekti kitomis priemonėmis, įskaitant alternatyvių nuotekų išleidimo iš komunalinių nuotekų valymo įrenginių vietų numatymą, kuriomis būtų prisidėta prie Direktyvos 2000/60/EB 4 straipsnyje nurodytų aplinkosaugos tikslų;

- c) buvo imtasi visų techniškai įmanomų poveikio švelninimo priemonių siekiant kuo labiau sumažinti neigiamą komunalinių nuotekų valymo įrenginio poveikį paveiktiems vandens telkiniams, įskaitant, kai to reikalaujama, griežtesnius valymo reikalavimus nei tie, kurie buvo taikomi prieš padidėjant buitinių nuotekų apkrovai, siekiant laikytis I priedo B dalies 6 punkte nurodytų direktyvų reikalavimų;
- d) įgyvendinamos visos techniškai įmanomos poveikio švelninimo priemonės, kad būtų kuo labiau sumažintas neigiamas kitos veiklos, sukeliančios panašų spaudimą tuose pačiuose vandens telkiniuose, poveikis.

Jeigu, kiek tai susiję su paviršinio vandens telkiniu, būklės pablogėjimo išvengti nepavyksta arba pasiekti Direktyvos 2000/60/EB 4 straipsnyje nurodytų tikslų nepavyksta dėl a punkte nurodyto leidimo, šie a punkte nurodyti leidimai turi būti konkrečiai nurodyti ir pirmiau pateiktos sąlygos turi būti paaiškintos upių baseinų valdymo planuose, reikalaujamuose pagal Direktyvos 2000/60/EB 13 straipsnį.

16 straipsnis

Biologiškai skaidžios nebutinės nuotekos

1. Valstybės narės nustato biologiškai skaidžių nebutinių nuotekų išleidimo reikalavimus, kurie atitinka konkrečios pramonės šakos pobūdį ir kuriais užtikrinama bent tokio paties lygio aplinkos apsauga kaip I priedo B dalyje [...] nustatytais reikalavimais.

2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodyti reikalavimai taikomi, kai tenkinamos šios sąlygos:

- a) nuotekos išteka iš 4 000 GE ir didesnę apkrovą valančių įrenginių, kurie priskiriami IV priede išvardytiems pramonės sektoriams ir kurie nevykdo jokios Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2010/75/ES I priede nurodytos veiklos⁴³;
- b) nuotekos, prieš išleidžiamos į nuotekų priimtuvą, į komunalinių nuotekų valymo įrenginius nepatenka (tiesioginis išleidimas).

17 straipsnis

Komunalinių nuotekų stebėseną

1. [...]

⁴³ 2010 m. lapkričio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2010/75/ES dėl pramoninių išmetamų teršalų (taršos integruotos prevencijos ir kontrolės) (OL L 334, 2010 12 17, p. 17).

1. [...] Valstybės narės sukuria už visuomenės sveikatą atsakingų kompetentingų institucijų ir už komunalinių nuotekų valymą atsakingų kompetentingų institucijų [...] bendradarbiavimo ir koordinavimo nacionalinę sistemą, pagal kurią:
 - a) nustatoma, kokie [...] **aktualūs** visuomenės sveikatos parametrai [...] turi būti stebimi **bent įtekėjimo į komunalinių nuotekų [...] valymo įrenginius vietoje, įskaitant, pavyzdžiui, išvardytus toliau pateikiamame sąrašė:**
 - i) **SARS-CoV-2 virusas ir jo atmainos;**
 - ii) **poliomielito virusas;**
 - iii) **gripo virusas;**
 - iv) **nauji patogenai;**
 - v) **kiti visuomenės sveikatos parametrai, kuriuos valstybių narių kompetentingos institucijos laiko aktualius stebėsenai;**
 - b) nustatoma, kokiose vietose ir koku dažnumu turi būti imami ir analizuojami komunalinių nuotekų ėminiai siekiant stebėti kiekvieną [...] **a punkte** nustatytą visuomenės sveikatos parametą, [...] **taip atsižvelgiant** į turimus sveikatos duomenis, į visuomenės sveikatos duomenų poreikį ir, jei aktualu, į vietos epidemiologinę padėtį;
 - c) organizuojamas deramas ir laiku atliekamas stebėsenos rezultatų perdavimas už visuomenės sveikatą atsakingoms kompetentingoms institucijoms ir Sąjungos platformoms, jei tokios platformos yra sukurtos, **ir laikantis taikomos asmens duomenų apsaugos teisės.**

[...] 2. Jei už visuomenės sveikatą atsakinga valstybės narės kompetentinga institucija [...] paskelbia ekstremaliąją visuomenės sveikatos situaciją, **atitinkami visuomenės sveikatos parametrai** [...] komunalinėse nuotekose stebimi [...] atsižvelgiant į šalies gyventojų **reprezentatyvų pasiskirstymą tokiu mastu, koku atitinkami sveikatos parametrai nustatomi komunalinėse nuotekose.** [...] Tokia stebėseną tęsiama iki [...] kompetentinga institucija paskelbia, kad [...] ekstremalioji visuomenės sveikatos situacija baigėsi, **arba ilgesnį laikotarpį, jei ta pati kompetentinga institucija tai laiko naudinga kitais tikslais.**

Siekdama nuspręsti, ar susiklostė ekstremalioji visuomenės sveikatos situacija, kompetentinga institucija [...] **atsižvelgia į Komisijos sprendimus, priimtus pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2022/2371 23 straipsnio 1 dalį⁴⁴**, Europos ligų prevencijos ir kontrolės centro atliktus vertinimus, Pasaulio sveikatos organizacijos (PSO) sprendimus, priimtus laikantis Tarptautinių sveikatos priežiūros taisyklių [...] ⁴⁵ [...].

[...]3. Valstybės narės ne vėliau kaip [...] **[Leidinių biuro prašoma įrašyti datą – paskutinę trečių metų po kitoje pastraipoje nurodyto įgyvendinimo akto priėmimo dieną]** užtikrina, kad 100 000 GE dydžio ir didesnėse aglomeracijose [...] būtų stebimas atsparumas antimikrobinėms medžiagoms komunalinėse nuotekose. [...] [...].

⁴⁴ 2022 m. lapkričio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2022/2371 dėl didelių tarpvalstybinio pobūdžio grėsmių sveikatai, kuriuo panaikinamas Sprendimas Nr. 1082/2013/ES. (OJ L 314, 2022 12 6, p. 26–63.)

⁴⁵ [...]

Ne vėliau kaip [Leidinių biuro prašoma įrašyti datą – paskutinę antrų metų po šios direktyvos įsigaliojimo dieną] [...] Komisija, laikydamasi 28 straipsnio 2 dalyje nurodytos procedūros, priima įgyvendinimo aktus, kuriais užtikrinamas vienodas šios direktyvos taikymas nustatant [...] **minimalų ėminių dažnumą ir suderintą atsparumo antimikrobinėms medžiagoms matavimo komunalinėse nuotekose metodiką.**

[...] 4. Šiame straipsnyje nurodytos stebėsenos rezultatai pateikiami pagal 22 straipsnio 1 dalies g punktą.

18 straipsnis

Rizikos vertinimas ir valdymas

1. Ne vėliau kaip [...] **2027 m. gruodžio 31 d.** valstybės narės nustato **ir įvertina** komunalinių nuotekų išleidimo keliamą riziką aplinkai ir žmonių sveikatai, bent jau susijusią su:

- a) vandens telkinio, iš kurio imamas žmonėms vartoti skirtas vanduo, apibrėžtas Direktyvos (ES) 2020/2184 2 straipsnio 1 punkte, kokybe;
- b) maudyklų vandens, kuriam taikoma Direktyva 2006/7/EB, kokybe;

[...]

[...] c) vandens telkinio, kuriame vykdoma akvakultūros veikla, apibrėžta Reglamento (ES) Nr. 1380/2013 4 straipsnio 25 punkte, kokybe;

d) **požeminio nuotekų priimtovo būkle, kaip apibrėžta Direktyvos 2000/60/EB 2 straipsnyje, taip pat visais kitais tos pačios direktyvos 4 straipsnyje nurodytais aplinkosaugos tikslais, taikomais požeminiam nuotekų priimtuvui;**

e) **paviršinio nuotekų priimtuvo būkle, kaip apibrėžta Direktyvos 2000/60/EB 2 straipsnyje, taip pat visais kitais tos pačios direktyvos 4 straipsnyje nurodytais aplinkosaugos tikslais, taikomais paviršiniam nuotekų priimtuvui.**

2. Jei pagal 1 dalį nustatoma, kad rizika yra, valstybės narės imasi tinkamų priemonių jai pašalinti ir tos priemonės, jei tinka, turi apimti:

aa) **papildomas priemones, kurių imamasi, kad būtų užkirstas kelias nuotekų taršai jos susidarymo vietoje ir ji būtų sumažinta, ir kurios papildytų 14 straipsnio 2 dalyje nurodytas priemones;**

a) nuotakynų įrengimą pagal 3 straipsnį mažesnėse kaip [...] **1 250** GE dydžio aglomeracijose;

b) mažesnių kaip [...] **1 250** GE dydžio aglomeracijų nuotekų antrinę valymą pagal 6 straipsnį;

c) mažesnių kaip 10 000 GE dydžio aglomeracijų nuotekų tretinę valymą pagal 7 straipsnį;

d) mažesnių kaip 10 000 GE dydžio aglomeracijų nuotekų ketvirtinę valymą pagal 8 straipsnį;

e) integruotų komunalinių nuotekų tvarkymo planų parengimą pagal 5 straipsnį mažesnėms kaip 10 000 GE dydžio aglomeracijoms ir V priede nurodytų priemonių priėmimą;

f) griežtesnių reikalavimų nei nustatytieji I [...] priedo B dalyje [...] taikymą surinktų komunalinių nuotekų valymui.

3. Pagal šio straipsnio 1 dalį nustatyta rizika persvarstoma kas [...] **šešerius metus ir derinama su upių baseinų valdymo planų, parengtų pagal Direktyvą 2000/60/EB, persvarstymo laiku, pradedant nuo 2033 m. gruodžio 31 d.** Nustatytos rizikos santrauka ir priemonių, kurių imtasi pagal šio straipsnio 2 dalį, aprašymas įtraukiami **į atitinkamus upių baseinų valdymo planus ir** į 23 straipsnyje nurodytas nacionalines įgyvendinimo programas ir paprašius pateikiami Komisijai.

19 straipsnis

Galimybė naudotis sanitarijos paslaugomis

Nepažeisdamos subsidiarumo ir proporcingumo principų, kartu atsižvelgdamos į vietos, regionines ir kultūrines perspektyvas ir sanitarijos aplinkybes, valstybės narės imasi visų būtinų priemonių, kad pagerintų visų, ypač pažeidžiamų ir marginalizuotų grupių, galimybes naudotis sanitarijos paslaugomis.

Tuo tikslu valstybės narės ne vėliau kaip [...] **2029 m. sausio 12 d.:**

- a) nustato [...] asmenis, kurie negali arba gali labai ribotai naudotis sanitarijos paslaugomis, įskaitant pažeidžiamas ir marginalizuotas grupes, ir nurodo tokios ribotos prieigos priežastis;
- b) įvertina galimybes pagerinti [...] **tokių asmenų** galimybes naudotis sanitarijos paslaugomis;
- c) skatina, kad visose 10 000 GE dydžio ir didesnėse aglomeracijose būtų užtikrinta pakankamai sanitarijos paslaugų viešose vietose, kuriomis būtų galima naudotis laisvai ir, ypač moterų atveju, saugiai, **taip pat užtikrina, kad visuomenė būtų informuota.**

20 straipsnis

Dumblas ir išteklių išgavimas

1. Valstybės narės imasi būtinų priemonių užtikrinti, kad dumblo tvarkymo būdai atitiktų Direktyvos 2008/98/EB 4 straipsnyje nustatytą atliekų hierarchiją. Tokiais tvarkymo būdais kuo labiau didinama prevencija, **pasirengimas** pakartotiniam naudojimui, [...] išteklių perdirbimas **ir kitas išteklių naudojimas medžiagoms gauti** ir kuo labiau mažinamas neigiamas poveikis aplinkai.
2. Komisijai suteikiami įgaliojimai priimti [...] **įgyvendinimo aktus, [...] kad būtų užtikrintas vienodas šios direktyvos taikymas nustatant** minimaliąsias fosforo [...] iš dumblo [...] **ir iš komunalinių nuotekų, kurios pakartotinai nepanaudotos taikant 15 straipsnio 1 dalyje nustatytą nukrypti leidžiančią nuostatą**, pakartotinio naudojimo ir perdirbimo normas, **atsižvelgiant** [...] į turimas fosforo išgavimo [...] technologijas, **šaltinius ir ekonominį gyvybingumą**. [...]. **Tie įgyvendinimo aktai priimami laikantis 28 straipsnio 2 dalyje nurodytos nagrinėjimo procedūros.**

21 straipsnis

Stebėseną

1. Valstybės narės užtikrina, kad **kompetentingos institucijos, atitinkamos įstaigos arba komunalinių nuotekų valymo įrenginio valdytojas** stebėtų:
 - a) nuotekas iš komunalinių nuotekų valymo įrenginių, [...] kad patikrintų, kaip laikomasi I priedo B dalies reikalavimų, vadovaudamiesi I priedo D dalyje nustatytais stebėsenos ir rezultatų vertinimo metodais **ir** [...] [...] **įtraukdami** I priedo B dalyje išvardytų parametrų apkrovą ir koncentraciją;

- b) dumblo kiekius, sudėtį ir paskirtį, **atsižvelgdami į Direktyvos 86/278/EEB reikalavimus dėl dumblo, skirto naudoti žemės ūkyje;**
- c) [...] tais atvejais, kai taikoma 15 straipsnio 1 dalyje nustatyta nukrypti leidžianti nuostata, – komunalinių nuotekų, kurios pakartotinai naudojamos žemės ūkyje taikant 15 straipsnio 1 dalyje nustatytą nukrypti leidžiančią nuostatą, metinius ir mėnesinius kiekius; drėkinimui žemės ūkyje pakartotinai naudojamų nuotekų dalyje esantį maisto medžiagų kiekį ir laikotarpį, per kurį ta dalis yra pakartotinai naudojama, palyginti su pasėlių, kuriems skirtos šios pakartotinai naudojamos komunalinės nuotekos, mėnesiniu vandens ir maisto medžiagų poreikiu;
- d) [...] 10 000 GE ir didesnių komunalinių nuotekų valymo įrenginių išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų [...], CO₂, N₂O, CH₄ kiekį, **kai tikslinga, atliekant analizę, skaičiavimus ar modeliavimą;**
- e) **10 000 GE ir didesnių komunalinių nuotekų valymo įrenginių sunaudojamą ir pagaminamą energiją.**

2. Valstybės narės užtikrina, kad kompetentingos institucijos, **atitinkamos įstaigos ar nuotakynų valdytojai** visose [...] 5 straipsnio 1 ir 3 dalyse nurodytose aglomeracijose atitinkamuose taškuose vykdytų kanalizacijos išlajos į vandens telkinius ir iš autonominių sistemų išleidžiamų komunalinių paviršinių nuotekų reprezentatyvią stebėseną, [...] [...] [...] kad galėtų apskaičiuoti I priedo 1 lentelėje ir 2 lentelėje išvardytų parametru koncentraciją ir apkrovas, ir kai aktualu, mikroplastiko ir atitinkamų teršalų turinio reprezentatyvią stebėseną. Valstybės narės gali naudoti šios stebėsenos rezultatus modeliavimo tikslu, jei mano, kad tai tikslinga.

3. Visose [...] 10 000 GE dydžio **ir didesnėse** aglomeracijose valstybės narės **užtikrina, kad kompetentingos institucijos, atitinkamos įstaigos arba komunalinių nuotekų valymo įrenginio valdytojas** nuotekų įtekėjimo į komunalinių nuotekų valymo įrenginius ir jų išleidimo iš tų įrenginių vietose stebėtų šių elementų koncentraciją ir apkrovą komunalinėse nuotekose:
- a) teršalų, **kurių tikimasi rasti komunalinėse nuotekose**, išvardytų:
 - i) Direktyvos 2000/60/EB VIII ir X prieduose, Direktyvos 2008/105/EB I priede, Direktyvos 2006/118/EB I priede ir Direktyvos 2006/118/EB II priedo B dalyje;
 - ii) Europos Parlamento ir Tarybos sprendimo 2455/2001/EB priede⁴⁶;
 - iii) Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 166/2006 II priede⁴⁷;
 - iv) Direktyvos 86/278/EEB I ir II prieduose;
 - b) parametru, išvardytų Direktyvos (ES) 2020/2184 III priedo B dalyje, jei komunalinės nuotekos išleidžiamos į tos direktyvos 8 straipsnyje nurodytą vandens baseiną;
 - c) mikroplastiko buvimą.

Stebėseną pagal šią dalį gali būti netaikoma a ir b punktuose išvardytiems teršalams, jei galima įrodyti, *inter alia*, remiantis stebėsenos rezultatais, kad komunalinėse nuotekose jų nėra.

⁴⁶ 2001 m. lapkričio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas Nr. 2455/2001/EB, nustatantis prioritetinių medžiagų vandens politikos srityje sąrašą ir papildantis Direktyvą 2000/60/EB (Tekstas svarbus EEE) (OL L 331, 2001 12 15, p. 1).

⁴⁷ 2006 m. sausio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 166/2006 dėl Europos išleidžiamų ir perduodamų teršalų registro sukūrimo ir iš dalies keičiantis Tarybos direktyvas 91/689/EEB ir 96/61/EB (Tekstas svarbus EEE) (OL L 33, 2006 2 4, p. 1).

Visose didesnėse nei 10 000 GE dydžio aglomeracijose valstybės narės užtikrina, kad **kompetentingos institucijos, atitinkamos įstaigos arba nuotekų valymo įrenginio valdytojas** stebėtų, ar dumble nėra mikroplastiko, **kai aktualu ir ypač kai jis yra pakartotinai naudojamas žemės ūkyje.**

4. [...] [...] **3 dalyje** [...] nurodyta stebėseną atliekama tokiu dažnumu:
- a) [...] **150 000** GE dydžio ir [...] **didesnėse** aglomeracijose imami bent du ėminiai per metus ne rečiau kaip kas [...] **7 mėnesius**;
 - b) **10 000–150 000** [...] GE dydžio aglomeracijose imamas bent vienas ėminys kas [...] **dvejus** metus.

Šis stebėsenos dažnumas vėlesniais metais gali būti sumažintas perpus, jei **3 dalyje nurodytų teršalų stebėsenos rezultatai per pirmuosius trejus stebėsenos metus iš eilės rodo, kad tų teršalų yra mažiau, nei nustatyta pagal Direktyvą 2008/105/EB taikomuose aplinkos kokybės standartuose. Stebėsenos dažnumas turėtų būti peržiūrimas bent kartą per metus.**

5. Komisijai suteikiami įgaliojimai [...] priimti įgyvendinimo aktus, kuriais užtikrinamas vienodas šios direktyvos taikymas nustatant **šiuose straipsniuose nurodyto komunalinių nuotekų valymo įrenginių išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir mikroplastiko kiekio komunalinėse nuotekose ir dumble matavimo metodiką. Komisija pateikia metodiką ne vėliau kaip** [Leidinių biuro prašoma įrašyti datą – 24 mėnesiai po šios direktyvos įsigaliojimo dienos] **pagal 28 straipsnio 2 dalyje nurodytą nagrinėjimo procedūrą.**

22 straipsnis

Informacija apie įgyvendinimo stebėseną

1. Valstybės narės, padedamos Europos aplinkos agentūros (EAA):
 - a) ne vėliau kaip [...] **2030 m.** gruodžio 31 d. parengia ir vėliau kasmet atnaujina duomenų rinkinį, kuriame pateikiama pagal 21 straipsnį surinkta informacija, įskaitant informaciją apie 21 straipsnio 1 dalies a punkte nurodytus parametrus, ir bandymų rezultatai pagal I priedo D dalyje nustatytus atitikties / neatitikties kriterijus;
 - b) ne vėliau kaip [...] **2030 m.** gruodžio 31 d. parengia ir vėliau kasmet atnaujina duomenų rinkinį, kuriame nurodoma, kokia procentinė komunalinių nuotekų dalis surenkama ir išvaloma pagal 3 straipsnį;
 - c) ne vėliau kaip [...] **2030 m.** gruodžio 31 d. parengia ir vėliau kasmet atnaujina duomenų rinkinį, kuriame pateikiama informacija apie [...] 4 straipsnio [...] **5 dalies įgyvendinimą**, ir nurodoma, kokia procentinė komunalinių nuotekų apkrovos iš didesnių kaip 2 000 GE dydžio aglomeracijų dalis valoma individualiose sistemose;
 - d) ne vėliau kaip [...] **2030 m.** gruodžio 31 d. parengia duomenų rinkinį, kuriame pateikiama informacija apie paimtų ėminių skaičių ir ėminių, kurie buvo paimti pagal I priedo D dalį ir neatitiko reikalavimų, skaičių;
 - e) ne vėliau kaip [...] **2030 m.** gruodžio 31 d. parengia ir vėliau kasmet atnaujina duomenų rinkinį, kuriame pateikiama informacija apie kiekvieno 10 000 GE ir didesnio komunalinių nuotekų valymo įrenginio išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį, suskirstytą pagal išmetamas dujas, apie bendrą suvartojamos energijos kiekį ir pagaminamos atsinaujinančiųjų išteklių energijos kiekį, taip pat nurodoma 11 straipsnio 2 dalyje nustatytų tikslų įgyvendinimo procentinė dalis;

- f) ne vėliau kaip [...] **2030 m.** gruodžio 31 d. parengia ir vėliau kasmet atnaujina duomenų rinkinį, kuriame pateikiama informacija apie priemones, kurių imtasi pagal V priedo 3 punktą;
- g) ne vėliau kaip [...] **2030 m.** gruodžio 31 d. parengia ir vėliau kasmet atnaujina duomenų rinkinį, kuriame pateikiami 17 straipsnio 1 ir [...] **3** dalyse nurodytos stebėsenos rezultatai;
- h) ne vėliau kaip [...] **2030 m.** gruodžio 31 d. parengia [...] duomenų rinkinį, kuriame pateikiamas [...] nustatytų eutrofikacijai jautrių zonų sąrašas, **ir tą duomenų rinkinį atnaujina pagal 7 straipsnio 2 dalį;**
- i [...])ne vėliau kaip 2030 m. gruodžio 31 d. parengia [...] duomenų rinkinį, kuriame pateikiamas [...] nustatytų zonų, kuriose mikroteršalų koncentracija arba kaupimasis kelia grėsmę žmonių sveikatai arba aplinkai, sąrašas, **ir tą duomenų rinkinį atnaujina pagal 8 straipsnio 2 dalį;**
- j) ne vėliau kaip 2029 m. sausio 12 d. parengia ir vėliau kas 6 metus atnaujina duomenų rinkinį, kuriame pateikiama informacija apie priemones, kurių imtasi pagal 19 straipsnį siekiant pagerinti galimybes naudotis sanitarijos paslaugomis, įskaitant informaciją apie savo gyventojų, galinčių naudotis sanitarijos paslaugomis, dalį;
- k) **ne vėliau kaip 2030 m. gruodžio 31 d. parengia duomenų rinkinį, kuriame pateikiami 21 straipsnio 1 dalies c punkte nurodytos stebėsenos rezultatai, palyginant mėnesinį vandens ir maisto medžiagų poreikį pasėliams, kuriems skiriama 15 straipsnio 1 dalyje nurodyta pakartotinai naudojama išvalytų komunalinių nuotekų dalis, ir vėliau tą duomenų rinkinį kasmet atnaujina.**

2. Valstybės narės užtikrina, kad Komisija ir EAA turėtų [...] prieigą prie 1 dalyje nurodytų duomenų rinkinių.
3. Teikiant pagal šį straipsnį reikalaujamus duomenis **apie tuos su komunalinėmis nuotekomis susijusius teršalus** atsižvelgiama į informaciją, kurią valstybės narės teikia pagal Reglamento (EB) Nr. 166/2006 5 straipsnį.

EAA per Europos išleidžiamų ir perduodamų teršalų registrą, sukurtą pagal Reglamentą (EB) Nr. 2006/166, suteikia visuomenei prieigą prie atitinkamų 1 dalyje nurodytos informacijos dalių.

4. Komisijai suteikiami įgaliojimai priimti įgyvendinimo aktus, kuriais nustatoma informacijos pagal 1 dalį teikimo forma. Tie įgyvendinimo aktai priimami laikantis 28 straipsnio 2 dalyje nurodytos nagrinėjimo procedūros. **Šią formą Komisija pateikia ne vėliau kaip [Leidinių biuro prašoma įrašyti datą – paskutinę pirmųjų metų po šios direktyvos įsigaliojimo datos dieną].**

23 straipsnis

Nacionalinė įgyvendinimo programa

1. Ne vėliau kaip [Leidinių biuro prašoma įrašyti datą – paskutinę [...]] **trisdešimt penkto** mėnesio po šios direktyvos įsigaliojimo dieną valstybės narės nustato nacionalinę šios direktyvos įgyvendinimo programą.

Ta programa apima:

- a) 3–8 straipsnių įgyvendinimo lygio vertinimą;
- b) investicijų, reikalingų šiai direktyvai įgyvendinti kiekvienoje aglomeracijoje, nustatymą ir planavimą, įskaitant orientacinę finansinę įvertį ir tų investicijų prioritetų nustatymą pagal aglomeracijos dydį ir neišvalytų komunalinių nuotekų poveikio aplinkai **lygi ir susijusią riziką aplinkai ir žmonių sveikatai;**

- c) investicijų, reikalingų esamai komunalinių nuotekų infrastruktūrai, įskaitant nuotakynus, atnaujinti, **modernizuoti ar pakeisti**, įvertinimą remiantis tos infrastruktūros [...] **technine ir eksploataavimo būkle** bei nusidėvėjimo lygiu;
 - d) potencialių viešojo finansavimo šaltinių, iš kurių prireikus bus papildomi naudotojų mokesčiai, identifikavimą arba bent nurodymą.
2. Ne vėliau kaip ...[Leidinių biuro prašoma įrašyti datą – **keturiasdešimto** mėnesio po šios direktyvos įsigaliojimo paskutinę dieną] valstybės narės pateikia Komisijai savo nacionalines įgyvendinimo programas, nebent remdamosi 21 straipsnyje nurodytos stebėsenos rezultatais jos gali įrodyti, kad laikosi 3–8 straipsnių.
3. Valstybės narės savo nacionalines įgyvendinimo programas atnaujina bent kas [...] **6** metus. Jos pateikia jas Komisijai ne vėliau kaip gruodžio 31 d., nebent jos gali įrodyti, kad laikosi 3–8 straipsnių.
4. Komisijai suteikiami įgaliojimai priimti įgyvendinimo aktus, kuriais nustatomi nacionalinių įgyvendinimo programų pateikimo metodai ir forma. Tie įgyvendinimo aktai priimami **ne vėliau kaip** [Leidinių biuro prašoma įrašyti datą – **paskutinę šešto mėnesio po šios direktyvos įsigaliojimo dieną**] pagal 28 straipsnio 2 dalyje nurodytą nagrinėjimo procedūrą.
5. Valstybės narės į savo pirmąsias nacionalines įgyvendinimo programas gali **įtraukti galimybę ne daugiau kaip šešeriams metams pratęsti šiuos terminus:**
- a) **3** straipsnio 2 dalyje ir (arba) **6** straipsnio 2 dalyje nurodytus terminus, jei:
 - i) [Leidinių biuro prašoma įrašyti šios direktyvos įsigaliojimo datą]
 - **mažiau kaip 50 % šių aglomeracijų turi nuotakynus ir jų išleidimams netaikomas antrinis valymas jų teritorijoje pagal I priedo B dalį ir 1 lentelę, arba**

- mažiau kaip 50 % šių aglomeracijų komunalinių nuotekų apkrovos surenkama nuotakynuose ir jų išleidimams netaikomas antrinis valymas jų teritorijoje pagal I priedo B dalį ir 1 lentelę,
- ii) į nacionalinę įgyvendinimo programą įtraukiama:
- 1 250–2 000 GE dydžio aglomeracijų, kuriose nėra pilno nuotakyno ir antrinio valymo, skaičius [Leidinių biuro prašoma įrašyti datą – direktyvos įsigaliojimo dieną], ir
 - planas, kuriame išsamiai nurodomos investicijos, būtinos, kad per pratęstus terminus šiose aglomeracijose būtų užtikrinta visiška atitiktis, ir
 - techninės ar ekonominės priežastys, pateisinančios 3 straipsnio 2 dalyje ir (arba) 6 straipsnio 2 dalyje nurodytų terminų pratęsimą.

Valstybės narės, kurios į Sąjungą įstojo 2004 m., savo pirmosiose nacionalinėse įgyvendinimo programose gali numatyti 3 straipsnio 2 dalyje ir (arba) 6 straipsnio 2 dalyje nurodytus terminus pratęsti iki 8 metų, jei tenkinamos visos a punkte nurodytos sąlygos.

Valstybės narės, kurios į Sąjungą įstojo po 2006 m., savo pirmosiose nacionalinėse įgyvendinimo programose gali numatyti 3 straipsnio 2 dalyje ir (arba) 6 straipsnio 2 dalyje nurodytus terminus pratęsti iki 12 metų, jei tenkinamos visos a punkte nurodytos sąlygos.

Savo pirmoje nacionalinėje įgyvendinimo programoje valstybės narės gali numatyti iki 8 metų pratęsti 3 straipsnio 2 dalyje ir (arba) 6 straipsnio 2 dalyje nurodytus terminus aglomeracijoms, kurių atveju galima įrodyti, kad dėl būtinybės išsaugoti kultūros paveldą yra ypač sunku užbaigti kurti reikiamą infrastruktūrą. Nacionalinėje įgyvendinimo programoje pateikiamas šių aglomeracijų sąrašas kartu su nukrypti leidžiančios nuostatos pagrindimu ir reikiamos infrastruktūros galutinio sukūrimo šiose aglomeracijose tvarkaraštis.

- b) terminą 7 straipsnio 3 dalyje nurodytoms aglomeracijoms, jei:
- i) [Leidinių biuro prašoma įrašyti datą – direktyvos įsigaliojimo dieną] ne mažiau kaip 50 % šių aglomeracijų tretinis valymas netaikomas pagal Tarybos direktyvoje 91/271/EEB nustatytus reikalavimus arba jis neatitinka 2 lentelėje nurodytų reikalavimų, ir
 - ii) į nacionalinę įgyvendinimo programą įtraukta:
 - 7 straipsnio 3 dalyje nurodytų aglomeracijų, kuriose [Leidinių biuro prašoma įrašyti datą – direktyvos įsigaliojimo dieną] nėra tretinio valymo pagal Tarybos direktyvoje 91/271/EEB nustatytus reikalavimus, skaičius, ir
 - planas, kuriame išsamiai nurodomos investicijos, būtinos, kad per pratęstus terminus šiose aglomeracijose būtų užtikrintas visiškas reikalavimų laikymasis, ir
 - techninės ar ekonominės priežastys, pateisinančios 7 straipsnio 3 dalyje nurodytų terminų pratęsimą.

Šių terminų pratęsimas galioja tik tuo atveju, jei tenkinamos pirmoje pastraipoje nurodytos sąlygos. Jei šios sąlygos nėra tenkinamos, Komisija apie tai informuoja valstybes nares ne vėliau kaip [Leidinių biuro prašoma įrašyti datą – paskutinę šešto mėnesio po 23 straipsnio 2 dalyje nurodyto termino dieną].

24 straipsnis

Informacija visuomenei

1. Valstybės narės užtikrina, kad kiekvienos **didesnės kaip 1 250 GE dydžio aglomeracijos arba kiekvienos atitinkamos administracinės teritorijos** atveju [...] patogiu naudoti ir pritaikytu būdu visuomenei internete būtų skelbiama tinkama ir naujausia informacija apie komunalinių nuotekų surinkimą ir valymą. Ta informacija apima bent VI priede išvardytus duomenis.

Jei gaunamas pagrįstas prašymas, 1 dalyje nurodyta informacija pateikiama ir kitomis priemonėmis.

2. Be to, kai išlaidos visiškai arba iš dalies susigrąžinamos taikant vandens tarifų sistemą, valstybės narės užtikrina, kad visi [...] prie nuotakynų prisijungę **namų ūkiai didesnėse kaip 10 000 GE dydžio ir pageidautina, didesnėse kaip 1 250 GE dydžio, aglomeracijose** reguliariai ir bent kartą per metus tinkamiausia **ir lengviausiai prieinama** forma, [...] **pavyzdžiui**, sąskaitose arba **skaitmeniniu būdu, pavyzdžiui**, išmaniosiose programėlėse **ar internetinėse svetainėse**, gautų toliau nurodytą informaciją neturėdami jos prašyti atskirai:
- a) informaciją apie komunalinių nuotekų surinkimo ir valymo atitiktį 3, 4, 6, 7 ir 8 straipsniams, įskaitant faktinio teršalų išleidimo į nuotekų priimtuvus ir I priedo 1, 2 ir 3 lentelėse nustatytų ribinių verčių palyginimą;
 - b) per metus arba per atsiskaitymo laikotarpį iš konkretaus namų ūkio arba prisijungusio vieneto surinktų ir išvalytų komunalinių nuotekų kiekį arba kiekio įvertį kubiniais metrais ir [...] **to** namų ūkio nuotekų surinkimo ir valymo [...] tendencijas bei kainą (litro ir kubinio metro kainą);
 - c) iš konkretaus namų ūkio per metus surinktų ir išvalytų komunalinių nuotekų [...] kiekio ir vidutinio namų ūkio kiekio atitinkamoje aglomeracijoje palyginimą;
 - d) nuorodą į internete pateikiamą turinį, nurodytą 1 dalyje.

Jeigu informacija apie individualų naudojimą nėra prieinama, a–d punktuose nurodyta informacija bus teikiama aglomeracijos lygmeniu naudotojui patogiu būdu interneto svetainėje arba išmaniojoje programėlėje.

3. Komisija, laikydamasi 27 straipsnyje nustatytos tvarkos, gali priimti deleguotuosius aktus, kuriais iš dalies keičiama **šio straipsnio** 2 dalis ir VI priedas, kad būtų atnaujinta visuomenei internete skelbtina ir prie nuotakyno prisijungusiems [...] **namų ūkiams** teiktina informacija siekiant šiuos reikalavimus pritaikyti prie technikos pažangos ir turimų šios srities duomenų.

4. Komisija gali priimti įgyvendinimo aktus, kuriais nustatoma pagal 1 ir 2 dalis pateiktinos informacijos pateikimo forma ir metodai. Tie įgyvendinimo aktai priimami laikantis 28 straipsnio 2 dalyje nurodytos nagrinėjimo procedūros.

25 straipsnis

Teisė kreiptis į teismą

1. Valstybės narės užtikrina, kad pagal atitinkamą nacionalinės teisės sistemą suinteresuotos visuomenės nariai turėtų teisę kreiptis į teismą arba į kitą pagal įstatymą įsteigtą nepriklausomą ir nešališką instituciją, kad užginčytų sprendimų, veiksmų ar neveikimo, kuriems taikomi šios direktyvos 6, 7 ar 8 straipsniai, materialinį arba procesinį teisėtumą, jeigu įvykdyta bent viena šių sąlygų:
 - a) jie turi pakankamą interesą;
 - b) jie tvirtina, kad įvykdytas teisės pažeidimas, jei pagal valstybės narės administracinio proceso teisę tai yra būtina išankstinė sąlyga.

Teisė užginčyti nepriklauso nuo vaidmens, kurį atitinkamas visuomenės narys atliko dalyvaudamas sprendimų pagal šią direktyvą priėmimo procedūrose.

Peržiūros procedūra turi būti sąžininga, teisinga, savalaikė ir ne pernelyg brangi ir joje turi būti numatyti tinkami ir veiksmingi teisių gynimo mechanizmai, įskaitant, kai tinkama, įpareigojimą nepažeisti ieškovo teisių ar sustabdyti veiksmus.

2. Valstybės narės nustato, kokiame etape gali būti užginčijami 1 dalyje minėti sprendimai, veiksmai ar neveikimas.

26 straipsnis

Žalos atlyginimas

1. Valstybės narės užtikrina, kad tais atvejais, kai pažeidus nacionalines priemones, priimtas pagal šią direktyvą, padaroma žala žmonių sveikatai, nukentėję asmenys turėtų teisę už šią žalą reikalauti kompensacijos iš atitinkamų fizinių ar juridinių asmenų ir tokią kompensaciją gauti **pagal nacionalinę teisę**. [...]
 - 2.[...]2. Valstybės narės užtikrina, kad nacionalinės taisyklės ir procedūros, susijusios su reikalavimais atlyginti žalą, būtų parengtos ir taikomos taip, kad dėl jų netaptų neįmanoma arba pernelyg sudėtinga naudotis teise reikalauti atlyginti žalą, patirtą dėl 1 dalyje nurodyto pažeidimo.
 4. [...]
- [...]3. Valstybės narės [...] **gali nustatyti** 1 dalyje nurodytų ieškinių dėl žalos atlyginimo pareiškimo senaties terminus [...]. Tokie laikotarpiai nepradedami skaičiuoti pažeidimo vykdymui nepasibaigus ir anksčiau, nei atlyginti žalą reikalaujantis asmuo sužino, jog patyrė žalą dėl pažeidimo pagal 1 dalį, **arba galima pagrįstai manyti, kad jis apie tai žino**.

27 straipsnis

Įgaliojimų delegavimas

1. Įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus Komisijai suteikiami šiame straipsnyje nustatytais sąlygomis.
2. [...] 7 straipsnio 4 dalyje, 8 straipsnio 5 dalyje, 14 straipsnio 3 dalyje [...] ir 24 straipsnio 3 dalyje nurodyti įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus Komisijai suteikiami 5 metams nuo ... [Leidinių biuro prašoma įrašyti šios direktyvos įsigaliojimo datą]. Likus ne mažiau kaip devyniems mėnesiams iki penkerių metų laikotarpio pabaigos Komisija parengia naudojimosi deleguotaisiais įgaliojimais ataskaitą. Deleguotieji įgaliojimai savaime pratęsimi tokios pačios trukmės laikotarpiais, išskyrus atvejus, kai Europos Parlamentas arba Taryba pareiškia prieštaravimų dėl tokio pratęsimo likus ne mažiau kaip trims mėnesiams iki kiekvieno laikotarpio pabaigos.
3. Europos Parlamentas arba Taryba gali bet kada atšaukti [...] 7 straipsnio 4 dalyje, 8 straipsnio 5 dalyje, 14 straipsnio 3 dalyje [...] ir 24 straipsnio 3 dalyje nurodytus deleguotuosius įgaliojimus. Sprendimu dėl įgaliojimų atšaukimo nutraukiami tame sprendime nurodyti įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus. Sprendimas įsigalioja kitą dieną po jo paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* arba vėlesnę jame nurodytą dieną. Jis nedaro poveikio jau galiojančių deleguotųjų aktų galiojimui.
4. Prieš priimdama deleguotąjį aktą Komisija konsultuojasi su kiekvienos valstybės narės paskirtais ekspertais vadovaudamasi 2016 m. balandžio 13 d. Tarpinstituciniame susitarime dėl geresnės teisėkūros nustatytais principais.
5. Apie priimtą deleguotąjį aktą Komisija nedelsdama vienu metu praneša Europos Parlamentui ir Tarybai.

6. Pagal [...] 7 straipsnio 4 dalį, 8 straipsnio 5 dalį, 14 straipsnio 3 dalį [...] arba 24 straipsnio 3 dalį priimtas deleguotasis aktas įsigalioja tik tuo atveju, jeigu per du mėnesius nuo pranešimo Europos Parlamentui ir Tarybai apie šį aktą dienos nei Europos Parlamentas, nei Taryba nepareiškia prieštaravimų arba jeigu dar nepasibaigus šiam laikotarpiui ir Europos Parlamentas, ir Taryba praneša Komisijai, kad prieštaravimų nereikš. Europos Parlamento arba Tarybos iniciatyva šis laikotarpis pratęsiamas dviem mėnesiais.

28 straipsnis

Komitetas

1. Komisijai padeda Direktyvos dėl komunalinių nuotekų valymo pritaikymo prie mokslo ir technikos pažangos bei įgyvendinimo komitetas, **įsteigtas Direktyva 91/271/EEB. Tas komitetas – tai komitetas, kaip tai suprantama Reglamente (ES) Nr. 182/2011.**
2. Kai daroma nuoroda į šią dalį, taikomas Reglamento (ES) Nr. 182/2011 5 straipsnis.

29 straipsnis

Sankcijos

1. **Nedarant poveikio valstybių narių pareigoms pagal 2008 m. lapkričio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2008/99/EB dėl aplinkos apsaugos pagal baudžiamąją teisę**, valstybės narės nustato sankcijų, taikomų pažeidus pagal šią direktyvą priimtas nacionalines nuostatas, taisykles ir imasi visų būtinų priemonių užtikrinti, kad šios sankcijos būtų įgyvendinamos. Numatytos sankcijos turi būti veiksmingos, proporcingos ir atgrasomos.
[...]

2. Valstybės narės užtikrina, kad pagal šį straipsnį nustatytomis sankcijomis būtų deramai atsižvelgiama į atitinkamai:
 - a) **pažeidimo** [...] pobūdį, sunkumą ir mastą;
 - [...] [...] **b)** gyventojus ar aplinką, kuriems [...] **pažeidimas** padarė poveikį, atsižvelgiant į pažeidimo poveikį tikslui užtikrinti aukštą žmonių sveikatos ir aplinkos apsaugos lygį;
 - c) tai, ar pažeidimas yra kartotinis, ar pavienis.**
3. Valstybės narės nepagrįstai nedelsdamos praneša Komisijai apie 1 dalyje nurodytas taisykles bei priemones ir apie visus vėlesnius joms įtakos turinčius pakeitimus.

30 straipsnis

Vertinimas

1. Ne vėliau kaip [...] **2035 m.** gruodžio 31 d. ir ne vėliau kaip [...] **2041 m.** gruodžio 31 d. Komisija atlieka šios direktyvos vertinimą, grindžiamą visų pirma šiais elementais:
 - a) įgyvendinant šią direktyvą sukaupta patirtimi;
 - b) 22 straipsnio 1 dalyje nurodytais duomenų rinkiniais;
 - c) aktualiais moksliniais, analitiniais ir epidemiologiniais duomenimis, įskaitant Sąjungos finansuotų mokslinių tyrimų projektų rezultatus;
 - d) PSO rekomendacijomis, jei jų yra;

- e) [...] **analize**, ar reikia gaminių, dėl kurių taikoma didesnė gamintojo atsakomybė, sąrašą pritaikyti prie rinkai pateikiamų gaminių asortimento kaitos, geresnėmis žiniomis apie mikroteršalų buvimą nuotekose, [...] jų poveikį visuomenės sveikatai ir aplinkai, [...] duomenimis, gautais laikantis naujųjų mikroteršalų stebėsenos nuotekų įtekėjimo į komunalinių nuotekų valymo įrenginius ir jų išleidimo iš tų įrenginių vietose pareigų, **taip pat poreikio peržiūrėti atleidimo nuo didesnės gamintojo atsakomybės sąlygą, nurodytą 9 straipsnio 2 dalies a punkte, analize;**
- f) **energinio neutralumo tikslo įvertinimu, kad būtų išanalizuotos techninės ir ekonominės galimybės pasiekti didesnę sektoriaus energetinį savarankiškumą;**
- g) **galimybių išmatuoti komunalinių nuotekų sektoriuje išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ir nustatyti faktinių matavimų reikalavimus, kiek tai susiję su stebėseną, vertinimu.**

Komisija Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui bei Regionų komitetui pateikia pagrindinių pirmoje pastraipoje nurodyto vertinimo išvadų ataskaitą.

2. Valstybės narės suteikia Komisijai informaciją, reikalingą 1 dalies antroje pastraipoje nurodytai ataskaitai parengti.

31 straipsnis

Peržiūra

Kas penkerius metus Komisija Europos Parlamentui ir Tarybai pateikia šios direktyvos įgyvendinimo ataskaitą ir, jei Komisija mano, kad tai tikslinga, atitinkamus pasiūlymus dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų.

Panaikinimo ir pereinamojo laikotarpio nuostatos

1. Direktyva 91/271/EB su pakeitimais, padarytais aktais, nurodytais šios direktyvos VII priedo A dalyje, panaikinama nuo [Leidinių biuro prašoma įrašyti datą – pirmą [...] **trisdešimt pirmo** mėnesio po šios direktyvos įsigaliojimo dieną], nedarant poveikio valstybių narių pareigoms, susijusioms su direktyvų perkėlimo į nacionalinę teisę terminais, nurodytais šios direktyvos VII priedo B dalyje.
2. **Majotui 3 straipsnio 1 dalis ir 6 straipsnio 1 dalis taikomos nuo [...] 2030 m. gruodžio 31 d., o 3 straipsnio 2 dalis ir 6 straipsnio 2 dalis taikomos nuo [Leidinių biuro prašoma įrašyti datą – paskutinę penkioliktą metų po šios direktyvos įsigaliojimo dieną]. [...].**

Tarybos direktyvos 91/271/EEB 3 straipsnio 1a dalis ir 4 straipsnio 1a dalis toliau taikomos iki 2030 m. gruodžio 30 d.

3. **Nukrypstant nuo 1 dalies**[...] išleidžiamoms komunalinėms nuotekoms, kurios valomos komunalinių nuotekų valymo įrenginiuose, valančiuose **150 000** [...] GE ir didesnę apkrovą, ir kurios iki [...] **2035** m. gruodžio 31 d. neprivalo atitikti 7 straipsnio 1 dalyje nustatytų reikalavimų, toliau iki [...] **2040** m. gruodžio 31 d. taikomas Tarybos direktyvos 91/271/EB 5 straipsnis.

Išleidžiamoms komunalinėms nuotekoms iš 10 000[...] GE ir **didesnių** aglomeracijų [...], Tarybos direktyvos 91/271/EB 5 straipsnis toliau [...] taikomas: [...]

- a) **iki 2033 m. gruodžio 31 d. – aglomeracijoms, kurios neprivalo atitikti 7 straipsnio 3 dalyje nustatytų reikalavimų iki [Leidinių biuro prašoma įrašyti datą – šios direktyvos įsigaliojimo dieną];**

- b) iki 2039 m. gruodžio 31 d. – aglomeracijoms, kurios neprivalo atitikti 7 straipsnio 3 dalyje nustatytų reikalavimų iki 2033 m. gruodžio 31 d.;
 - c) iki 2045 m. gruodžio 31 d. – aglomeracijoms, kurios neprivalo atitikti 7 straipsnio 3 dalyje nustatytų reikalavimų iki 2039 m. gruodžio 31 d.; arba iki vėlesnės dienos, atitinkančios 7 straipsnio 3 dalies antroje pastraipoje numatytą nukrypti leidžiančią nuostatą.
- 3a. Nukrypstant nuo 1 dalies, 7 straipsnio 3b dalyje nurodytiems komunalinių nuotekų valymo įrenginiams Tarybos direktyvos 91/271/EEB 5 straipsnyje nustatyti reikalavimai toliau taikomi iki 2040 m. gruodžio 31 d.
- 3b. Nukrypstant nuo 1 dalies, nuo [Leidinių biuro prašoma įrašyti datą – šios direktyvos įsigaliojimo dieną] Tarybos direktyvos 91/271/EEB 15 ir 17 straipsniai ir Komisijos įgyvendinimo sprendimas 2014/431/ES [2] valstybėms narėms taikomi iki 2030 m. gruodžio 31 d.
4. Nuorodos į panaikintą direktyvą laikomos nuorodomis į šią direktyvą ir skaitomos pagal [VIII] priede pateiktą atitikties lentelę.

33 straipsnis

Perkėlimas į nacionalinę teisę

1. Valstybės narės užtikrina, kad įsigaliojusių įstatymai ir kiti teisės aktai, būtini, kad [...] straipsnių ir [...] priedų [nurodyti straipsnius ir priedus, kurie buvo pakeisti iš esmės, palyginti su panaikintomis direktyvomis] būtų laikomasi ne vėliau kaip [Leidinių biuro prašoma įrašyti datą – paskutinę [...] **trisdešimto** mėnesio po šios direktyvos įsigaliojimo dieną]. Jos nedelsdamos pateikia Komisijai tų teisės aktų nuostatų tekstą.

Valstybės narės, priimdamos tas nuostatas, daro jose nuorodą į šią direktyvą arba tokia nuoroda daroma jas oficialiai skelbiant. Jos taip pat turi įtraukti teiginį, kad galiojančiuose įstatymuose ir kituose teisės aktuose pateiktos nuorodos į direktyvą, kurią panaikina ši direktyva, laikomos nuorodomis į šią direktyvą. Nuorodos darymo tvarką ir minėto teiginio formuluotę nustato valstybės narės.

2. Valstybės narės pateikia Komisijai šios direktyvos taikymo srityje priimtų nacionalinės teisės aktų pagrindinių [...] **nuostatų** tekstus.

34 straipsnis

Įsigaliojimas

Ši direktyva įsigalioja dvidešimtą dieną po jos paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

Straipsniai ir [...] priedai [nurodyti straipsnius ir priedus, kurie išlieka tie patys kaip panaikintoje direktyvoje] taikomi nuo [...] [Leidinių biuro prašoma įrašyti datą – pirmą dvidešimt ketvirto mėnesio po šios direktyvos įsigaliojimo dieną].

35 straipsnis

Adresatai

Ši direktyva taikoma valstybėms narėms.

Priimta Briuselyje

Europos Parlamento vardu

Pirmininkas / Pirmininkė

Tarybos vardu

Pirmininkas / Pirmininkė

[...] I PRIEDAS. KOMUNALINĖMS NUOTEKOMS KELIAMI REIKALAVIMAI

A. NUOTAKYNAI

Nuotakynuose atsižvelgiama į nuotekoms keliamus valymo reikalavimus.

Nuotakynų projektavimas, statyba ir priežiūra yra vykdomi vadovaujantis geriausiomis technikos žiniomis, jei tai nėra pernelyg brangu, ypač atsižvelgiant į:

- komunalinių nuotekų tūrį ir savybes,
- **nuotekų prasisunkimo prevenciją,**
- **įtekėjimo ir infiltracijos į nuotakynus prevenciją,**
- nuotekų priimtuvų taršos dėl [...] **kanalizacijos išlajos ribojimą, atsižvelgiant į atitinkamus 5 straipsnio ir V priedo reikalavimus.**

B. NUOTEKŲ IŠLEIDIMAS IŠ KOMUNALINIŲ NUOTEKŲ VALYMO ĮRENGINIŲ Į NUOTEKŲ PRIIMTUVA

1. **Komunalinių nuotekų valymo įrenginiai** yra projektuojami arba modifikuojami taip, kad būtų galima imti reprezentatyvius atitekančių bei išvalytų nuotekų ėminius prieš jas išleidžiant į nuotekų priimtuvus.
2. Iš komunalinių nuotekų valymo įrenginių **ir komunalinių nuotekų valymo įrenginių, kuriais aptarnaujamos** [...] 6, 7 ir 8 straipsniuose [...] **nurodytos aglomeracijos,** išleidžiamos nuotekos turi atitikti **šio priedo** 1 lentelėje pateiktus reikalavimus.

3. Be to, nuotekos, išleidžiamos iš 7 straipsnio 1 [...] dalyje nurodytų komunalinių nuotekų valymo įrenginių **arba iš komunalinių nuotekų valymo įrenginių, kuriais aptarnaujamos 7 straipsnio 3 dalyje nurodytos aglomeracijos**, [...] turi atitikti ne tik 2 punkte nurodytus, bet ir šio priedo [...] 2 lentelėje pateiktus reikalavimus, **išskyrus atvejus, kai taikoma 7 straipsnio 5 dalis**.
4. Nuotekoms, išleidžiamoms iš 8 straipsnio 1 dalyje nurodytų komunalinių nuotekų valymo **įrenginių arba iš komunalinių nuotekų valymo įrenginių, kuriais aptarnaujamos** [...] 8 straipsnio [...] 4 dalyje nurodytos **aglomeracijos**, [...] turi atitikti **šio priedo 3 lentelėje išdėstytus reikalavimus**.
5. Leidimuose **ir (arba) taisyklėse** dėl išleidžiamų nuotekų iš komunalinių nuotekų valymo įrenginių, kuriuose naudojama [...] bioterpė, turi būti nustatytas įpareigojimas [...] vykdyti stebėseną ir užkirsti kelią [...] **tokios** bioterpės išleidimui į [...] **nuotekų priimtuvą**.
6. Griežtesni nei 1, 2 ir 3 lentelėse pateiktieji reikalavimai taikomi tais atvejais, kai būtina užtikrinti, kad nuotekų priimtuvai atitiktų direktyvose 2000/60/EB, 2008/56/EB, 2008/105/EB ir 2006/7/EB nustatytus reikalavimus.
7. Nuotekų išleidimo iš komunalinių nuotekų valymo įrenginių vietos, jei tik įmanoma, parenkamos taip, kad jų [...] **žalingas** poveikis nuotekų priimtuvams būtų kuo mažesnis.

C. SPECIALŪS LEIDIMAI IŠLEISTI NEBUITINES NUOTEKAS

1. **Iš anksto nustatomomis taisyklėmis ir (arba) 14 straipsnio 1 dalyje** nurodytu specialiu leidimu užtikrinama, kad:
 - a) nebutinėse nuotekose esantys teršalai neapsunkintų nuotekų valymo įrenginio veikimo, nepadarytų žalos nuotakynams, nuotekų valymo įrenginiams bei susijusiai įrangai ir nesutrukdytų pakartotinai naudoti išvalytą nuotekų vandenį ir išgauti **komunalinėse nuotekose arba dumble esančias maisto ar kitas medžiagas**;

- b) nebuitinėse nuotekose esantys teršalai nepakenktų nuotakynų ir komunalinių nuotekų valymo įrenginių darbuotojų sveikatai;
- c) nebuitinėse nuotekose esantys teršalai galėtų būti valomi komunalinių nuotekų valymo įrenginiuose;
- d) jei komunalinių nuotekų valymo įrenginyje valomos įrenginio, turinčio Direktyvos 2010/75/ES 4 straipsnyje nurodytą leidimą, nuotekos, teršalų apkrova iš to nuotekų valymo įrenginio išleidžiamose nuotekose neviršytų teršalų apkrovos, kuri būtų tiesiogiai iš įrenginio išleidžiamose nuotekose ir atitiktų **pagal šią direktyvą taikytinas** išmetamųjų teršalų ribines vertes; [...];
- e) teršalų apkrova iš komunalinių nuotekų valymo įrenginio išleidžiamose nuotekose nepablogintų nuotekų priimtovo [...] būklės ir nesutrukdytų vandens telkiniui pasiekti tokią būklę pagal Direktyvos 2000/60/EB 4 straipsnyje nustatytus tikslus.

2. [...]

D. STEBĖSENOS IR REZULTATŲ VERTINIMO METODAI

1. Valstybės narės užtikrina, kad būtų taikomas toks stebėsenos metodas, kuris atitinka 2–5 punktuose išdėstytus reikalavimus. **Visi analizės metodai turi atitikti minimalius veiksmingumo kriterijus, tokius kaip kriterijai, apibrėžti Direktyvoje 2009/90/EB ir kitose atitinkamose taisyklėse.**

Galima naudoti ne tik 2, 3 ir 4 punktuose nurodytus metodus, bet ir kitus alternatyvius metodus, jei galima įrodyti, kad gaunami rezultatai yra lygiaverčiai.

Valstybės narės teikia Komisijai visą svarbią informaciją apie taikomus stebėsenos metodus.

2. Toje pačioje tiksliai nustatytoje vandens išleidimo iš nuotekų valymo įrenginių vietoje, o jei būtina – ir jų įtekėjimo į komunalinių nuotekų valymo įrenginius vietoje – imami srautui arba laikui proporcingi paros ėminiai. Tačiau vykdant mikroteršalų stebėseną visi laikui proporcingi ėminiai [...] **gali** būti 48 valandų ėminiai.

Turi būti taikoma gera tarptautinė laboratorijos praktika, kuria siekiama, kad nuo ėminių paėmimo iki analizės būtų kuo mažiau pakenkta jų būklei.

3. Minimalus metinis ėminių skaičius yra nustatomas pagal nuotekų valymo įrenginių dydį, ir per metus jie yra reguliariai imami:

nuo 1 250 iki 9 999 GE:	vienas ėminys per mėnesį (žr. 1 pastabą)
nuo 10 000 iki 49 999 GE:	du ėminiai per mėnesį dėl mikroteršalų – vienas ėminys per mėnesį
nuo 50 000 iki [...] 149 999 GE:	vienas ėminys per savaitę dėl mikroteršalų – du ėminiai per [...] mėnesį
[...] 150 000 GE ir daugiau:	[...] du ėminiai per savaitę dėl mikroteršalų – du ėminiai per [...] mėnesį

1 pastaba. Aglomeracijose, kuriose vykdoma sezoninė veikla, leidžiama iki dviejų mėnesių neimti ėminių, jei sezoninės veiklos mėnesiais imami papildomi ėminiai. Iš viso per metus turi būti paimta 12 ėminių.

4. Išvalytos **komunalinės** nuotekos laikomos atitinkančiomis taikomus parametrus, jei, analizuojant ėminius pagal kiekvieną parametą atskirai, nustatoma, kad vandens ėminiai taip atitinka taikomus parametrų vertes:
 - a) didžiausias ėminių, kurie gali neatitikti 1 lentelėje **ir 3 lentelėje** nurodytų parametrų, išreikštų koncentracijos vertėmis ir (arba) minimaliu išvalymo efektyvumu procentais, skaičius yra nurodytas 4 lentelėje;
 - b) įprastomis darbo sąlygomis paimti 1 lentelės parametų, išreikštų koncentracijos vertėmis, neatitinkantys ėminiai nenukrypsta nuo parametrų verčių daugiau negu 100 %, išskyrus bendrojo skendinčių medžiagų kiekio parametą, nuo kurio vertės galima nukrypti iki 150 %;

- c) metinis ėminių vidurkis pagal kiekvieną 2 lentelėje nurodytą parametą atitinka taikomas toje lentelėje nustatytas parametų vertes. Galima taikyti vieną ar abu parametrus, priklausomai nuo vietinės situacijos. Taikomos koncentracijos vertės arba minimalus išvalymo efektyvumas procentais;
- d) [...] 3 lentelėje nustatytų parametų **atžvilgiu, I priedo D dalies 3 punkte nurodytas ėminių dažnumas reiškia, kad vienas ėminys imamas įtekėjimo į komunalinių nuotekų valymo įrenginius vietoje ir vienas ėminys imamas nuotekų išleidimo iš jų vietoje, siekiant patikrinti, ar laikomasi I priedo 3 lentelėje nurodyto minimalaus pašalinimo procento. Apskaičiuojant naudojamas vidutinis visų medžiagų išvalymo procentas yra naudojamas siekiant įvertinti, ar pasiektas minimalus reikalaujamas 80 % pašalinimo procentas.**
5. Ėminiai imami taip, kad jie atspindėtų taršą, kai **nuotekos teka** sausomis oro sąlygomis. Į kraštutines vandens kokybės reikšmes galima neatsižvelgti, kai jas lemia neįprastos aplinkybės, susidariusios dėl liūčių.
6. Analizuojant iš biologinių tvenkinių išleidžiamus vandenį, ėminiai yra filtruojami, tačiau bendrasis suspenduotų medžiagų kiekis nefiltruotuose vandens ėminiuose turi neviršyti 150 mg/l.

1 lentelė. Reikalavimai vandenims, išleidžiamiems iš nuotekų valymo įrenginių, kuriems taikomas šios direktyvos 6 straipsnis. Taikomos koncentracijos vertės arba išvalymo efektyvumas procentais.

Parametrai	Koncentracija	Minimalus išvalymo efektyvumas procentais ⁴⁸ (žr. 4 pastabą)	Pamatinis matavimo metodas
Biocheminis deguonies suvartojimas (BDS ₅ 20 °C temperatūroje) be nitrifikacijos (žr. 1 pastabą)	25 mg/l O ₂	70–90 40 pagal [...]6 straipsnio 3 dalį	Homogenizuotas, nefiltruotas, nedekantuotas ėminys. Ištirpęs deguonis nustatomas prieš ir po penkių dienų inkubacijos 20 °C ± 1 °C temperatūroje, visiškoje tamsoje. Pridedamas nitrifikacijos inhibitorius.
Cheminis deguonies suvartojimas (ChDS) (žr. 2 pastabą)	125 mg/l O ₂	75	Homogenizuotas, nefiltruotas, nedekantuotas ėminys kalio dichromatas
Bendroji organinė anglis (žr. 2 pastabą)	37 mg/l	75	EN 1484
Bendrasis skendinčių medžiagų kiekis	35 mg/l (žr. 3 pastabą)	90 (žr. 3 pastabą)	<ul style="list-style-type: none"> – Reizentatyviojo ėminio filtravimas per 0,45 μm filtravimo membraną. Džiovinimas 105 °C temperatūroje ir svėrimas – Reizentatyviojo ėminio centrifugavimas (bent 5 min. 2800–3200 g vidutiniu greičiu), džiovinimas 105 °C temperatūroje ir svėrimas

1 pastaba. Šį parametą galima pakeisti kitu parametru: bendrąja organine anglimi (TOC) arba bendruoju deguonies poreikiu (TOD), jei galima nustatyti santykį tarp BDS₅ ir pakeičiančiojo parametro.

⁴⁸ [...]

2 pastaba. Valstybės narės turi matuoti arba cheminį deguonies suvartojimą (ChDS), arba bendrąją organinę anglį.

3 pastaba. Šis reikalavimas nėra privalomas.

4 pastaba. Išvalymo efektyvumas atitekančių vandenų apkrovos atžvilgiu.

2 lentelė. Reikalavimai dėl nuotekų, išleidžiamų iš komunalinių nuotekų valymo įrenginių, nurodytų 7 straipsnio 1 [...] dalyje, arba iš komunalinių nuotekų valymo įrenginių, kuriais aptarnaujamos 7 straipsnio 3 dalyje nurodytos aglomeracijos, tretinio valymo. Nuotekoms, išleidžiamoms iš komunalinių nuotekų valymo įrenginių, nurodytų 7 straipsnio 1 dalyje, taikomi abu parametrai. 7 straipsnio 3 dalyje nurodytoms aglomeracijoms [...] galima taikyti vieną ar abu parametrus, priklausomai nuo vietinės situacijos. Taikomos koncentracijos vertės arba išvalymo efektyvumas procentais.

Parametrai	Koncentracija	Minimalus išvalymo efektyvumas procentais ⁴⁹ (žr. 1 pastabą)	Pamatinis matavimo metodas
Bendras fosforas (žr. 2 pastabą)	[...] 1 mg/l (nuo 10 000 iki 150 000 GE) 0,5 mg/l (daugiau kaip 150 000 GE)	[...] 87,5	Molekulinės absorbcijos spektrofotometrija
Bendras azotas (žr. 2 pastabą)	[...] 10 mg/l (nuo 10 000 iki 150 000 GE) 8 mg/l (daugiau kaip 150 000 GE) (žr. 3 pastabą)	[...] 80 (žr. 1a pastabą)	Molekulinės absorbcijos spektrofotometrija

1 pastaba. [...] Išvalymas atitekančių vandenių apkrovos atžvilgiu arba aglomeracijoje susidarančios apkrovos atžvilgiu, jei galima užtikrinti tokio paties lygio aplinkos apsaugą. Jei dalis išvalytų komunalinių nuotekų naudojama drėkinimui žemės ūkyje, toje dalyje esančios maisto medžiagos gali būti įtraukiamos apskaičiuojant atitekančių nuotekų apkrovą ir neįtraukiamos į išleidžiamų nuotekų apkrovą.

⁴⁹ [...]

1a pastaba: Išskirtinėse situacijose, susidariusiose dėl konkrečių vietos aplinkybių, kai įrodoma, kad dalį komunalinėse nuotekose susidariusio azoto galima pašalinti nuotekų priimtuve, apskaičiuojant I priedo B dalies 2 lentelėje nurodytą minimalų azoto išvalymo efektyvumą procentais galima atsižvelgti į natūralų azoto laikymą valstybėse narėse, kuriose į natūralų azoto laikymą buvo atsižvelgta apskaičiuojant Tarybos direktyvos 91/271/EEB I priedo 2 lentelėje nurodytą minimalų azoto išvalymo efektyvumą procentais, iki [Leidinių biuro prašoma įrašyti datą – paskutinę penkioliktų metų po direktyvos įsigaliojimo dieną], jei tenkinamos visos šios sąlygos:

- 1) vidutinė išleidžiamų nuotekų hidraulinio laikymo trukmė yra bent 1,5 metų iki tol, kol jos pasiekia azotui jautrią zoną, nustatytą pagal 7 straipsnio 2 dalį;**
- 2) užtikrinama nuolatinės bendro azoto parametro stebėsenos ir vertinimo programa:**
 - a) visų komunalinių nuotekų valymo įrenginių nuotekų išleidimo vietose ir, kai aktualu, komunalinėse paviršinėse nuotekose iš 1 250 GE ir didesnių aglomeracijų, esančių zonos, kuri pagal 7 straipsnio 2 dalį pripažinta jautria azotui, vandens baseine, ir**
 - b) atitinkamos zonos, nustatytos pagal 7 straipsnio 2 dalį, atitinkamose nuotekų įtekėjimo vietose ir**
 - c) nuotekų priimtuvų ir atitinkamų vandens telkinių, esančių atitinkamos zonos, nustatytos pagal 7 straipsnio 2 dalį, vandens baseine, reprezentatyviųjų ėminių ėmimo vietose;**
- 3) laikomasi 2 lentelėje nurodyto minimalaus azoto išvalymo efektyvumo procentais; šis efektyvumas procentais apskaičiuojamas remiantis duomenimis, surinktais vykdant 2 punkte nurodytą nuolatinės stebėsenos ir vertinimo programą;**
- 4) gali būti įrodyta, kad iš vandens baseine esančių komunalinių nuotekų valymo įrenginių išleidžiamas azotas nekenkia aplinkai, įskaitant biologinę įvairovę, ir žmonių sveikatai ir nekeičia ekosistemos;**

- 5) maisto medžiagų koncentracija 2 sąlygos c punkte nurodytose zonose atitinka Direktyvos 2000/60/EB V priedo 1.2.1 punkte nustatytą sąlygą, pagal kurią apibrėžiama gera tų zonų ekologinė būklė;
- 6) apie natūralaus azoto laikymo naudojimą pranešama Komisijai pagal 22 straipsnio 1 dalies a punktą, taip pat potencialiai paveiktoms kaimyninėms valstybėms narėms, kartu pateikiant visus elementus, būtinus patikrinti, ar įvykdytos 1, 2, 3, 4 ir 5 sąlygos.

2 pastaba. Šis reikalavimas taikomas [Leidinių biuro prašoma įrašyti datą – šios direktyvos priėmimo dieną] esamiems komunalinių nuotekų valymo įrenginiams, kuriuose privaloma laikytis 7 straipsnio 1 dalyje nustatytų terminų, ir aglomeracijoms pagal 7 straipsnio 3 dalį. Kol šie terminai bus įgyvendinti, šiems komunalinių nuotekų valymo įrenginiams taikomos 32 straipsnio 3 dalyje nustatytos pareigos.

3 pastaba. Jei biologinio reaktoriaus išleidžiamų nuotekų temperatūra yra žemesnė nei 12 °C, įskaitant atvejus, kai biologinio reaktoriaus išleidžiamų nuotekų temperatūra yra žemesnė nei 5 °C, paimtų ėminių rezultatai gali būti neįtraukiami apskaičiuojant metinį azoto vidurkį, kaip nurodyta šio priedo D dalies 4 punkto c papunktyje, jei galima įrodyti visus šiuos dalykus:

- 1) užtikrinama, kad nebūtų neigiamo poveikio aplinkai;
- 2) 2 lentelėje nurodytoms azoto vertėms pasiekti reikėtų pernelyg didelių išlaidų ir (arba) būtų suvartota pernelyg daug energijos.

3 lentelė. Reikalavimai dėl nuotekų, išleidžiamų iš komunalinių nuotekų valymo įrenginių, nurodytų 8 straipsnio 1 dalyje, ir (arba) iš komunalinių nuotekų valymo įrenginių, kuriais aptarnaujamos 8 straipsnio [...] 4 dalyje nurodytos aglomeracijos, ketvirtinio valymo.	
Rodikliai	Minimalus išvalymo efektyvumas procentais atitekančių nuotekų apkrovos atžvilgiu
Medžiagos, kurios būdamos net ir mažos koncentracijos gali užteršti vandenį (žr. 1 pastabą)	80 % (žr. 2 pastabą)

1 pastaba. Turi būti matuojama a ir b punktuose nurodytų organinių medžiagų koncentracija.

a) 1 kategorija (labai lengvai išvalomos medžiagos):

- i) amisulpridas (CAS No 71675-85-9),
- ii) karbamazepinas (CAS No 298-46-4),
- iii) citalopramas (CAS No 59729-33-8)
- iv) klaritromicinas (CAS No 81103-11-9),
- v) diklofenakas (CAS No 15307-86-5),
- vi) hidrochlortiazidas (CAS No 58-93-5),
- vii) metoprololis (CAS No 37350-58-6),
- viii) venlafaksinas (CAS No 93413-69-5);

b) 2 kategorija (lengvai pašalinamos medžiagos):

- i) benzotriazolas (CAS No 95-14-7),
- ii) kandesartanas (CAS No 139481-59-7),
- iii) irbesartanas (CAS No 138402-11-6),
- iv) 4-metilbenzotriazolo (CAS No 29878-31-7) ir [...]5-metil-benzotriazolo (CAS No 136-85-6) mišinys.

2 pastaba. Apskaičiuojamas bent šešių medžiagų išvalymo efektyvumas (procentais). 1 kategorijos medžiagų turi būti dvigubai daugiau nei 2 kategorijos medžiagų. Jei pakankamos koncentracijos gali būti išmatuotos mažiau kaip šešios medžiagos, prireikus kompetentinga institucija nustato kitas medžiagas, pagal kurias turi būti apskaičiuojamas minimalus išvalymo efektyvumas procentais. Siekiant įvertinti, ar pasiektas reikalaujamas minimalus 80 % išvalymo efektyvumas, naudojami visų **atskirų** skaičiavimui naudotų medžiagų vidutinio **konkretaus** išvalymo efektyvumo procentais rodikliai.

4 lentelė. Reikalavimai ėminiams	
Ėminių skaičius per metus	Didžiausias leistinas parametų neatitinkančių ėminių skaičius
4–7	1
8–16	2
17–28	3
29–40	4
41–53	5
54–67	6
68–81	7
82–95	8
96–110	9
111–125	10
126–140	11
141–155	12
156–171	13
172–187	14
188–203	15
204–219	16
220–235	17
236–251	18
252–268	19
269–284	20
285–300	21
301–317	22
318–334	23
335–350	24
351–365	25

[...] II PRIEDAS EUTROFIKACIJAI JAUTRIOS ZONOS

1. Zonos, esančios Baltijos jūros, Juodosios jūros, Šiaurės jūros dalių **ir Adrijos jūros dalių**, kurios pagal Direktyvą 2008/56/EB laikomos jautriomis eutrofikacijai, vandens baseinuose. [...];
2. Natūralūs gėlo vandens ežerai, kiti gėlo vandens telkiniai, estuarijos ir jūros pakrančių vandenys, kurie jau yra eutrofiniai arba gali artimiausioje ateityje tapti eutrofiniais, jei nebus imtasi apsaugos priemonių.

Svarstant, kurios maisto medžiagos kiekį reikėtų mažinti toliau valant, turi būti atsižvelgiama į tokius elementus:

- a) ežerus ir upes, įtekančius į ežerus, rezervuarus, uždaras įlankas, kuriose menkai keičiasi vanduo ir dėl to gali kauptis maisto medžiagos. Tokiose zonose reikėtų šalinti fosforą, nebent galima įrodyti, kad fosforo šalinimas neturės jokio poveikio eutrofikacijos lygiui. Kai nuotekos išleidžiamos iš didelių aglomeracijų, galima apsvarstyti ir azoto šalinimą;
 - b) estuarijas, įlankas ir kitus jūros pakrančių vandenį, kuriuose menkai keičiasi vanduo arba į kuriuos patenka daug maisto medžiagų. Tokiose zonose iš mažų aglomeracijų išleidžiamos nuotekos paprastai neturi didelės reikšmės, bet kai jos išleidžiamos iš didelių aglomeracijų, fosforas ir (arba) azotas turėtų būti šalinamas, nebent galima įrodyti, kad toks šalinimas neturės poveikio eutrofikacijos lygiui.
3. Paviršinio gėlo vandens telkiniai, iš kurių imamas geriamasis vanduo ir kuriuose, jei nebus imtasi apsaugos veiksnių, gali susidaryti didesnė nitratų koncentracija negu nustatytoji atitinkamose Direktyvos (ES) 2020/2184 nuostatose.

4. Zonos, kuriose būtina atlikti papildomą valymą, ne tik nustatytą šios direktyvos 7 straipsnyje, tam, kad būtų laikomasi kitų aplinkos srities Sąjungos aktų, įskaitant visų pirma vandens telkinius, kuriems taikoma Direktyva 2000/60/EB ir kurių atveju kyla rizika, kad nebus išlaikyta arba pasiekta gera ekologinė būklė ar potencialas.
5. Visos kitos zonos, kuras valstybė narė laiko jautriomis eutrofikacijai.

[...] **III PRIEDAS GAMINIŲ, DĖL KURIŲ TAIKOMA DIDESNĖ GAMINTOJO
ATSAKOMYBĖ, SĄRAŠAS**

1. Žmonėms skirti vaistiniai preparatai, kuriems taikoma Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/83/EB⁵⁰.
2. Kosmetikos gaminiai, kuriems taikomas 2009 m. lapkričio 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1223/2009 dėl kosmetikos gaminių⁵¹.

⁵⁰ 2001 m. lapkričio 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/83/EB dėl Bendrijos kodekso, reglamentuojančio žmonėms skirtus vaistus (*OL L 311, 2001 11 28, p. 67–128*).

⁵¹ 2009 m. lapkričio 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1223/2009 dėl kosmetikos gaminių (*OL L 342, 2009 12 22, p. 59–209*).

[...] IV PRIEDAS PRAMONĖS SEKTORIAI

1. Pieno perdirbimas
2. Vaisių ir daržovių produktų gamyba
3. Gaiviųjų gėrimų gamyba ir pilstymas į butelius
4. Bulvių perdirbimas
5. Mėsos pramonė
6. Alaus daryklos
7. Alkoholio ir alkoholinių gėrimų gamyba
8. Augalinių pašarų gamyba
9. Želatinos ir klijų gamyba iš odų ir kaulų
10. Salyklo gamyklos
11. Žuvų perdirbimo pramonė

[...] V PRIEDAS. INTEGRUOTŲ KOMUNALINIŲ NUOTEKŲ TVARKYMO PLANŲ TURINYS

1. Pradinės padėties atitinkamos aglomeracijos [...] drenažo zonoje analizė, apimanti bent šiuos elementus:
 - a) išsamų nuotakynų tinklo, to tinklo komunalinių nuotekų ir komunalinių paviršinių nuotekų kaupimo **ir nukreipimo** pajėgumų ir esamo komunalinių nuotekų valymo pajėgumo lyjant aprašymą;
 - b) **centralizuotos kanalizacijos atveju** – dinaminę [...]komunalinių nuotekų srauto lyjant analizę, grindžiamą **stebėsenos duomenimis arba** hidrologiniais, hidrauliniiais ir vandens kokybės modeliais, kuriuose atsižvelgiama į naujausias klimato prognozes, ir apimančią **I priedo 1 lentelėje ir, kai aktualu, 2 lentelėje nurodytų parametrų, taip pat mikroplastiko ir atitinkamų teršalų** taršos apkrovos, išleidžiamos į nuotekų priimtuvą lyjant, įvertį;
 - c) **autonominės kanalizacijos atveju** – išsamų stebėsenos reikalavimų atitinkamose autonominių sistemų vietose, nustatytose pagal 5 straipsnio 2 dalies d punktą, kuriose numatoma, kad išleidžiamos komunalinės paviršinės nuotekos bus užterštos, aprašymą, siekiant nustatyti aktualias ir įgyvendinamas priemones, kaip reikalaujama šio priedo 3 dalyje.
2. Taršos, kurią sukelia [...] **kanalizacijos** išlaja[...], mažinimo tikslai, įskaitant šiuos:
 - a) orientacinį tikslą, kad [...] **kanalizacijos** išlaja sudarytų [...] **tik nedidelę procentinę dalį, pageidautina, mažiau kaip 2 %** metinės surinktų komunalinių nuotekų apkrovos, apskaičiuotos sausomis oro sąlygomis.

Šis [...] **tikslas turėtų** būti pasiektas ne vėliau kaip:

 - i) [...] **2040** m. gruodžio 31 d. 100 000 GE ir didesnėse aglomeracijose;
 - ii) [...] **2045** m. gruodžio 31 d. 10 000 GE ir didesnėse aglomeracijose, [...] **nurodytose 5 straipsnyje;**

- b) laipsnišką **makroplastiko kiekio mažinimą**. [...]
3. Priemonės, kurių turi būti imamasi, kad būtų pasiekti 2 punkte nurodyti tikslai **ir kad būtų sumažinta tarša, kurią sukelia išleidžiamos komunalinės paviršinės nuotekos autonominėse sistemose, remiantis 21 straipsnio 2 dalyje nurodytos stebėsenos rezultatais**, ir aiškus [...] **įgyvendinant** integruotą planą dalyvaujančių subjektų ir jų atsakomybės sričių nurodymas.
4. Vertindamos, kokių priemonių reikia imtis pagal 3 punktą, valstybės narės užtikrina, kad jų kompetentingos institucijos apsvarstytų bent šiuos dalykus:
- a) pirma, prevencines priemones, kuriomis siekiama, kad į nuotakynus nepatektų neužteršti lietaus vandenys, įskaitant priemones, kuriomis didinamas natūralus vandens sulaikymas ar lietaus vandens surinkimas, ir priemones, kuriomis aglomeracijose didinamos žaliosios erdvės arba mažinama nepralaidžių paviršių;
- b) antra, priemones, kuriomis siekiama geriau tvarkyti esamą infrastruktūrą, įskaitant nuotakynus, kaupimo talpas, komunalinių nuotekų valymo įrenginius, ir optimizuoti jos naudojimą siekiant užtikrinti, kad [...] neišvalytų komunalinių nuotekų **arba užterštų komunalinių paviršinių nuotekų** į nuotekų priimtuvus būtų išleidžiama kuo mažiau;
- c) galiausiai, jei būtina 2 punkte nurodytiems tikslams pasiekti, papildomas poveikio švelninimo priemonės, įskaitant komunalinių nuotekų surinkimo, kaupimo ir valymo infrastruktūros pritaikymą arba naujos infrastruktūros sukūrimą, pirmenybę teikiant žaliajai infrastruktūrai, kaip antai apželdintiems grioviams, valymo šlapynėms ir nuotekų tvenkiniams, kurie skirti biologinei įvairovei palaikyti. Jei aktualu, rengiant 5 straipsnyje nurodytus integruotus komunalinių nuotekų tvarkymo planus atsižvelgiama į pakartotinį vandens naudojimą.

[...] VI PRIEDAS INFORMACIJA VISUOMENEI

- 1) Kompetentinga institucija ir nuotekų tvarkymo subjektas (-ai), atsakingas (-i) už komunalinių nuotekų surinkimo ir valymo paslaugas, įskaitant informaciją apie tų subjektų nuosavybės struktūrą ir jų kontaktinius duomenis.
- 2) Bendra aglomeracijoje susidarančių komunalinių nuotekų apkrova, išreikšta gyventojų ekvivalentais (GE), ir informacija apie tai, kokia šios apkrovos dalis (procentais):
 - a) surenkama ir išvaloma komunalinių nuotekų valymo įrenginiuose;
 - b) išvaloma registruotose individualiose sistemose;
 - c) nesurenkama arba neišvaloma.
- 3) Jei aktualu, pagrindimas, kodėl tam tikra komunalinių nuotekų apkrovos dalis nesurenkama arba neišvaloma.
- 4) Informacija apie komunalinių nuotekų, išleidžiamų iš aglomeracijos į kiekvieną nuotekų priimtuvą, kokybę, įskaitant šiuos elementus:
 - a) vidutinę metinę 21 straipsnyje nurodytų teršalų, kuriuos išleidžia kiekvienas komunalinių nuotekų valymo įrenginys, koncentraciją ir apkrovą;
 - b) įvertį, kokia nuotekų apkrova pagal I priedo 1 ir 2 lentelėse nurodytus parametrus išleidžiama iš individualių sistemų;
 - c) **10 000 GE ir didesnių aglomeracijų atveju** – įvertį, kokia [...] išleidžiamų centralizuotos kanalizacijos nuotekų ir [...] **kanalizacijos** išlajos apkrova pagal I priedo 1 ir 2 lentelėse nurodytus parametrus [...].

- 5) Bendros metinės investicinės išlaidos ir bendros metinės veiklos išlaidos, atskirai nurodant surinkimo ir valymo išlaidas, bendros metinės su personalu, energija, sunaudojamomis medžiagomis ir administravimu susijusios išlaidos ir kitos išlaidos, taip pat vidutinės metinės investicinės ir veiklos išlaidos, tenkančios [...] surinktų bei išvalytų komunalinių nuotekų kubiniam metrui **ir vidutiniam namų ūkiui, kai išlaidos visiškai arba iš dalies susigrąžinamos taikant vandens tarifų sistemą, arba kitais atvejais – aglomeracijos lygiui.**
- 6) Informacija apie tai, kaip 5 punkte nurodytos išlaidos yra padengiamos ir, jei išlaidos susigrąžinamos per tarifų sistemą, – informacija apie vienam surinktų ir išvalytų komunalinių nuotekų kubiniam metrui arba vienam patiekto vandens kubiniam metrui taikomo tarifo struktūrą, įskaitant fiksuotas ir kintamas išlaidas, taip pat išlaidų suskirstymas į surinkimo, valymo, administravimo ir kitas išlaidas.
- 7) Investicijų į aglomeracijos komunalinių nuotekų surinkimo ir valymo infrastruktūrą planai, numatomas poveikis komunalinių nuotekų paslaugų tarifams ir numatyta finansinė bei socialinė nauda.
- 8) Apie kiekvieną **10 000 GE ir didesnę** [...] komunalinių nuotekų valymo įrenginį teikiama tokia informacija:
- a) bendra išvalyta apkrova (GE) ir komunalinėms nuotekoms išvalyti reikiamos energijos kiekis (bendras kWh kiekis ir kWh kiekis kubiniam metrui);
 - b) bendras kasmet pagaminamos atsinaujinančiųjų išteklių energijos kiekis (GWh / per metus), įskaitant pagal energijos šaltinį suskirstytus duomenis;

[...]

- 9) Bendras per metus dėl kiekvienos aglomeracijos **10 000 GE ir didesnės** komunalinių nuotekų surinkimo ir valymo infrastruktūros veikimo išmestų arba neišmestų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis (CO₂ ekvivalento tonomis) ir, jei žinomas, bendras statant tą infrastruktūrą išmestų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis (CO₂ ekvivalento tonomis).
- 10) Skundų pobūdžio bei statistinių duomenų ir komunalinių nuotekų valymo įrenginio valdytojo pateiktų atsakymų į su šios direktyvos taikymo sritimi susijusius klausimus santrauka.

VII [...] PRIEDAS

A dalis

Panaikinama direktyva
ir jos vėlesnių pakeitimų sąrašas
(nurodyta [19] straipsnyje)

Tarybos direktyva 91/271/EEB (OL L 135, 1991 5 30, p. 40)	
Komisijos direktyva 98/15/EB (OL L 67, 1998 3 7, p. 29)	
Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1882/2003 (OL L 284, 2003 10 31, p. 1)	tik III priedo 21 punktą
Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1137/2008 (OL L 311, 2008 11 21, p. 1)	tik priedo 4.2 punktą
Tarybos direktyva 2013/64/ES (OL L 353, 2013 12 28, p. 8)	tik 1 straipsnis

B dalis

Perkėlimo į nacionalinę teisę terminai

Direktyva	Perkėlimo terminas
91/271/EB	1993 m. birželio 30 d.
98/15/EB	1998 m. rugsėjo 30 d.
2013/64/ES	1 straipsnio 1, 2 ir 3 dalys – 2018 m. gruodžio 31 d. 1 straipsnio 5 dalies a punktas – 2014 m. birželio 30 d. 1 straipsnio 5 dalies b punktas – 2014 m. gruodžio 31 d.

VIII [...] PRIEDAS

Atitikties lentelė

Direktyva 91/271/EB	Ši direktyva
1 straipsnis	1 straipsnis
2 straipsnio įžanginė dalis	2 straipsnio įžanginė dalis
2 straipsnio 1–4 dalys	2 straipsnio 1–4 dalys
-	2 straipsnio 5 ir 6 dalys
2 straipsnio 5 dalis	2 straipsnio 7 dalis
-	2 straipsnio 8 ir 9 dalys
2 straipsnio 6 dalis	2 straipsnio 10 dalis
2 straipsnio 8 dalis	2 straipsnio 11 punktą
-	2 straipsnio 12 ir 13 punktai
2 straipsnio 10 dalis	2 straipsnio 14 punktą
2 straipsnio 11 dalis	2 straipsnio 15 punktą
-	2 straipsnio 16–23 punktai
3 straipsnio 1 dalis	3 straipsnio 1 dalis
-	3 straipsnio 2 dalis
3 straipsnio 2 dalis	3 straipsnio 3 dalis
3 straipsnio 1 dalies trečia pastraipa	4 straipsnio 1 dalis
-	4 straipsnio 2 dalis
-	4 straipsnio 3 dalis
-	4 straipsnio 4 dalis
-	4 straipsnio 5 dalis
-	5 straipsnis
4 straipsnio 1 dalis	6 straipsnio 1 dalis
-	6 straipsnio 2 dalis

-	6 straipsnio 3 dalis
4 straipsnio 4 dalis	6 straipsnio 4 dalis
-	7 straipsnio 1 dalis
-	7 straipsnio 2 dalis
5 straipsnio 2 dalis	7 straipsnio 3 dalis
-	7 straipsnio 4 dalis
5 straipsnio 4 dalis	7 straipsnio 5 dalis
5 straipsnio 5 dalis	7 straipsnio 6 dalis
5 straipsnio 7 dalis	7 straipsnio 7 dalis
-	8 straipsnis
-	9 straipsnis
-	10 straipsnis
-	11 straipsnis
9 straipsnis	12 straipsnio 1 dalis
-	12 straipsnio 2 dalis
10 straipsnis	13 straipsnis
11 straipsnio 1 dalis	14 straipsnio 1 dalis
-	14 straipsnio 2 dalis
-	14 straipsnio 3 dalis
11 straipsnio 3 dalis	14 straipsnio 4 dalis
-	15 straipsnio 1 dalis
12 straipsnio 2 dalis	15 straipsnio 2 dalis
12 straipsnio 3 dalis	15 straipsnio 3 dalis
-	16 straipsnis
-	17 straipsnis
-	18 straipsnis
-	19 straipsnis

-	20 straipsnis
15 straipsnio 1 dalis	21 straipsnio 1 dalis
-	21 straipsnio 2 dalis
-	21 straipsnio 3 dalis
-	22 straipsnis
17 straipsnio 1 dalis	23 straipsnio 1 dalis
-	23 straipsnio 2 dalis
-	23 straipsnio 3 dalis
-	23 straipsnio 4 dalis
-	24 straipsnis
-	25 straipsnis
-	26 straipsnis
-	27 straipsnis
18 straipsnis	28 straipsnis
-	29 straipsnis
-	30 straipsnis
-	31 straipsnis
-	32 straipsnis
19 straipsnis	33 straipsnis
-	34 straipsnis
20 straipsnis	35 straipsnis
I priedas	I priedo A dalis
I priedo B dalis	I priedo B dalis
I priedo C dalis	I priedo C dalis
I priedo D dalis	I priedo D dalis
II priedas	II priedas
-	III priedas

III priedas

-

-

-

-

IV priedas

V priedas

VI priedas

VII priedas

VIII priedas

